

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

ELINA MUSTAJÄRVI

Pk-yritysten keskeytys- ja epidemiavakuutus koronavirus- pandemiassa

LIIKETALouden TUTKINTO-OHJELMA
2021

Tekijä(t) Mustajärvi, Elina	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä toukokuu 2021
	Sivumäärä 69	Julkaisun kieli suomi
Julkaisun nimi Pk-yritysten keskeytys- ja epidemiavakuutus koronaviruspandemiassa		
Tutkinto-ohjelma Liiketalouden koulutusohjelma		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää pk-yritysten keskeytys- ja epidemiavakuutusten korvauspiiri sekä korvaavatko vakuutukset koronaviruspandemiasta yrityksille aiheutunutta liiketoiminnan keskeytymistä. Työ tehtiin avuksi pk-yritysten keskeytys- ja epidemiavakuutusten tarvearviointiin.</p> <p>Opinnäytetyön teoria perustui kirjallisuuteen ja lainsäädäntöön. Teoriaosuudessa käsiteltiin pk-yritysten keskeytysriskejä sekä vakuuttamista riskienhallintamenetelmänä. Tutkimusmenetelmänä käytettiin kvalitatiivista tutkimusta ja tutkimus toteutettiin case-tutkimuksena. Tulokset kerättiin puolistrukturoiduilla haastatteluilla sekä aineistoanalyysillä. Haastattelut toteutettiin aikavälillä 12.3.2021-6.4.2021.</p> <p>Kerätyn aineiston perusteella tutkimuksen tuloksena oli, että keskeytys- ja epidemiavakuutukset eivät kata koronaviruspandemiaa. Epidemiavakuutukset on suunniteltu yksittäisiä tartuntatautitapauksia varten, eikä niitä ole suunniteltu koronaviruspandemian kaltaisiin laaja-alaisiin riskeihin. Suomalaisilla vakuutusyhtiöillä ei ole tarjolla erillistä pandemiavakuutusta.</p> <p>Opinnäytetyön johtopäätöksenä esitettiin, että keskeytys- ja epidemiavakuutukset eivät yksittäisiä poikkeuksia lukuun ottamatta toimi riskienhallinnan keinona koronaviruspandemiassa.</p>		
Asiasanat riskienhallinta, COVID-19, epidemiat, pandemiat, keskeytysvakuutus		

Author(s) Mustajärvi, Elina	Type of Publication Bachelor's thesis	Date May 2021
	Number of pages 69	Language of publication: Finnish
Title of publication SMEs business interruption and epidemic insurance in coronavirus pandemic		
Degree program Degree programme in Business Administration		
<p>Abstract</p> <p>The purpose of the thesis was to specify SME's business interruption and epidemic insurance's claims circuit. The purpose was to investigate whether the insurances compensate for business interruption caused by coronavirus pandemic or not. The thesis was carried out to assist SMEs with the need assessment of business interruption and epidemic insurances.</p> <p>The theory of the thesis was based on literature and legislation. The theory part dealt with interruption risks of SMEs and insurances as a risk management method. Qualitative research was used as a research method and the study was carried out as a case study. The results were collected by semi-structured interviews and data analyses. The interviews were conducted between March 12 and April 6, 2021.</p> <p>Based on the collected material, the result of the study was that business interruption and epidemic insurance policies do not cover coronavirus pandemic. Epidemic insurances are designed only for individual cases of infectious diseases and not for widespread risks like coronavirus pandemic. Finnish insurance companies do not offer any pandemic insurances.</p> <p>The conclusion of the thesis was that with a few exceptions the business interruption and epidemic insurances are not suitable as a risk management method in coronavirus pandemic.</p>		
<p><u>Key words</u> risk management, COVID-19, epidemics, pandemics, business interruption insurance</p>		

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 TYÖN TARKOITUS JA KÄYTETTÄVÄT MENETELMÄT	8
2.1 Työn tavoitteet, teoreettinen viitekehys	8
2.2 Käytettävät menetelmät.....	9
2.3 Tutkimus- ja aineistonkeruumenetelmät	10
3 PK-YRITYKSEN LIIKETOIMINNAN KESKEYTYMINEN	11
3.1 Pk-yrityksen keskeytysriskit	11
3.2 Pk-yritykset koronakriisissä	15
3.2.1 Tartuntojen leviämisen ehkäisemiseksi tehdyt rajoitukset	17
3.2.2 Pandemiarajoitusten vaikutukset pk-yrityksissä.....	20
4 PK-YRITYSTEN KESKEYTYSVAKUUTUKSET	23
4.1 Riskien siirtäminen vakuuttamalla	23
4.2 Keskeytysvakuutuksen tarkoitus, vakuutustarpeen määrittely	24
4.2.1 Yrityskeskeytysvakuutus	27
4.2.2 Rikkokeskeytysvakuutus	29
4.2.3 Riippuvuuskeskeytysvakuutus.....	30
4.2.4 Henkilökeskeytysvakuutus	31
4.2.5 Epidemiavakuutus.....	33
4.2.6 Muita pk-yritysten keskeytysvakuutuksia	36
4.3 Keskeytysvakuutuskorvaukset	38
4.4 Vakuutusyhtiöitä ja vakuuttamista koskeva lainsäädäntö	41
4.4.1 Vakuutustarpeen selvittäminen, tiedonantovelvollisuus	42
4.4.2 Vakuutuksenantajan vastuu puutteellisista tai virheellisistä tiedoista	44
4.4.3 Vakuutuksenantajan korvausvastuu.....	45
4.5 Vakuutuksenantajan ja vakuutuksenottajan erimielisyydet	46
5 KESKEYTYS- JA EPIDEMIAVAKUUTUKSET COVID-19-PANDEMIASSA 48	
5.1 Vakuutusten korvaavuus pandemiatilanteessa	48
5.1.1 Epidemiakeskeytysvakuutus.....	48
5.1.2 Yrityskeskeytysvakuutus	51
5.1.3 Henkilökeskeytysvakuutus, Laaja Henkilökeskeytysvakuutus	52
5.1.4 Riippuvuuskeskeytysvakuutus, Tapahtumakeskeytysvakuutus	53
5.1.5 Vakuuttaminen pandemiaa vastaan	54
5.2 Erimielisyyksiä vakuutusten sopimusehtojen tulkinnassa	56
5.2.1 Vakuutuksen tarkoituksen ymmärtäminen	57
5.2.2 Sopimusehtojen mukaisen lain perusteella annettu viranomaispäätös ...	59

5.2.3 Sopimusvelvoitteen täyttäminen.....	60
5.2.4 Käräjäoikeuden kanteet	63
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	65
7 POHDINTA	67
LÄHTEET	
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Yritysten keskeytys- ja epidemiavakuutukset nousivat esille, kun COVID-19-koronavirustaudin aiheuttama maailman laajuinen pandemia ulottui vuoden 2020 alussa myös Suomeen. Moni pk-yritys on tulkinnut ottamansa epidemiaturvan ehtoja niin, että vakuutus korvaa koronaviruspandemian vuoksi tehdyistä rajoitustoimista johtuneen liiketoiminnan keskeytymisen aiheuttamaa tulon menetystä. Pääosin vakuutusten sopimusehdot ovat selkeitä, mutta osassa sopimuksia ehdot ovat olleet tulkinnanvaraisia. Finanssialalla toimiva FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonta on saanut käsiteltäväkseen useita yritysten keskeytysvakuutustapauksia, joista yritykset ovat saaneet vakuutusyhtiöltä kielteisen korvauspäätöksen pandemian aiheuttamasta liiketoiminnan keskeytymisestä. Osassa antamissaan ratkaisusuosituksissa FINEn vakuutuslautakunta on yksimielinen vakuutusyhtiön kanssa ja osassa ratkaisuihistaan FINE suosittaa vakuutusehtoja tulkiten, että vakuutusyhtiö ottaa asian uudelleen käsiteltäväkseen. (FINEn [www-sivut](http://www.fine.fi) 2021.) Näissä tapauksissa vakuutusyhtiö on kuitenkin kieltäytynyt noudattamasta lautakunnan antamaa ratkaisusuositusta, minkä vuoksi joukko yrityksiä on nostamassa kanteen vakuutusyhtiötä vastaan (Pietarila 2020).

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, mitä vahinkotapahtumia keskeytys- ja epidemiavakuutusten korvauspiiriin kuuluu ja saavatko pk-yritykset niistä turvaa koronaviruspandemian leviämisen ehkäisemiseksi tehtyjen rajoitusten aiheuttamassa liiketoiminnan keskeytymisessä. Aihe on koronaviruspandemian edelleen jatkuessa ajankohtainen ja myös yrittäjien keskuudessa kiinnostava.

Tarkastelun myötä selvennetään sitä, miksi vakuutukset eivät nimestään huolimatta ole välttämättä olleet yrityksille avuksi koronakriisissä. Työ toimii apuna pk-yrityksille keskeytys- ja epidemiavakuutusten tarvearvioinnissa. Tutkimus selventää, toimivatko epidemia- ja keskeytysvakuutukset pk-yritysten riskienhallintamenetelmänä COVID-19-taudin kaltaisia epidemiariskejä varten. COVID-19-tauti on yksi esimerkki erilaisista infektioitaudeista ja eläinperäisistä tartuntataudeista, joita on ollut

ennenkin. Ihmisten keskuudessa nopeasti leviäviä tartuntatauteja ja niiden aiheuttamia epidemioita voidaan suurella todennäköisyydellä odottaa ilmaantuvan myös tulevaisuudessa. Onkin tärkeää, että yritykset pohtivat varautumistaan tulevaisuudessa vastaavanlaisiin haasteisiin.

Työssä tutustutaan aluksi pk-yrityksen liiketoimintaan kohdistuviin keskeytysriskeihin sekä vakuuttamiseen pk-yritysten riskienhallintamenetelmänä. Osana keskeytysriskien kartoitusta, työssä otetaan katsaus myös COVID-19-pandemian aiheuttamiin vaikutuksiin suomalaisissa pk-yrityksissä.

Työn empiiristä osiota varten haastateltiin LähiTapiolan edustajaa. LähiTapiolan keskeytysvakuutusten lisäksi tarkastellaan Pohjola Vakuutuksen keskeytysvakuutuksia. Koska vakuutusyhtiöiden vakiovakuutustuotteet ovat keskenään hyvin samanlaiset, muiden vakuutusyhtiöiden keskeytysvakuutusten tarkempi tarkastelu rajattiin opinäytetyöstä pois. Työssä tarkasteltiin myös yritysten epidemiavakuutuksia koskevia riitatapauksia, joita selvitettiin tarkemmin haastatteleamalla FINEn edustajaa. Työssä lisäaineistona käytettyjen FINEn antamien ratkaisusuositusten avulla tarkasteltiin myös sitä, missä tilanteessa epidemia- ja keskeytysvakuutusten vakuutusehtoja tulee tulkita asiakkaan eduksi, eli milloin vakuutusyhtiöt ovat velvollisia korvaamaan tapahuneita vahinkotapahtumia.

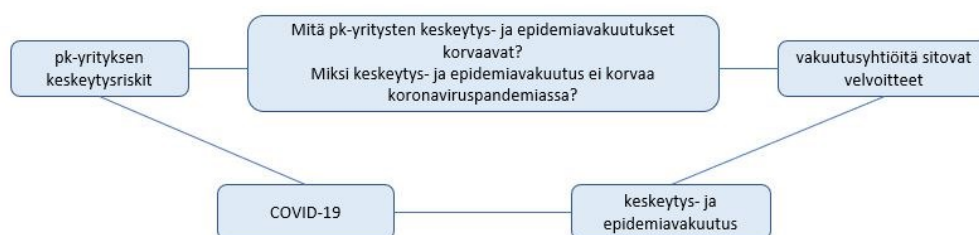
Työn lopussa kerätyn tutkimusaineiston perusteella tehdyistä johtopäätöksistä esitetään tutkimuksen lopputulos eli selvennetään, mitä keskeytys- ja epidemiavakuutukset korvaavat ja ovatko pk-yritykset saaneet vakuutuksista korvauksia koronaviruspandemian aikana.

2 TYÖN TARKOITUS JA KÄYTETTÄVÄT MENETELMÄT

2.1 Työn tavoitteet, teoreettinen viitekehys

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää, mitä vahinkotapahtumia keskeytys- ja epidemiavakuutus korvaa ja miksi nämä vakuutukset eivät välttämättä nimestään huolimatta kata koronaviruspandemian aiheuttamaa liiketoiminnan keskeytymistä. Tämä selvittää sitä, voiko pk-yritys turvata keskeytysvakuutuksilla liiketoimintaansa epidemia- ja pandemiatilanteissa, joita Suomessa vielä tulevaisuudessakin voidaan kohdata. Tutkimuksen lopputuloksena syntyvä tuotos toimii pk-yrityksille oppaana, joka selventää keskeytys- ja epidemiavakuutusten tarkoitusta ja kattavuutta sekä auttaa yrityksiä tekemään tarvearviointia oman liiketoimintansa keskeytysriskien vakuuttamisesta. Tämän avulla yritykset saavat apua myös riskienhallinnan suunnitteluun tulevaisuuden tartuntatautien aiheuttamien epidemioiden varalle.

Työn teoreettisen viitekehysten muodostavat pk-yrityksen keskeytysriskit, COVID-19-tauti, keskeytys- ja epidemiavakuutukset ja vakuutusyhtiöitä sitovat velvoitteet (Kuva 1). Työssä keskitytään pk-yrityksen riskeistä ainoastaan keskeytysriskiin, minkä vuoksi muita riskilajeja ei käsitellä. Samoin riskienhallinnassa keskitytään ainoastaan vakuuttamiseen eikä muita riskienhallintamenetelmiä käsitellä. Vakuutuslajeista käsitellään ainoastaan keskeytysvakuutuksia. Opinnäytetyön teoria perustuu riskienhallintaa, vakuuttamista ja epidemioita käsittelevään kirjallisuuteen ja verkkojulkaisuihin sekä vakuuttamista koskevaan lainsäädäntöön.

Kuva 1. Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys

2.2 Käytettävät menetelmät

Opinnäytetyössä tutkittavaa ilmiötä ei tunneta, joten tutkimusmenetelmänä käytetään laadullista eli kvalitatiivista tutkimusta. Tutkimusote määräytyy tutkimusongelman sekä sen luonteen mukaan. Tässä työssä tutkimuksen pyrkimyksenä on saada selville, mistä tutkittavassa ilmiössä on kyse, eli mitä keskeytys- ja epidemiavakuutusten korvauspiiriin kuuluu ja korvaavatko nämä vakuutukset yritysten liiketoiminnan keskeytymistä koronaviruspandemian aikana. (Kananen 2014, 16–20; Kananen 2019, 25.) Laadullisen tutkimuksen tapaan tässä tutkimuksessa keskitytään tutkimaan yksittäistä ilmiötä. Tavoitteena on kuvata ja ymmärtää tutkittavaa ilmiötä sekä tulkita sitä sanallisesti. Ilmiötä ei kuitenkaan pyritä yleistämään kuten määrällisessä tutkimuksessa, koska tutkimustulos koskee vain kyseessä olevaa tutkimuskohdetta. (Kananen 2014, 16–20.)

Laadullisessa tutkimuksessa tutkimusaineistona käytetään monipuolista lähdeaineistoa, kuten haastatteluja, kuvia ja tekstiä, mutta tilastollisia menetelmiä tai muita määrällisiä keinoja ei siinä hyödynnetä. Laadulliselle tutkimukselle on tyypillistä, että sen aineistoa kerätään kohteena olevilta tutkittavilta vuorovaikutussuhteessa. (Kananen 2014, 16–18.) Aineisto on yleensä hyvin rikasta ja sen avulla tutkittavasta aiheesta löydetään usein useita kiinnostavia seikkoja. On kuitenkin tärkeää, että tutkimuksen kohteeksi kyetään valitsemaan hyvin rajattu ilmiö. Tällöin tästä kyetään kertomaan mahdollisimman tarkasti. (Puusa & Juuti 2020, 146.)

Laadulliseen tutkimukseen kuuluu useampia erilaisia tutkimusmenetelmiä. Tämän opinnäytetyön tutkimusmenetelmänä toimii case-tutkimus, koska pyrkimyksenä on ymmärtää ilmiötä. Case-tutkimuksen tavoitteena on tutkia ilmiötä niin, että siitä muodostetaan monipuolinen ja syvälinen kuva. (Kananen 2017, 41, 48.) Tapaustutkimus pohjustuu laajaan aineiston määrään ja useisiin tietolähteisiin. Se on menetelmänä joustava ja se muokkautuu tutkimusympäristön mukaan. Se tarkastelee aihetta sen luonnollisessa asiayhteydessä. Tapaustutkimuksen tarkoituksena on mahdollistaa teorian yhdistäminen empiiriseen aineistoon eri tavoilla. Siinä voidaan luoda uutta teoriaa, testata olemassa olevaa teoriaa tai tarkentaa nykyisiä teoreettisia malleja. Tutkimusstrategiana tapaustutkimus selittää tapausta kokonaisvaltaisesti. (Puusa & Juuti 2020, 209–211.)

2.3 Tutkimus- ja aineistonkeruumenetelmät

Tutkimusote määrittelee sen, mitä aineistonkeruumenetelmiä tutkimuksessa käytetään. Laadullisen tutkimuksen tutkimusaineisto on monipuolista. (Kananen 2014, 16–18; Kananen 2017, 67.) Tässä opinnäytetyössä aineistoa kerätään useassa vaiheessa eri lähteistä. Aineistoa kerätään lainsäädännöstä, vakuutusyhtiöiden www-sivustoilla olevista vakuutusten tuoteoppaista ja vakuutusehdoista, finanssialalla toimivan FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonnan antamista, yritysten keskeytys- ja epidemiavakuutuksia koskevista ratkaisusuosituksista sekä haastatteluista. Työssä tutkitaan suomalaista vakuutuslainsäädäntöä, erityisesti vakuutussopimuslakia (543/1994). Lainsäädäntö määrittelee tutkittavaa asiaa ja muu aineistomateriaali osoittaa, miten lakia tulkitaan käytännössä. Kuten laadulliselle tutkimukselle on tyypillistä, tässäkin tutkimuksessa aineistoa kerätään ja analysoidaan rinnakkain. Aineiston analysoinnin jälkeen aineistoa kerätään tarvittaessa lisää. (Kananen 2019, 26; Puusa & Juuti 2020, 146.)

Tutkimusta varten haastatellaan FINEn edustajaa ja vakuutusyhtiö LähiTapiolassa yritysten omaisuuden ja toiminnan vakuutusten parissa työskentelevää kehityspäällikköä, Anu Paavilaista. Haastattelusta on sovittu haastateltavien kanssa opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa. Haastateltavat on valittu siksi, että vakuutusyhtiöstä saadaan tarkempaa tietoa yritysten keskeytysvakuutuksiin liittyen ja FINellä taas on näkemystä siitä, minkälaisia asioita vakuutuksenottajilta nousee esille vakuutuksiin liittyen sekä mitkä asiat vakuutuksissa aiheuttavat erimielisyyksiä vakuutuksenantajan ja vakuutuksenottajien kesken. Haastateltavilta asiantuntijoilta saatavaa tietoa voidaan pitää luotettavana.

Haastattelut toteutetaan puolistrukturoituina haastatteluina sähköpostitse. Puolistrukturoidun haastattelun avulla vastauksista voidaan saada esille myös jotain sellaista, jota haastattelukysymyksiä suunnitellessa ei olla osattu ottaa huomioon. Haastateltava tuo itse sanoittamanaan esille oman näkemyksensä tutkimuksessa määriteltyihin ja keskeisiin aiheisiin. (Puusa & Juuti 2020, 111–112.) Haastattelut toteutetaan sähköpostihaastatteluina, koska halutaan, että vastaajat voivat rauhassa paneutua kysymyksiin sekä vastata mahdollisimman kattavasti ottamatta vaikutteita haastattelijasta. Haastateltaville lähetetään ennalta mietityt kysymykset eri aihealueista ja saatujen vastausten perusteella asiaa tarkennetaan tarvittaessa jatkokysymyksillä uusilla

haastattelukierroksilla. Tässä tutkimuksessa haastattelua jatketaan tarkentavilla kysymyksillä niin, että kyetään vastausten avulla ymmärtämään ilmiötä sekä syventämään aihepiiriä. Syventäminen kuuluu myös tieteelliseen aineistonkeruumenetelmään. (Kananen 2017, 95–96, 111; Kananen 2015, 133.)

Ensimmäisen haastattelukierroksen kysymykset lähetetään sähköpostin liitetiedostona haastateltaville 12.3.2021. Vastausaika on 1,5 viikkoa. Kun haastatteluun saadaan vastaukset, haastateltaville lähetetään uudet tarkentavat kysymykset neljän päivän sisällä. Lisäkysymykset lähetetään myös sähköpostitse tai tarvittaessa sovitaan etä- tai puhelinhaastattelu. Sähköpostitse lähetettyjen lisäkysymysten vastausaika on yksi viikko. Vastaamisaika pyritään pitämään lyhyenä, mutta sellaisena, että aika vastaamiselle pystytään järjestämään. Jotta vastaukset saadaan ajoissa, vastaamisesta muistutetaan tarvittaessa ennen määräaikaa. Haastatteluista saadut vastaukset analysoidaan ja tulkitaan. Aineistoa analysoimalla pyritään kuvailemaan, tulkitsemaan ja ymmärtämään ilmiötä, johon tutkimus keskittyy (Puusa & Juuti 2020, 143).

Tässä työssä haastatteluihin saadut vastaukset litteroidaan eli puretaan propositiota-solla, jolloin työhön kirjataan pääkohdat (Kananen, 2017, 135). Vastauksia peilataan muuhun aineistoon ja siten tulkitaan tutkimuksen johtopäätökset. Aineiston pohjalta tehdään synteesejä ja pyritään luomaan kokonaiskuva. Tämän perusteella työn lopputuloksena esitetään tutkimuksesta tehdyt johtopäätökset. (Puusa & Juuti 2020, 14, 154–155.)

3 PK-YRITYKSEN LIIKETOIMINNAN KESKEYTYMINEN

3.1 Pk-yrityksen keskeytysriskit

Pk-yrityksiksi määritellään pienet ja keskisuuret yritykset, joiden henkilökunnan määrä on vähemmän kuin 250 työntekijää ja joiden vuosittainen liikevaihto on enintään 50 miljoonaa euroa tai taseeseen merkitty loppusumma enintään 43 miljoonaa euroa. Pk-yrityksen tulee myös olla riippumaton, eli sen pääomasta tai äänivaltaisista

osakkaista 25 prosenttia tai enemmän ei voi olla yhden pk-yritykseksi tai pieneksi yritykseksi määritellyn yrityksen tai sellaiseksi määriteltujen yritysten yhteisomistuksessa. (Tilastokeskuksen [www-sivut](#) 2021.)

Pk-yritysten merkittävimpiä riskejä ovat keskeytysriskit (Pro Riskienhallinnan [www-sivut](#) 2021). Riskillä tarkoitetaan yleensä uhkaa tai vaaraa. Sen voidaan ajatella olevan tappiota, menetystä tai vahinkoa ja siihen liittyy yleensä mahdollisuus jostain epäedullisesta ja ei-toivottavasta tapahtumasta. Riskistä johtuneet tappiot voivat aiheuttaa rahallisen, terveydellisen tai yhteiskunnallisen arvon menetystä. Toteutunut riski myös lisää yrityksen kustannuksia. Tämän myötä yrityksen tulos pienenee ja sen arvo heikentyy tai sitä ei pääse lainkaan muodostumaan. (Ahteensivu, Koskinen, Kulmala & Havakka 2018, 11; Ilmonen, Kallio, Koskinen & Rajamäki 2016, 16; Juvonen, Koskensyrjä, Kuhanen, Ojala, Pentti, Porvari & Talala 2014, 8.) Riskiksi voidaan katsoa myös positiiviset liiketoimintamahdollisuudet. Joskus riskin ottaminen voi tukea tavoitteiden saavuttamista ja toisinaan tavoitteet voidaan jopa ylittää. Liiketoimintamahdollisuudet aikaansaavat liiketoiminnan kasvua ja kehittävät sen kannattavuutta. (Ilmonen ym. 2016, 16; Juvonen ym. 2014, 10; Riskikompassin [www-sivut](#) 2021.)

Riskille ominaista on epävarmuus: tapahtuman toteutumisesta ja haitan tai tappion suuruutta ei voida tietää. Tapahtumaan tai toimenpiteeseen ei liity riskiä, jos sen tulos tai seuraus voidaan ennustaa. Riskistä ei ole kyse myöskään silloin, jos tuloksen tai seurauksen tiedettäisiinkin olevan negatiivinen. Se, minkälaisena riski ja sen toteutuminen koetaan, riippuu odotuksista, tapahtuman laajuudesta sekä siitä, miten merkityksellisenä sitä pidetään. (Ahteensivu ym. 2018, 11; Juvonen ym. 2014, 8.) Riski muodostuu todennäköisyydestä, tapahtumien laajuudesta ja merkittävyydestä. Riskin vakavuus on se menetys, joka riskin toteutumisesta voi aiheutua. Riskin vakavuuteen vaikuttaa todennäköisyyden lisäksi sen suuruus. Mitä suurempi riski on, sitä suurempi taloudellinen tappio voi syntyä yritykselle. Yrityksen riskinkantokyky määrittelee riskin vakavuuden. (Juvonen ym. 2014, 9–10.)

Riskit voidaan luokitella usealla eri tavalla sen mukaan, minkälaisia ne ovat luonteeltaan tai mihin toimintoihin ne voivat vaikuttaa. Samaan ilmiöön voi liittyä monia riskejä ja on tyypillistä, että jotkin riskit kuuluvat useampaan eri riskilajiin. Organisaatioiden tulisi löytää oman organisaationsa tapaa tukeva ja toimialan ja

toimintaympäristön ominaispiirteet huomioon ottava luokittelutapa. Luokittelu helpottaa riskien tunnistamista, analysointia ja hallintaa. Toimialasta riippumaton luokittelumalli tarkastelee riskejä riskityypin ja riskin lähteen eli riskin toteutumisen aiheuttavien tekijöiden mukaan. Tämän luokittelun mukaan riskit jaetaan neljään riskilajiin: strategisiin, operatiivisiin ja taloudellisiin riskeihin sekä vahinkoriskeihin. Näihin kaikkiin riskilajeihin kuuluu riskejä, joiden lähde on joko organisaation sisäinen tai ulkoinen, esimerkiksi lainsäädäntöön liittyvä. (Ilmonen ym. 2016, 76–77; Riskikompassin [www-sivut 2021](#); Suomen Riskienhallintayhdistyksen [www-sivut 2021](#).) Riskit voidaan jakaa myös kolmeen riskilajiin, koska vahinkoriskit vaikuttavat usein myös organisaation operatiiviseen toimintaan, jolloin niiden voidaan katsoa kuuluvan operatiivisiin riskeihin. Keskeytysriskit voivat olla joko vahinkoriskejä tai operatiivisia riskejä. (Ilmonen ym. 2016, 76–79, 81.)

Vahinkoriskeistä seuraa niiden toteutuessa vahinkoa. Ulkoiset tekijät aiheuttavat uhkaa odottamattomasta tapahtumasta, josta aiheutuu negatiivisia seurauksia. Vahinkoriskien seurannaisvahingot voivat olla suurempia kuin itse vahinkotapahtuma. Pk-yrityksillä vahinkoriskejä liittyy henkilöstöön, toimitilaan, koneisiin, laitteisiin, kulkuneuvoihin, tuotteisiin, ympäristöön, palveluihin ja muuhun toimintaan. Henkilöstöön liittyviä vahinkoriskejä ovat työkyvyttömyys, kuolema, tapaturmat, työterveys, kuten avainhenkilöiden sairastuminen, vaaralliset työolosuhteet ja työtavat sekä henkilöturvallisuuteen liittyvät asiat, kuten liikematkustukseen liittyvät riskit. Toimitilojen, koneiden, laitteiden ja kulkuneuvojen vahinkoriskejä ovat niiden tuhoutuminen tai vaurioituminen äkillisten ja yllättävien syiden, kuten tulipalon takia. Myös kuljetusvahingot ja omaisuusvahingoista aiheutuvat keskeytysvahingot ovat toimitiloihin, koneisiin, laitteisiin ja kulkuneuvoihin liittyviä vahinkoriskejä. Tuotteisiin, palveluihin ja muuhun toimintaan liittyviä vahinkoriskejä ovat esimerkiksi tuotevastuuvahingot ja varallisuusvahingot. Ympäristön vahinkoriskit voivat aiheutua ilman, veden tai maaperän saastumisesta tai pilaantumisesta tai vaarallisten aineiden aiheuttamasta ympäristövahingosta. Ympäristöriskit liittyvät myös työperäisten tai muiden sairauksien tarttumiseen. (Ilmonen ym. 2016, 81; Riskikompassin [www-sivut 2021](#).)

Operatiiviset riskit liittyvät yrityksen päivittäisiin toimiin. Ne ovat joko välittömien tai välillisten vahinkojen riskejä tai maineeseen liittyviä riskejä. Ne ovat seurausta sisäisistä prosesseista, henkilöstöstä, järjestelmistä tai ulkoisista tapahtumista. (Ilmonen

ym. 2016, 78; Riskikompassin [www-sivut](#) 2021.) Liiketoiminnan keskeytysriskit ovat yleensä merkittävimpiä operatiivisia riskejä. Niitä aiheutuu, kun missä tahansa liiketoiminnan resurssissa on vajausta. Muita operatiivisia riskejä ovat johtamiseen liittyvät riskit, informaatioteknologiaan liittyvät riskit, tietoturvallisuusriskit, tuotannolliset riskit, tuottavuusriskit, projektiriskit, sopimus- ja vastuuriskit ja rikos- ja väärinkäytös-riskit. Niitä liittyy myös lainsäädäntöön. Operatiivisten riskien toteutuessa on tyypillistä, että sitä seuraa kriisitilanne. Kriisitilanne voi syntyä, jos yritys tai sen henkilökunta kohtaa vakavan onnettomuuden, liiketoiminnan tai tuotannon keskeytymisen tai poikkeustilanteen, kuten pandemian puhkeamisen tai talouden häiriön uhan. Jos yritys ei ole etukäteen varautunut kriisitilanteisiin, seurauksena olevat riskit voivat olla hyvin merkittäviä. Jos yritys ei hallitse kriisitilannetta, sillä voi olla seurausta myös yrityksen maineelle. (Ilmonen ym. 2016, 79–80.)

Keskeytysriskit liittyvät yrityksen toimintaan. Keskeytysriskin kohdalla liiketoiminta aina keskeytyy ja tällöin seurauksena voi olla merkittäviä menetyksiä. (Juvonen ym. 2014, 102; Pellikka, Peilimö, Puntari & Vaitomaa 2020, 355.) Keskeytysriskit aiheuttavat yrityksen tulevaisuudelle suuria uhkia. Ne koituvat usein erityisesti pienten yritysten ongelmaksi. Kun keskeytysriski konkretisoituu, siitä voi seurata hyvinkin pitkä ongelmaketju. Keskeytysriski voi johtua suoraan yrityksestä itsestään tai sen syy voi olla ulkoinen, johon se ei voi millään tavoin vaikuttaa. (Bisnes.fi:n [www-sivut](#) 2021.)

Yrityksen omaisuudelle eli rakennuksille tai esineille, joita yritys käyttää liiketoiminnassaan, saattaa aiheutua esinevahinko, joka voi aiheuttaa yrityksen liiketoiminnalle osittaisen tai kokonaan keskeytymisen. Liiketoiminnan normaali jatkaminen hidastuu tai estyy, kun vahingoittunutta omaisuutta korjataan tai uusitaan. Yrityksen toiminnan keskeytyminen voi olla seurausta myös esimerkiksi tulipalosta, vuotovahingosta, rikoksista tai tärkeän koneen rikkoutumisesta. Ravitsemisalan yrityksessä toiminta voi keskeytyä, jos pilaantuneet ruoka-aineet aiheuttavat epidemian tai ruokamyrkytyksen. Epidemiakeskeytysriski voi koskea myös uimahallia tai vesilaitosta, jos niiden vesi pilaantuu bakteerien tai kemikaalien vuoksi. (Juvonen ym. 2014, 102–104; Pellikka ym. 2020, 355.)

Riippuvuuskeskeytysriski on kyseessä silloin, kun yritys on riippuvainen asiakkaasta, alihankkijasta, sopimuskumppanista, rahoituslaitoksesta tai julkisista palveluista,

kuten tietoliikenneyhteyksien tai sähköön toimittajasta. Jos yrityksellä on vain yksi tärkeä toimittaja tai vain yksi suuri asiakas, sen riippuvaisuuskeskeytysriski on suuri ja siitä voi seurata suuria taloudellisia menetyksiä. Myöhästymiskeskeytysriski voi aiheutua keskeytymisen vuoksi viivästyneestä investointihankkeesta. Jos yritys ei voi aloittaa tai jatkaa toimintaansa aikataulun mukaisesti, se menettää katettaan. Keskeytysvahinko voi tapahtua missä tahansa vaiheessa investointiketjua. (Bisnes.fi:n www-sivut 2021; Juvonen ym. 2014, 104.)

Taulukko 1 esittää pk-yritykselle liiketoiminnan keskeytymisestä aiheutuvia mahdollisia seurauksia. Keskeytymisriskien toteutumisen välitön seuraus on yrityksen tulojen pienentyminen ja kulujen suurentuminen. Yrityksen menettämä kate mittaa keskeytysvahingon suuruutta. Pahimmillaan liiketoiminnan keskeytyminen voi aiheuttaa yritykselle vakavia rahoitusongelmia, jos keskeytyminen jatkuu kauan. Yritys voi keskeytymisen vuoksi menettää kauppvoja ja sen maine voi viivästymisen vuoksi kärsiä. Asiakkaat voivat joutua vaihtamaan tuotteiden tai palvelun toimittajaa ja heidän takaisin hankkiminen vie enemmän rahaa kuin heidän pitämisenä olisi vienyt toiminnan jatkua normaalina. Vahingon vuoksi yritys voi joutua myös vaihtamaan toimitiloja. On huomioitava, että yrityksen on maksettava myös keskeytymisen ajalta normaaleja liiketoiminnan kuluja, kuten vuokrat, palkat sosiaalikuluneen, vakuutusmaksut ja markkinointikulut sekä velkalyhennykset korkoineen ja mahdolliset osingot pääomaisijoittajille. (Juvonen ym. 2014, 102–103; Pellikka ym. 2020, 355–356.)

Taulukko 1. Liiketoiminnan keskeytymisestä aiheutuvia seurauksia (Juvonen ym. 2014, 102–103; Pellikka ym. 2020, 355–356)

Liiketoiminnan keskeytyminen:	
- tulojen pienentyminen	- kulujen suurentuminen
- rahoitusongelmat	- kauppvojen menettäminen
- toimitilojen vaihtaminen	- asiakkaiden menetys
- toimitusten viivästyminen	- maineen menetys

3.2 Pk-yritykset koronakriisissä

Pk-yritykset kohtasivat täysin uudenlaisen haasteen, kun maailmanlaajuisesti levinnyt, joulukuussa 2019 Kiinan Wuhanin kaupungissa havaitun SARS-CoV-2-koronaviruksen aiheuttama COVID-19-tauti ulottui myös Suomeen. Suomessa ensimmäinen

koronavirustapaus todettiin tammikuussa 2020. (Tartunta varmistui koronavirukseksi... 2020; Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen [www-sivut 2021](#); Vuento 2016 & 2020, 290.) COVID-19 on tarttuva hengitystieinfektio. Infektio tauti eli tartuntatauti on viruksesta, bakteerista, loisesta tai sienestä aiheutuva infektiosairaus, joka tarttuu, kun sitä aiheuttava mikrobi siirtyy suoraan tai välillisesti eliöstä toiseen. Ihmisillä ja eläimillä on yleisesti todettu koronaviruksia ja niistä vakavimpia oireita ja myös kuolemaan johtaneita infektioita ovat uuden koronaviruksen lisäksi aiheuttaneet SARS vuonna 2002–2003 sekä MERS vuonna 2012, joista myös aiheutui epidemia. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen [www-sivut 2021](#).) SARS saatiin hävitettyä maailmasta, mutta MERS-virusta on olemassa väestössä vielä nykyisinkin. Näiden tautien epäillään olevan lähtöisin alun perin lepakosta ja välittäjänä on ollut toinen eläin (Calleja & Kaila 2020, 75–77; Vuento 2016 & 2020, 292). Tautia, joka tarttuu eläinten ja ihmisten välillä, sanotaan zoonoosiksi (Tartuntatautilaki 3 § 1 mom. 8 k.).

Kun tartuntataudit lisääntyvät väestössä tai jollain tietyllä alueella jonain ajanjaksona odotettua enemmän, on kyseessä epidemia (Tartuntatautilaki 3 § 1 mom. 6 k.). COVID-19-taudissa tartunnat ovat lisääntyneet nopeaa tahtia (Calleja & Kaila 2020, 31). Tautitapauksia havaittiin jo tammi-helmikuun vaihteessa vuonna 2020 useassa Euroopan maassa ja Yhdysvalloissa. Maailman terveysjärjestö WHO julisti COVID-19-taudin maailmanlaajuisesti vaaralliseksi 30.1.2020 ja pandemiaksi se julisti taudin 11.3.2020. (Vuento 2016 & 2020, 290; WHO:n [www-sivut 2021](#).) Pandemialla tarkoitetaan epidemiaa, joka ulottuu maanosien yli (Vuento 2016 & 2020, 291).

SARS-virukset ovat vuosien aikana mutatoituneet nopeasti ja sopeutuneet tehokkaamiksi leviämään eläimistä ihmiseen sekä ihmisestä toiseen, mikä on lopulta johtanut pandemioihin (Calleja & Kaila 2020, 70–71). Myös uusi koronavirus on ehtinyt mutatoitua useamman kerran sen olemassaoloaikana (Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen [www-sivut 2021](#)). COVID-19-pandemiaa ei pidetty odottamattomana ja koska ihmisten kontaktit villieläinten ja niiden virusten kanssa ovat jatkuvasti lisääntyneet, myös tulevaisuudessa zoonoosit ovat todennäköisiä. Mutatoitunut virus leviää herkästi tiheään ihmisasutuksen ja kasvaneen väkiluvun vuoksi. Myös maiden ja mantereiden väliset nopeat liikenneyhteydet helpottavat viruksien leviämistä. (Vuento 2016 & 2020, 293.)

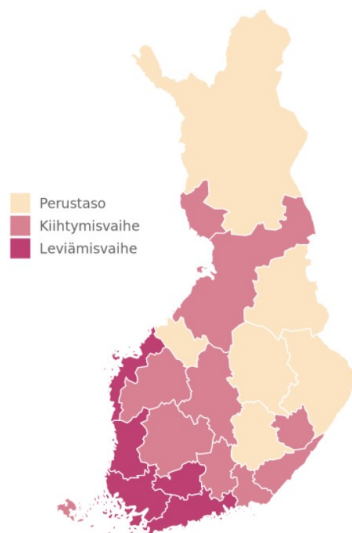
Tartuntatautien torjuntatyöhön sekä sen seurantaan ja valvontaan sovelletaan tartuntatautilakia. Tartuntatautien ja niiden leviämisen ehkäisemisen lisäksi lain tarkoituksena on ehkäistä ihmisille sekä yhteiskunnalle aiheutuvia haittoja. (Tartuntatautilaki 1227/2016, 1–2 §.) Tartuntataudit jaetaan yleisvaarallisiin ja valvottaviin tartuntatauteihin sekä muihin tartuntatauteihin, jotka edellyttävät säännöllistä seurantaa niistä väestölle aiheutuvan tautitaakan tai epidemiavaaran vuoksi. COVID-19-tauti määritellään yleisvaaralliseksi, koska sen tarttuvuus on suuri, tauti on vaarallinen ja sen leviämistä voidaan estää toimenpiteillä, jotka kohdistetaan tautiin sairastuneeseen, taudin aiheuttajalle altistuneeseen tai tällaisiksi epäiltyyn henkilöön. (Tartuntatautilaki 4 §.) COVID-19-taudin ehkäisemiseksi eri puolilla maailmaa aloitettiin virustestaukset ja otettiin käyttöön karanteenit sekä määrättiin liikkumis- ja matkustusrajoituksia (Vuento 2016 & 2020, 291). Myös aiemmissa pandemioissa tartuntoja on vältetty sosiaalisella etäännyttämisellä eli karanteeneilla ja välttämättömiä palveluita sulkemalla (Calleja & Kaila 2020, 53).

3.2.1 Tartuntojen leviämisen ehkäisemiseksi tehdyt rajoitukset

Valtion viranomaisten, asiantuntijalaitosten sekä kuntien ja kuntayhtymien tulee järjestelmällisesti torjua tartuntatauteja sekä varautua häiriötilanteisiin, joita terveydenhuollossa voidaan kohdata. Niiden tulee välittömästi ryhtyä toimiin, kun he ovat toimialueellaan saaneet tiedon torjuntatoimia edellyttävästä tartuntataudista. (Tartuntatautilaki 6 §.) Valtakunnallisena torjuntatoimena on ollut suositus välttää tarpeetonta matkustamista sekä kotimaassa että ulkomaille. Suomessa voimassa olevat ohjeistukset koskevat myös muiden maiden kansalaisia. Myös Suomeen matkustamisen rajoituksia on kiristetty ja ulkomaalaisten Suomeen tulo on sallittu vain välttämättömistä ja perustelluista syistä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen [www-sivut](http://www.thl.fi) 2021.)

Suomessa COVID-19-tapauksissa on ollut suuria ja nopeasti muuttuvia alueellisia eroja. Erityisesti Uudellamaalla epidemiatilanne on ollut pahempi kuin muualla maassa. Epidemia jaetaan kolmeen eri vaiheeseen: perustasoon, kiihtymisvaiheeseen sekä leviämisvaiheeseen. Näitä vaiheita käytetään suositusten ja rajoitusten tarpeen ja kohdentamisen arvioimiseksi. Osa rajoituksista ja suosituksista koskee koko Suomea. Alueellisesti suosituksia ja rajoituksia tehdään sen mukaan, missä vaiheessa alueella

olla epidemian suhteen. Osa rajoituksista ja suosituksista ovat määräaikaista. Suositukset, joita hallitus antaa, eivät kuitenkaan sido oikeudellisesti. Kuvassa 2 on nähtävissä Suomen COVID-19-epidemian vaiheet helmikuussa 2021. (Valtioneuvoston [www-sivut 2021](#).)

Kuva 2. Epidemiavaiheet Suomessa helmikuussa 2021 (Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen [www-sivut 2021](#))

Toimivaltainen viranomainen vaihtelee suosituskohtaisesti. Ravitsemisliikkeiden aukioloaikojen, anniskeluajan ja asiakaspaikkamäärän rajoittamisesta päättää valtioneuvosto sosiaali- ja terveysministeriön (STM) esityksestä. Tätä valvoo aluehallintovirasto (AVI). Anniskelua ja aukioloaikoja rajataan jokaisessa epidemiavaiheessa, mutta kiihtymis- ja leviämisvaiheen alueiden ravintoloissa rajoitukset ovat tiukempia. Yleisötilaisuuksien rajoittamisen ja kieltämisen toimivaltaisena viranomaisena on kunta sekä usean kunnan alueella aluehallintovirasto. Aluehallintovirasto tekee rajoituspäätöksiä tartuntatautilain nojalla. Rajoituksissa ja suosituksissa huomioidaan alueelliset erot epidemiavaiheissa. Leviämisvaiheessa elinkeino- tai muun toiminnan tilat voidaan sulkea, jos kunta tai aluehallintovirasto antaa niille sulkemiskäskyn. Sulkeminen voi kuitenkin koskea vain tiloja, joissa katsotaan olevan erityinen mahdollisuus merkittävien tartuntaketjujen syntymiselle. (Valtioneuvoston [www-sivut 2021](#).)

Suomessa todettiin poikkeusolot 16.3.2020 alkaen. Poikkeusoloilla tässä yhteydessä tarkoitetaan hyvin laajalle levinnyttä vaarallista tartuntatautia, joka vaikutuksiltaan vastaa erityisen vakavaa suuronnettomuutta. Poikkeusolot kestivät kolme kuukautta. (Sosiaali- ja terveysministeriön [www-sivut 2021](#); Valmiuslaki 1552/2011 3 § 5 k.)

Poikkeusolojen aikana Suomessa määrättiin liikkumisrajoituksia Uudellemaalle 28.2.2020 alkaen valmiuslain 118 §:n perusteella. Suomen kansalaisten ja maassa laillisesti oleskelevien ulkomaalaisten liikkumisvapaudesta säädetään Suomen Perustuslain 9 §:ssä. Tätä perusoikeutta voidaan kuitenkin laissa säädettyjen poikkeusolojen aikana säätää tilapäisesti poikkeavaksi. (Perustuslaki 731/1999 23 § 1 mom.; Valmiuslaki 118 §; Valtioneuvoston www-sivut 2021.) Valmiuslain perusteella voidaan tilapäisesti enintään kolmen kuukauden ajaksi kerrallaan, kieltää tai rajoittaa, oikeus oleskella ja liikkua tietyllä alueella, jotta voidaan torjua ihmisten henkeä tai terveyttä uhkaavaa vakavaa haittaa. Uudenmaan alueiden asukkaiden tuli pysyä Uudenmaan alueella eikä muiden alueiden asukkaat saaneet käydä Uudellamaalla. Poliisi valvoi rajoitusten noudattamista ja liikkuminen rajojen yli ilman erityistä syytä (mm. viranomais-toiminta, työ, elinkeino, opiskelu) oli kielletty. (Valmiuslaki 118 §; Valtioneuvoston www-sivut 2021.)

Poikkeusolojen toteamisen jälkeen majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annettua lakia muutettiin väliaikaisesti. Lakimuutoksella ravitsemisliikkeet suljettiin asiakkailta, mutta ruuan ulosmyynti oli sallittua. Käytännössä ravitsemisliikkeiksi katsotaan kahviloiden ja ravintoloiden lisäksi esimerkiksi anniskelupaikat sekä elintarvikkeiden valmistukseen ja myyntiin käytettävät kioskit ja ulkotilat kuten terassit ja torit. Ravitsemisliikkeet eivät saaneet tarjota tiloissaan tuotteita asiakkaille eivätkä asiakkaat saaneet ostaa tuotteita itsepalveluna ja jäädä nauttimaan niitä ravitsemisliikkeeseen. (HE 25/2020 vp, 3–4.)

Poikkeusolojen jälkeen ravitsemisliikkeiden toiminnan väliaikainen rajoittaminen mahdollistettiin myös tartuntatautilain muutoksella. Laissa säädetty väliaikainen rajoitus oli voimassa 28.2.2021 asti. Laki mahdollisti valtioneuvoston asetuksella kyseisellä alueella olevien ravitsemisliikkeiden asiakaspaikkojen ja asiakasmäärien rajoittamisen, mikäli se yleisvaarallisen tartuntataudin leviämisen estämiseksi on välttämätöntä. Laissa säädettiin myös aukioloaikojen ja anniskeluaikojen lyhentämisestä, mikäli muut toimet eivät ole olleet siihen riittäviä ja se tartuntataudin leviämisen estämiseksi on välttämätöntä. Nämä rajoitukset eivät kuitenkaan koske henkilöstöravintolatoimintaa eikä ravitsemisliikkeiden ruuan tai juoman noutomyyntiä. (Tartuntatautilaki 58 a §.)

Koronavirusepidemian edelleen kiihtyessä, valtioneuvosto antoi helmikuussa 2021 ravitsemisliikkeiden toiminnan rajoittamiseksi uuden asetuksen, jolla aiemmin säädetty voimassaolo rajoituksista ja velvoitteista jatkui. Uuden asetuksen myötä ravitsemisliikkeiden tulee entistä tehokkaammin huolehtia siitä, että asiakkaiden ja asiakasryhmien väliset etäisyydet toteutuvat. Asetus asetettiin voimaan 30.6.2021 asti ja sen soveltamisesta vastaavat aluehallintovirastot. Asetuksessa asiakasmääriä, aukioloa ja anniskelua koskevia rajoituksia on päivitetty ja sen mukaan ravitsemisliikkeiden on ohjattava kaikki asiakkaansa istumapaikoille sekä estettävä esimerkiksi tanssiminen ja karaoke-esiintyminen. Laissa tehty muutos mahdollistaa sen, että paikalliset ja alueelliset viranomaiset voivat tehdä koronaviruksen leviämistä vastaan ennakkoivia toimia. Asetuksen mukaan velvoitteita ja rajoituksia voidaan tiukentaa, jos aiemmat rajoitustoimet eivät ole olleet riittäviä. Rajoitukset eivät koske henkilöstöravintolatoimintaa, ruuan ja juoman noutomyyntiä, huoltoasemien yhteydessä toimivia ravitsemisliikkeitä eikä Suomen ja ulkomaiden välisten laivojen ja lentokoneiden ravintoloita. (Valtioneuvoston www-sivut 2021.)

1.3.2021 valtioneuvosto ja tasavallan presidentti totesivat Suomessa jälleen poikkeusolot. Poikkeusolojen toteamisen jälkeen eduskunta hyväksyi lakiesityksen, jolla voidaan sulkea ravintolat pandemian leviämisen ja kiihtymisalueilla kolmeksi viikoksi 9.2.2021 alkaen. Sulku koskee lähes koko Suomea lukuun ottamatta Pohjois-Savoa, Pohjois-Karjalaa, Kainuuta ja Keski-Pohjanmaata. Ravintoloiden ulosmyynti voi jatkua edelleen. Ravintoloiden uudelleen avaamisen jälkeen niiden toimintaa tullaan edelleen rajaamaan. (Luukka 2021; Valtioneuvoston www-sivut 2021.)

3.2.2 Pandemiarajoitusten vaikutukset pk-yrityksissä

Koronaviruspandemia on käynnistänyt maailmanlaajuisesti yhden pahimmista taloudellisista sokkiaalloista moneen sukupolveen. Ennusteiden mukaan koronaviruspandemia tulee aiheuttamaan pitkäkestoista ja syvää lamaa, taloudellisen toiminnan, tuotannon ja liiketoiminnan supistumista sekä investointien, palveluiden ja työpaikkojen vähenemistä. Pandemian vaikutukset tulevat ulottumaan lähes 90 prosenttisesti maailman talouteen ja se tulee vaikuttamaan talouskasvuun vielä hyvin pitkän aikaa.

Vastaavaa muutosta ei olla koskaan aiemmin kyetty ennustamaan. (Marinov & Marinova 2020.)

Koronaviruspandemian vaikutukset ovat ulottuneet yrityksiin myös eri puolilla Suomea. Pandemian leviämisen ehkäisemiseksi tehdyt rajoitustoimet ovat vaikuttaneet yritysten mahdollisuuksiin vaikuttaa liiketoimintansa menestymiseen. Jo syyskuussa 2020 noin viidennes yrityksistä oli joutunut lomauttamaan tai irtisanomaan työntekijöitään rajoitustoimista johtuneen toiminnan supistumisen vuoksi. Eri suuralueiden välillä merkittäviä eroja ei ollut nähtävissä. Länsi-Suomen yritysten jatkuvuusnäköymän nähtiin tuolloin olevan muita alueita hieman heikompi, kun yrityksistä noin 34 % ennakoi toimintansa supistuvan tulevina kuukausina. Vastaavasti Helsingin ja Uudenmaan alueen vastaava luku oli 27 %. Jatkuvuusnäköymän nähtiin olevan yleisesti heikompi ydin ja harvaan asutulla maaseudulla kuin kaupungeissa. (Huovinen 2020.)

Pandemian mukanaan tuomat matkustusrajoitukset ja niihin liittyvät koronatestausvaatimukset ovat iskeneet eniten yrityksiin Pohjois- ja Itä-Suomessa. Näillä alueilla matkustusrajoitukset ovat haitanneet toimintaa 36 % yrityksistä. Toiminnan jatkuvuuden kannalta matkustusrajoitukset muodostavat erityisesti monille matkailuyrityksille todellisen uhan. Myös Helsingin ja Uudenmaan alueella 29 % yrityksistä arvioi syyskuussa 2020 matkustusrajoitusten haittaavan niiden liiketoimintaa. (Huovinen 2020.)

Koronaviruspandemian vaikutukset ovatkin näkyneet voimakkaimmin matkailualan yrityksissä sekä liikenteen toimialalla. Palvelutoimialojen kehitys vuonna 2020 oli heikkoa, koska asetettujen rajoitusten vuoksi ihmiset eivät käyttäneet palveluita läheskään siinä määrin kuin edellisvuonna. Tammikuussa 2021 kotimaisten matkailijoiden yöpymiset Suomen majoitusliikkeissä olivat vähentyneet edellisvuodesta 34,3 % sekä ulkomaisten matkailijoiden 92,7 %. Maakunnittain yöpymisten määrä väheni eniten Uudellamaalla (72,3 %) sekä Lapissa (71,4 %). Näissä maakunnissa myös ulkomaisten matkailijoiden puuttuminen on näkynyt eniten matkailijoiden määrän laskiessa edellisvuodesta Uudellamaalla 89,0 % sekä Lapissa 97,8 %. Matkustamisen rajoitukset ovat heijastuneet rajusti myös ilmailualaan. Tammikuussa 2021 Suomen lentokenttien matkustajamäärä väheni 91 % edellisvuodesta. Myös lentoliikenteen rahti- ja postikuljetusten määrä laski 38 %. (Tilastokeskuksen [www-sivut](http://www.suomenrahti.fi) 2021.)

Toimialojen vaikeudet ovat näkyneet myös työttömyysluvuissa. Loka-joulukuussa 2020 Suomen työttömyysaste oli 7,4 %, kun se samaan aikaan edellisvuonna oli 6,0 %. Koko vuoden työttömyysaste oli vuonna 2020 7,8 % kun se vuonna 2019 oli 6,7 %. Keskimääräinen työttömyysluku vuonna 2020 oli 213 000, kun työttömien määrä vuonna 2019 oli 184 000. Työttömyyden kasvu oli suurinta Uudellamaalla (56 %), Varsinais-Suomessa (32 %), Lapissa (32 %) ja Pohjanmaalla (29 %). Toimialoittain työllisten määrä väheni eniten majoitus- ja ravitsemistoiminnassa, jossa vähennystä edellisvuodesta oli 19 000 työllisellä, sekä tukku- ja vähittäiskaupassa 17 000 työllisellä. Työllisyys laski kaikissa ikäluokissa, mutta eniten 15–24-vuotiailla. Työllisyys laski erityisesti osa-aikatyötä tekevien naisten kohdalla, kun heidän osuutensa palkansaajista laski 2 prosenttiyksikköä. Suurin osuus, 40 %, osa-aikaisista palkansaajista oli majoitus- ja ravitsemustoiminnassa. Moni yritys on joutunut toiminnan keskeytymisen tai supistumisen vuoksi turvautumaan myös lomautuksiin. Lomautettujen määrä kasvoikin reilusti vuonna 2020. Lomautettuja oli keskimäärin 49 000, kun vastaavasti vuonna 2019 heitä oli 41 000 vähemmän. (Tilastokeskuksen [www-sivut](http://www.stat.fi) 2021.)

Suomen Yrittäjien, Finnveran sekä työ- ja elinkeinoministeriön syksyllä 2020 tekemässä Pk-yritysbarometrissä selvitettiin koronaviruspandemian vaikutuksia suomalaisiin pieniin ja keskisuuriin yrityksiin. Barometri perustuu 4 700 pk-yrityksen vastauksiin ja tiedot kerättiin pääasiassa heinäkuussa 2020. Tuloksista on nähtävissä, että joka neljännen pk-yrityksen liiketoiminta on ollut pysähdyksissä koronaviruspandemian vuoksi. Pysähdystä on ollut erityisesti palveluiden ja rakentamisen toimialalla. 42 % yrityksistä kertoo selvinneensä ilman turvautumista kriisitukiin, kuten Business Finlandin ja ELY-keskusten kehittämistuet, yksinyrittäjätuki tai yrittäjän väliaikainen työttömyysturva. Epävarmuuden vuoksi moni pk-yritys ei ole uskaltanut hakea lainaa.

Pandemian tuomien haasteiden vuoksi yritykset ovat organisoineet työtä uudelleen. Ne ovat myös kehittäneet uusia palveluita ja tuotteita, mikä on onnistunut erityisesti teollisuuden alalla. Uusia toimintatapoja on otettu käyttöön erityisesti palvelualoilla ja kaupat ovat panostaneet verkkokauppaan. Moni yritys on onnistunut uudistamaan toimintaansa ja koronakriisin vuoksi tehtyjen muutosten avulla jopa parantamaan tilannettaan. Niille pandemian aiheuttama riski on ollut siis positiivinen. Moni yrityksistä uskoo liiketoiminnan muutosten olevan pysyviä. Silti pk-yritysten odotukset ovat yleisesti epävarmoja ja koronan aiheuttamia vaikutuksia odotetaan nähtävän vasta

myöhemmin. Lähes neljännes yrityksistä arvelee, etteivät ne tule toipumaan kriisiä edeltäneeseen aikaan ja moni uskoo ajautuvansa konkurssiin. (Pk-yrity sbarometri 2020.)

4 PK-YRITYSTEN KESKEYTYSVAKUUTUKSET

4.1 Riskien siirtäminen vakuuttamalla

Yritystoiminnan ja yrityksen tulosta suojataan riskejä ja niiden seurannaisvaikutuksia vastaan riskienhallinnan avulla. Riskienhallinnassa tärkeää on toimintavarmuus, turvallisuus, tehokkuus, laatu sekä toiminnan jatkuvuus ja häiriöttömyys. Sen keskeisimpinä tavoitteina on resurssien, pääomien ja kustannusten optimointi suhteessa tavoiteltaviin hyötyihin. Menestyäkseen yrityksen on kyettävä ennustamaan oikein toimintaympäristön muutokset sekä tunnistamaan sen tuomat mahdollisuudet ja niiden toteutumisen esteet. (Ilmonen ym. 2016, 16–18; Juvonen ym. 2014, 15.) Riskienhallintamenetelmä valitaan jokaisen riskin mukaisesti (Juvonen ym. 2014, 23).

Yritysten riskienhallinnassa vakuuttamisella on suuri merkitys. Se on järkevää, koska liiketoimintaan sitoutuu usein runsaasti pääomaa. (Rantala & Kivisaari 2020, 540.) Riskin siirtäminen on kannattavaa, kun kyseessä oleva riski on vakava ja toteutuessaan se aiheuttaa yritykselle tilanteen, jota se ei taloudellisesti kestä. Riskejä sisältävä omaisuus tai toiminnat voidaan siirtää sopimuksin toiselle yritykselle tai alihankkijalle. Riskejä voidaan siirtää myös vakuuttamalla. Vakuuttamisen tarkoituksena on suojautua riskeiltä ja turvata yrityksen liiketoiminnan jatkuvuus. Pienyrityksissä vakuuttaminen on yleisin riskienhallintamenetelmä. Vakuuttamisella riski siirretään joko kokonaan tai osittain vakuutusyhtiön kannettavaksi. Tällöin myös yrityksen taloudellisen menetyksen vaara poistuu joko kokonaan tai osittain. Vakuutuksiin liittyy useimmiten vakuutuskohtainen omavastuu, jolloin taloudellisen riskin siirto on osittaista. Omavastuun suuruus vaikuttaa riskin siirtymisen suuruuteen. (Juvonen ym. 2014, 27; Riskikompassin [www-sivut](#) 2021.)

Liiketoimintariskien kohdalla vakuuttamista ei voida käyttää riskienhallintamenetelmänä. Liiketoimintariskeihin kuuluu myös voiton mahdollisuus, joten riskienhallinnan onnistumisella on niiden kohdalla iso merkitys. On huomioitava, että vahinkoriskienkään kohdalla vakuuttaminen ei estä sitä, että vahinko syntyy. Vakuutukset eivät myöskään korvaa aiheutunutta ylimääräistä työtä tai maineen menetystä. Tämän vuoksi myös muut riskienhallintatoimenpiteet ovat tärkeitä. (Juvonen ym. 2014, 23; Riskikompassin www-sivut 2021.)

Vakuuttamiseen kuuluu kaksi peruseriaatetta: vahingon kustannukset tulee jakaa monen kesken ja kerättyjen vakuutusmaksujen tulee kattaa jokaisen vakuutuksenottajaryhmän vahingot ja kustannukset. Vakuutettavien riskien ja kunkin ryhmän tulee siis olla kannattavia. (Juvonen ym. 2014, 27) Haitta- ja vahinkoriski tasataan ja jaetaan usean vakuutuksenottajan kesken ja jokainen heistä suorittaa vakuutusyhtiölle vakuutusmaksun. Kertyneistä vakuutusmaksuista maksetaan vakuutuksenottajien kohtaamia vahinkoja tai haittoja. (Hoppu & Hemmo 2006, 1.) Näiden periaatteiden pohjalta on asetettu vaatimukset, jotka riskin tulee täyttää, jotta se voidaan vakuuttaa. Riskin on oltava sellainen, jolle moni on altis. Aiheutuva vahinko ei saa olla normaalia kulumista eikä ennakolta voida tietää sitä, kuka voi kohdata vahingon. Riskistä tulee olla lasketavissa vahinkotaajuus sekä todennäköisyys sen toteutumiselle. Myös mahdollinen vahingon suuruus tulee olla arvioitavissa rahassa. (Juvonen ym. 2014, 27.)

4.2 Keskeytysvakuutuksen tarkoitus, vakuutustarpeen määrittely

Keskeytysvakuutus on yritysten vakuutusturvaa täydentävä vapaaehtoinen vahinkovakuutus. Se kuuluu varallisuusvakuutusten ryhmään. (Rantala & Kivisaari 2020, 471.) Keskeytysvakuutuksen tarkoituksena on turvata liiketoiminta silloin, kun se vakuutus tapahtuman vuoksi keskeytyy joko osittain tai kokonaan. Koska yritykselle syntyy ylimääräisiä kuluja liikevaihdon vähenemisen välttämisen tai pienentämisen vuoksi tehdyistä toimista, pyritään keskeytysvakuutuksen avulla pitämään yrityksen taloudellinen tilanne siinä tilassa, jossa se olisi ollut, jos yritys ei olisi kohdannut omaisuusvahinkoa. (Pellikka ym. 2020, 355; Rantala & Kivisaari 2020, 586.)

Keskeytysvahingolla tarkoitetaan siis liiketoiminnan pientymistä tai keskeytymistä, minkä seurauksena aiheutuu liikevaihdon menetystä (LähiTapiolan [www-sivut 2021](#)). Joskus keskeytysvakuutukset saattavat muodostua jopa omaisuuden vakuuttamista tärkeämmäksi (Juvonen ym. 2014, 105). Keskeytysriskin luokittelu vaikuttaa siihen, voiko keskeytysriskiä vakuuttaa. Keskeytysvahinko voi olla seurausta esimerkiksi tulipalosta, jolloin toimitilojen, koneiden ja laitteiden tuhoutuminen keskeyttää liiketoiminnan. Keskeytysvakuutus korvaa tällöin liiketoimintaan käytettyä omaisuutta, mutta se voidaan laajentaa niin, että se kattaa myös muita vahinkotapahtumia. Keskeytysvakuutus ei kuitenkaan kata liikeriskejä, joten sillä ei voida turvautua esimerkiksi yrityksen omaa tai liikekumppanin konkurssia vastaan. (Rantala & Kivisaari 2020, 586.)

Keskeytysvakuutuksen voivat ottaa kaikki ne yritykset, joille voi aiheutua liikevaihdon ja myyntikatteen vähenemistä, mikäli heidän liiketoiminnassaan käytettyä omaisuutta kohtaa esinevahinko (Pellikka 2020, 356). Yleensä keskeytysvakuutusta myönnettäessä edellytetään, että yritys on vakuuttanut keskeytyksen kohteena olevan omaisuuden myös omaisuusvakuutuksella. Tällöin voidaan turvata liiketoiminnan tulos, jos omaisuuteen kohdistuu korvattava vahinko. (Juvonen ym. 2014, 105; LähiTapiolan [www-sivut 2021](#).) Keskeytysvakuutuksen ratkaisut ovat eri yritysten välillä erilaisia niiden erilaisten vakuutustarpeiden vuoksi. Keskeytysriskit vaihtelevat eri toimialojen ja yritysten välillä. Yksilöllisiin vakuutusturvaratkaisuihin vaikuttavat yrityksen toimialan ja liiketoimintatavan lisäksi sen koko, toimipisteiden lukumäärä ja yrityksen käyttämät riskienhallintatoimet. (Rantala & Kivisaari 2020, 586.) Jokainen yksittäinen vakuutussopimus tulkitaan kyseisen sopimuksen ehtoihin perustuen. Eri vakuutusyhtiöiden sopimusten ehdoissa voi olla eroavaisuuksia, vaikkakin niihin sovelletaan tiettyjä riskilajien periaatteita. Vakuutusehdoissa ja vakuutuskirjassa määritellään, mikä on kunkin sopimuksen vakuutuskorvausten periaate. (Rantala & Kivisaari 2020, 541–542.)

Keskeytysvakuutuksen tulee perustua yrityksen tarpeisiin. Kun vakuutustarvetta määritetään, keskeisintä on valita vakuutuskohde eli vakuutettava etuus. Keskeytysvakuutuksilla usein vakuutetaan myyntikatetta, keskeytysvakuutuskatetta, vuokratuloja, tuotannollisia palkkoja eli muuttuvia palkkoja ja niiden sosiaalikuluja ja ylimääräisiä kuluja eli lisäkuluja. Joskus vakuutus myönnetään ainoastaan pelkille koneille tai niille avainkoneille, joiden vahingoittuminen vaikuttaa yrityksen toimintaan.

Keskeytysvakuutuskate on budjetista laskettava rahamäärä, joka saadaan, kun liikevaihdosta vähennetään muuttuvan luonteiset materiaali- ja palvelukulut. (Juvonen ym. 2014, 105; LähiTapiolan www-sivut 2021; Rantala & Kivisaari 2020, 587.) Taulukossa 2 on esimerkkilaskelma keskeytysvakuutuskatteen määrittelystä kaupan ja palvelun toimialalla. Laskelmassa lähtökohta on tulosbudjetin liikevaihto (ALV 0 %), josta vähennetään muuttuvat kulut. Liikevaihdon mukaan muuttuvia kuluja voi sisältyä myös *liiketoiminnan muut kulut*-erään. Kaupan ja palvelun toimialalla kaikki henkilöstökulut tulee sisällyttää vakuutusmäärään. Viralliseen tuloslaskelmakaavaan keskeytysvakuutuskatetta ei merkitä näkyviin. (If Vahinkovakuutus Oyj:n www-sivut 2021.)

Taulukko 2. Esimerkkilaskelma keskeytysvakuutuskatteen määrittelystä kaupan ja palvelun toimialalla (If Vahinkovakuutus Oyj:n www-sivut 2021)

LIKEVAIHTO	100000
Materiaalit ja palvelut	
- Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-58000
- Ulkopuoliset palvelut	-12000
KESKEYTYSVAKUUTUSKATE	30000
Henkilöstökulut	-10000
Poistot ja arvonalentumiset	-1000
Liiketoiminnan muut kulut	-3000
LIKEVOITTO (-TAPPIO)	16000

Keskeytysvakuutuksen kohdetta tarkastellaan mahdollisten vahinkotapahtumien mukaan. Yleisimpiä vahinkotapahtumia ovat omaan liiketoimintaan käytettyyn omaisuuteen kohdistunut vahinko tai asiakkaan tai alihankkijan toimipaikkaa kohdannut vahinko. Vahinkotapahtuma voi aiheutua myös yrityksen avainhenkilön kohtaamasta työkyvyttömyydestä tai yrityksen toiminnan rajoittamisesta viranomais määräyksellä eläin- tai tartuntataudin vuoksi. Vakuutustarvetta voidaan tarkastella myös siitä näkökulmasta, mikä on vakuutettavan liiketoiminnan tavoite. Esimerkiksi laajentamiseen liittyvän hankkeen vuoksi otettu keskeytysvakuutus poikkeaa tavanomaisesta keskeytysvakuutuksesta. (Rantala & Kivisaari 2020, 588.)

Vakuutusmäärää arvioitaessa lasketaan yrityksen euromääräinen keskeytysriski vuosittain. On huomioitava, että tapahtuneen omaisuusvahingon jälkeinen aika on se,

johon keskeytysriski kohdistuu. Keskeytysvakuutuksen vakuutusmäärä on yleensä se enimmäismäärä, jonka vakuutus korvaa, eli vakuutusmäärä on samalla vakuutuskatto. Keskeytysvakuutuksissa voi olla myös vahinko- tai vakuutuskohtainen korvauskatto, joka rajaa vakuutusyhtiön vastuuta vahingosta. (Pellikka ym. 2020, 356; Rantala & Kivisaari 2020, 590.)

4.2.1 Yrityskeskeytysvakuutus

Keskeytysvahinko voi syntyä, jos vahinko kohdistuu yrityksen toimitilaan tai irtaimen käyttöomaisuuteen. Tällöin on kyseessä esinevahinko, jonka seurauksena yrityksen liikevaihto vähenee tai yritykselle syntyy ylimääräisiä kustannuksia esimerkiksi väliaikaisten toimitilojen vuokraamisesta. Tällaisia keskeytysriskejä voidaan vakuuttaa tavanomaisilla keskeytysvakuutustuotteilla. Eri vakuutusyhtiöt ovat voineet nimetä ne eri lailla, mutta niiden keskeytysturva on aina samanlainen riippumatta siitä, mihin yrityksen omaisuuteen vahinko on kohdistunut. (Rantala & Kivisaari 2020, 588.) Keskeytysvakuutukseen kuuluvia keskeytystapahtumia voivat olla esimerkiksi palo-, omaisuusrikos- ja vuotovahingot. Vakuutuksen kohde määritellään aina tapauskohtaisesti. Keskeytysturva voidaan räätälöidä koskemaan myös vahinkoa, joka voi aiheutua vakuutussopimuksessa mainittujen koneiden ja laitteiden rikkoutumisesta. Keskeytysvakuutuksen myöntämiselle edellytyksenä on se, että vakuutuksen kohteena olevan omaisuuden tulee olla vakuutettuna myös omaisuusvakuutuksella. (Juvonen ym. 2014, 105; Rantala & Kivisaari 2020, 589.)

LähiTapiolan vakuutustuote yrityskeskeytysvakuutus korvaa liiketoiminnan keskeytysvahingon, jos se on suoranainen seuraus esinevahingosta, joka on yhtiön esinevakuutusehdon palo-, luonnonilmiö-, vuoto- tai rikosvakuutuksen perusteella korvattava. Esinevahingon tulee olla tapahtunut vakuutuskauden aikana ja vakuutuksen voimassaoloalueella. Esinevahingon tulee olla tapahtunut sellaiselle omaisuudelle, jota vakuutuksenottaja käyttää liiketoiminnassaan ja jota ei olla rajattu pois esinevakuutuksen kohteena yhtiön esinevakuutuksen ehdossa. Vakuutuksesta korvataan myös liiketoiminnan keskeytysvahinko, jos vahinko tapahtuu esinevakuutusehtojen mukaiselle vakuutuksenottajan liiketoiminnassa käyttämän rakennuksen talotekniikalle (LVISA-laitteille). Keskeytysvahingon tulee tuolloin olla suoranainen seuraus rikkovahingon

aiheuttamasta vakuutuksenottajan toimitilojen käytön estymisestä. LähiTapiolan vakuutustuotevalikoimaan kuuluu myös erillinen palokeskeytysvakuutus, joka on suppeampi kuin yrityskeskeytysvakuutus. Palokeskeytysvakuutus korvaa liiketoiminnan keskeytysvahingon, jos se on suoranainen seuraus esinevahingosta, joka on yhtiön esinevakuutusehdon palo- tai luonnonilmiövakuutuksen perusteella korvattava. Esinevahingon tulee olla tapahtunut vakuutuskauden aikana sekä vakuutuksen voimassaolo-alueella. Esinevahingon tulee olla tapahtunut omaisuudelle, jota vakuutuksenottaja käyttää liiketoiminnassaan ja jota ei olla rajattu pois esinevakuutuksen kohteena yhtiön esinevakuutuksen ehdossa. (LähiTapiolan www-sivut 2021.)

Vahinkoesimerkki 1:

Kauppakeskus joudutaan sulkemaan tulipalon vuoksi neljän kuukauden ajaksi, koska koko kauppakeskus on kärsinyt savuvahingoista. Kauppakeskuksessa sijaitsevalla yrittäjällä on yrityskeskeytysvakuutus, johon kuuluu kuuden kuukauden vastuu aika. Korjaustöiden ajaksi yrittäjä vuokraa toisen liiketilan, jonne muutosta yrittäjälle aiheutuu ylimääräisiä kustannuksia. Muuton jälkeen kolmen kuukauden kuluessa yrityksen liikevaihto on lähes sama kuin mitä se oli ennen vahinkoa. Yrityskeskeytysvakuutus korvaa yrittäjälle vahingon vuoksi muutosta aiheutuneet ylimääräiset kustannukset sekä liikevaihdon menetyksen. (LähiTapiolan www-sivut 2021.)

Vahinkoesimerkki 2:

Yritys on vakuuttanut irtaimistonsa esinevakuutuksella sekä toimintansa yrityskeskeytysvakuutuksella. Se toimii vuokratiloissa rakennuksessa, jonka omistaja on vakuuttanut rakennuksen kiinteistövakuutuksella toisessa vakuutusyhtiössä. Yrityksessä tapahtuu putkivahinko ja lattiaremontin vuoksi yrityksen toiminta joudutaan keskeyttämään kolmen kuukauden ajaksi. Yrityskeskeytysvakuutus korvaa keskeytysvahingon, koska rakennukselle aiheutunut vesivahinko olisi LähiTapiolan esinevakuutuksen ehtojen mukaan korvattava, jos rakennus olisi vakuutuksen kohteena. Kun toiminta on ollut keskeytyneenä kuukauden ajan, yritys voi vuokrata liiketoimintaansa varten väliaikaisen toimitilan siihen saakka, kunnes oma liiketila on kunnossa. Yrityskeskeytysvakuutuksen kohde on keskeytysvakuutuskate, jolloin vakuutus korvaa saamatta jääneen kateen sekä keskeytymisvahingon pienentämiseksi tehdyistä toimenpiteistä aiheutuneita lisäkuluja, joita ovat esimerkiksi muuttokustannukset ja lisääntyneet vuokratulot. (LähiTapiolan www-sivut 2021.)

Pohjola Vakuutuksen keskeytysvakuutus (KE03) korvaa keskeytymisestä johtuvan vahingon, joka on suoranainen seuraus vakuutussopimuksessa määritellyssä vakuutuspaikassa sijaitsevalle ja vakuutuksenottajan liiketoiminnassaan hyödyksi käyttämälle omaisuudelle vakuutuskaudella tapahtuneesta esinevahingosta. Esinevahingon tulee olla esinevakuutuksen ehtojen mukaan korvattava. Vakuutus korvaa myös vahingon, joka on suoranainen seuraus vakuutuskirjassa tai erityisehdoissa mainitusta muusta tapahtumasta. Keskeytysvakuutuksesta ei korvata lakiin tai sopimukseen perustuvia viivästyssakkoja tai muita vastaavia korvauksia tai seuraamuksia tai keskeytysvahinkoa, joka on seurausta omaisuusvahingosta, joka ei ole korvattava. Keskeytysvakuutus ei korvaa myöskään sitä, jos keskeytys johtuu laitteen toimimattomuudesta tietomurron, haittaohjelman, tietoliikenteen häirinnän tai muun vastaavan vahingonteon vuoksi. (OP Ryhmän www-sivut 2021.)

4.2.2 Rikkokeskeytysvakuutus

LähiTapiolan rikkokeskeytysvakuutus korvaa liiketoiminnan keskeytysvahingon, jos keskeytysvahinko on suoranainen seuraus esinevahingosta, joka on yhtiön esinevakuutusehdon perusteella korvattava. Esinevahingon tulee olla tapahtunut vakuutuskauden aikana ja vakuutuksen voimassaoloalueella. Esinevahingon tulee myös olla tapahtunut sellaiselle omaisuudelle, jota vakuutuksenottaja käyttää liiketoiminnassaan ja jota ei olla rajattu pois esinevakuutuksen kohteena yhtiön esinevakuutusehdossa. Rikkokeskeytysvahinkovakuutuksessa voidaan sopia, että vain tietyille nimetyille koneille tapahtuneet rikkovahingot kuuluvat korvattavuuden piiriin. Näistä koneista on tehtävä merkintä vakuutuskirjaan. (LähiTapiolan www-sivut 2021.)

Rikkokeskeytysvakuutuksella on tärkeää vakuuttaa sellaiset koneet, joiden rikkoutumisella on oleellinen merkitys yrityksen toiminnan jatkuvuuden ja taloudellisen tuloksen kannalta. Rikkokeskeytysvakuutus ei korvaa keskeytysvahinkoa, jos koneen rikkovahingosta tehtävän ikävähennyksen jälkeen esinevahingosta ei jää korvattavaa. Vakuutus ei korvaa keskeytysvahinkoa myöskään silloin, jos kone rikkoutuu sen asennuksen tai koekäytön aikana. (Paavilainen henkilökohtainen tiedonanto 16.3.2021.)

4.2.3 Riippuvuuskeskeytysvakuutus

Myös yrityksen sopimuskumppanille voi tapahtua esinevahinko, joka voi vaikuttaa yrityksen liiketoiminnan hidastumiseen tai keskeytymiseen, jos esimerkiksi yritys ei saa toimittajalta tarvittavia tuotteita tai alihankkijalta valmistukseen tarvittavia komponentteja. Keskeytysvahinko voi syntyä myös, jos yritykselle tärkeä asiakas ei voi häntä kohdanneen vahingon vuoksi ostaa tuotteita sovitun määrän mukaisesti. Tätä suorassa liikesuhteessa olevan asiakkaan tai alihankkijan kohtaamaa omaisuusvahinkoa ja siitä aiheutuvaa keskeytysriskiä vastaan voidaan turvautua riippuvuuskeskeytysvakuutuksella. Riippuvuuskeskeytysvakuutusten vakuutuskirjoissa tulee nimetä liikekumppanit, joiden esinevahingoista aiheutuvat keskeytysvahingot vakuutus korvaa. Vakuutuksen ehdoissa voidaan sen sijaan myös määritellä, että vakuutus korvaa vahingot kenen tahansa asiakkaan, alihankkijan tai toimittajan kohdalla. Vakuutus voidaan määritellä kattamaan ulkoisten riippuvuuksien lisäksi myös sisäiset riippuvuudet esimerkiksi konsernin muiden yhtiöiden osalta. (Rantala & Kivisaari 2020, 589.)

LähiTapiolan riippuvuuskeskeytysvakuutus korvaa liiketoiminnan keskeytymisestä aiheutuvan vahingon, jos se on suoranainen seuraus vakuutuksenottajan kanssa suorassa liikesuhteessa olevan tavaran tai palvelusten toimittajan tai asiakkaan liiketoiminnassa hyödyksi käyttämää omaisuutta kohdanneesta esinevahingosta, joka olisi vakuutuksen kohteelle sattuessa esinevakuutusehdon palovakuutuksen mukaan korvattava. Vahingon tulee olla tapahtunut vakuutuskaudella vakuutuskirjaan merkityllä riippuvuuskeskeytysvakuutuksen voimassaoloalueella. Vakuutus korvaa vakuutetun liiketoiminnan keskeytysvahingon sekä vahingon pienentämiseksi maksetut kulut vakuutus sopimuksen mukaisesti. Sopimuksen vakuutusturva on voitu sopia laajemmaksi tai suppeammaksi kuin mitä yleisissä ehdoissa on määritelty. Jos keskeytysvakuutus on seurausta esinevahingosta, joka tapahtuu vakuutuksenottajaan suorassa liikesuhteessa olevan energiantuottajan, tietoliikenneoperaattorin, sähköyhtiön tai vedenjakeluyhtiön omaisuudelle, vakuutuksesta ei korvata vahinkoa. (LähiTapiolan [www-sivut](http://www.lahitapiola.fi) 2021.)

Myös Pohjola Vakuutuksen riippuvuuskeskeytysvakuutuksen korvauksen ehdot ovat samat kuin LähiTapiolalla. Kummankaan vakuutusyhtiön vakuutuksesta ei korvata liikeriskiä, eli esimerkiksi sitä, jos vakuutetun liiketoiminnan keskeytyminen on

seurausta liikeyhteistyön konkurssista. Vakuutuksen riippuvuuskeskeytysvakuutuksen enimmäiskorvausmäärä on yhteensä enintään 20 % vakuutusarvosta. Tätä 20 % korvauskattoa ei sovelleta, jos vakuutus kirjassa on sovittu euromääräinen korvauskatto. (OP Ryhmän www-sivut 2021.)

4.2.4 Henkilökeskeytysvakuutus

Erityisesti pienten yritysten liiketoiminta voi olla riippuvainen yrittäjän ja avainhenkilöiden työpanoksesta. Liiketoiminta voi keskeytyä kokonaan tai osittain, jos yrittäjää tai avainhenkilöä kohtaa jokin tapaturma, pitkäaikainen sairaus tai kuolema. (Rantala & Kivisaari 2020, 589.) Henkilökeskeytysvakuutus korvaa tapaturmista tai sairastumisesta aiheutuvan liiketoiminnan keskeytymisen. Vakuutus auttaa varautumaan katemenojen tai ylimääräisiin kustannuksiin, joita voi syntyä, jos yritykseen joudutaan palkkaamaan sijainen. (Rantala & Kivisaari 2020, 590.)

LähiTapiolan vakuutustuotteita ovat henkilökeskeytysvakuutus ja laaja henkilökeskeytysvakuutus. Henkilökeskeytysvakuutus korvaa liiketoiminnan keskeytymisestä aiheutuneen vahingon silloin, kun liiketoiminnan keskeytyminen johtuu vakuutus kirjassa merkityn henkilön tapaturmaisesta työkyvyttömyydestä tai tapaturmaisesta kuolemasta. Laaja henkilökeskeytysvakuutus korvaa keskeytymisestä aiheutuneita vahinkoja silloin, kun keskeytyminen johtuu nimetyn henkilön sairastumisesta. Vakuutus kirjassa tulee merkitä henkilö tai henkilöt, joille aiheutuneen työkyvyttömyyden tai kuoleman vuoksi aiheutunut taloudellinen menetys vakuutetaan. Laaja henkilökeskeytysvakuutus kattaa kaikki sairaudet, mutta vakuutusta varten vakuutettujen ja nimettyjen henkilöiden tulee täyttää terveys selvitykset. Henkilökeskeytysvakuutuksen korvattavuuteen voi tulla rajoituksia kunkin henkilön terveys selvityksen perusteella. Jos vakuutukseen nimetyn henkilön työkyvyttömyys johtuu hänelle määrätystä karanteenista, hänen työkyvyttömyydestään johtuvaa taloudellista menetystä ei korvata. Jos nimetyn henkilön työkyvyttömyyden aiheuttama tapaturma tapahtuu ammatti- tai kilpaurheilussa tai vakuutusehdoissa mainituissa riskialttiissa urheilulajeissa, vakuutuksesta ei saa korvausta. (LähiTapiolan www-sivut 2021.)

Laajan keskeytysvakuutuksen korvaukseen oikeuttavan sairastumisen ei tarvitse aiheuttaa pysyvää työkyvyttömyyttä. Esimerkiksi influenssan jälkitautina sairastettu keuhkokuume on korvattava vahinkotapahtuma silloin, kun vakuutussopimuksessa nimetyn henkilön sairaus aiheuttaa liiketoiminnan keskeytymisen. Työkyvyttömyys määritellään rajoitusten kautta, eli syyt, joita ei rajata pois, ovat korvattavia syitä. Vakuutus ei korvaa keskeytysvahinkoa, jos nimetyn henkilön työkyvyttömyys tai kuolema aiheutuu oireista, jotka nimetty henkilö on ilmoittanut, ja joita ei voida pitää perusteltuina tutkimuslöydösten perusteella. Vakuutus ei myöskään korvaa, jos nimetyn henkilön työkyvyttömyys tai kuolema aiheutuu raskauden tilasta, synnytyksestä tai raskauden keskeytymisestä. Vakuutuskorvauspiirin ulkopuolelle jäävät myös keskeytysvahingot, joissa nimetyn henkilön tapaturma tai kuolema on aiheutunut ravinnoksi nautitusta aineesta tai käytetystä lääkeaineesta, alkoholista tai muusta huumaaavasta aineesta johtuneesta myrkytyksestä, nimetyn henkilön itsemurhasta tai itsemurhayrityksestä tai itselleen tahallaan tai törkeällä huolimattomuudella aiheuttamasta vammasta tai nimetyn henkilön käyttämästä lääkeaineesta, alkoholista tai muusta huumaaavasta aineesta tai niiden käytön aiheuttaman riippuvuuden tai jonkin muun riippuvuuden hoidosta. Vakuutus ei korvaa myöskään, jos vahinko on aiheutunut ydinreaktioon perustuvan ja joukoittain ihmisiä tuhonneen aseiden tai laitteen äkillisestä vaikutuksesta, sodasta, aseellisesta selkkauksesta, palveluksesta rauhanturvaamistehtävissä Yhdistyneissä Kansakunnissa tai nimetyn henkilön rikollisesta toiminnasta. Vakuutussopimukseen on voitu liittää myös muita rajoittavia ehtoja silloin, kun vakuutus on tehty tai silloin kun sitä on muutettu. Rajoitusehtojen on oltava merkittyinä vakuutuskirjaan. Vakuutus korvaa samasta sairaudesta tai tapaturmasta aiheutuvasta vahinkotapahtumasta enintään yhden vastuuajan pituiselta yhtenäiseltä ajanjaksolta. (Paavilainen henkilökohtainen tiedonanto 22.3.2021.)

Pohjola Vakuutuksen henkilökeskeytysvakuutus korvaa, jos yritykselle aiheutuu taloudellisia vahinkoja nimetyn henkilön sairastumisesta tai tapaturmasta johtuvasta työkyvyttömyydestä tai kuolemasta, joka voi aiheuttaa liiketoiminnan häiriintymisen tai pysähtymisen. Vakuutus voidaan ottaa yrityksessä vakituksessa työsuhteessa olevalle 18–65-vuotiaalle henkilölle. Vakuutus on voimassa nimetyn henkilön kohdalla sen vakuutuskauden loppuun saakka, kun vakuutettu täyttää 65 vuotta. Tapaturmien osalta vakuutus on voimassa niin kauan kuin henkilö on työelämässä. Vakuutus korvaa yrityksen liiketoiminnan tulon menetyksen. Liiketoiminnan tulos määritetään silloin,

kun vakuutus tehdään. Vakuutuksen enimmäiskorvaus on 10 000–100 000 € ja korvaus on tapaturma- tai sairauskohtainen. Siinä huomioidaan vakuutetulle lakisääteistä järjestelmistä tulevat korvaukset vähennyksinä. Vakuutus korvaa myös kuluja, joita on kertynyt tulon menetyksen pienentämiseksi tehdyistä väliaikaisista toimenpiteistä, kuten ylityötunneista tai ostopalveluista. Vakuutus ei korvaa sellaista vahinkoa, jossa tapaturma tai sairaus on alkanut ennen kuin vakuutus on tullut voimaan. Vakuutus ei myöskään korvaa raskaudesta, synnytyksestä tai raskauden keskeytymisestä aiheutunutta vahinkoa. (OP Ryhmän www-sivut 2021.)

Vahinkoesimerkki 1:

Levyseppähitsaaja joutui sairauslomalle murrettuaan nilkkansa tapaturmaisesti työmatkalla. Yritys vältti työkyvyttömyyden aiheuttaman vahingon palkkaamalla hitsaajalle sijaisen tämän työkyvyttömyyden ajaksi. Henkilökeskeytysvakuutus korvaa yritykselle sijaisesta aiheutuvat palkkakulut vakuutuskirjan vakuutusmäärän mukaisesti. (OP Ryhmän www-sivut 2021.)

Vahinkoesimerkki 2:

Yrityksen työntekijällä on nivelten särkyä ja lääkäri toteaa hänellä olevan pitkälle edennyt nivelreuma. Sairauden todetaan sairauden edenneen niin pitkälle, että henkilön sairastaminen on alkanut jo ennen vakuutuksen alkamista. Henkilökeskeytysvakuutus ei korvaa vahinkoja, jotka aiheutuvat työntekijän työkyvyttömyydestä, vaikka työntekijällä ei aiemmin ole ollut sairauten viittaavia oireita. (OP Ryhmän www-sivut 2021.)

4.2.5 Epidemiavakuutus

Keskeytysvakuutuksiin voi sisällyttää myös erilaisia lisäturvia, kuten epidemiaturva. Epidemiaturva tai epidemiakeskeytysvakuutus on kohdistettu lähinnä elintarviketuotannon ja ravitsemisalan yrityksille eli toimialoille, joilla käsitellään elintarvikkeita. Näitä ovat muun muassa elintarvikkeiden tukku- ja vähittäiskauppa, elintarviketeollisuus ja ravintolatoiminta. Epidemiavakuutus turvaa liiketoimintaa tilanteessa, jossa rajoitetaan yritystoiminnan harjoittamista viranomaispäätöksellä tai kielletään yritystoiminnan harjoittaminen tartunta- tai eläintautilain perusteella. Oikeutus

vakuutuskorvaukseen perustuu siis viranomaismääräykseen tai vakuutettuun toimintaan kohdistuvaan toimintakieltoon. (Rantala & Kivisaari 2020, 590.) Tartuntatautilain perusteella esimerkiksi ravintolan toimintaa voidaan rajoittaa salmonellatartuntapausten vuoksi. Jos työntekijällä todetaan salmonellatartunta, häneltä kielletään toimiminen tehtävässä, jossa hän käsittelee pakkaamattomia, kuumentamattomia tarjoiltavia elintarvikkeita. Salmonellatartunnan saanut työntekijä ei myöskään saa toimia maidon tuotantotilalla muissa maidonkäsittelytehtävissä kuin lypsytöissä. Työntekijään kohdistuvat kiellot voivat aiheuttaa liiketoiminnan keskeytymisen. (Tartuntatautilaki 56 §, 2 mom.) Vakuutus sopimus määrittelee sen, mitä epidemiavakuutus korvaa. Vakuutukseen voi sisältyä myös epidemian vuoksi aiheutuneet toimitilojen ja laitteiden puhdistuksesta ja desinfioimisesta syntyneet kustannukset, pilaantuneen tai saastuneen vaihto-omaisuuden hävityskulut ja vaihto-omaisuuden jälleen hankinnasta aiheutuneet kustannukset. (Rantala & Kivisaari 2020, 590.)

LähiTapiolan epidemiavakuutus korvaa yrityksen liiketoimintaan kohdistuneen keskeytysvahingon, jos vakuutuskauden aikana tartunta- tai eläintautia esiintyy vakuutuksenottajan toimitilassa, joka on määritetty vakuutuskirjaan. Jotta vakuutus korvaa keskeytymisen, tulee terveydensuojeluviranomaisen antaa tartuntatautilakiin perustuva kirjallinen määräys, jolla rajoitetaan liiketoimintaa vakuutuskirjassa mainitussa kiinteässä sijaintipaikassa taudin leviämisen rajoittamiseksi. Toimintoja rajoittamalla toimitilat asetetaan osittaiseen tai täydelliseen käyttökieltoon. Sinä aikana tilat ja laitteet puhdistetaan ja desinfioidaan tehostetusti sekä hävitetään saastuneeksi todetut tuotteet. LähiTapiolan epidemiavakuutus kattaa myös kustannukset, jotka aiheutuvat viranomaismääräykseen perustuvista puhdistus-, desinfiointi-, purku- ja kunnostustoimenpiteistä sekä hävitettäväksi tai erikoiskäsiteltäväksi määrätystä vaihto-omaisuudesta. Vaihto-omaisuuden tulee olla vakuutuskirjassa mainitussa toimitilassa viranomaismääräystä annettaessa. Epidemiavakuutus korvaa vahinkoa vain siltä osin, kun valtio tai kunta ei maksa siitä korvausta. Valtion varoista korvausta voidaan maksaa esimerkiksi jonkin lain, kuten tartuntatautilain tai eläintautilain perusteella. (LähiTapiolan www-sivut 2021.)

Pohjola Vakuutuksen epidemiakeskeytysvakuutuksen ehtona on myös, että liiketoiminnan keskeytymisen tulee olla suoranaisten seurauksena Suomen viranomaisen antamasta tartuntatauti-, eläintauti- tai elintarvikelakiin perustuvasta velvoittavasta

määräyksestä tartunta- tai eläintaudin leviämisen ehkäisemiseksi. Määräyksen tulee olla annettu vakuutuskaudella ja sillä tulee vakuutuskaudella rajoittaa vakuutuksenottajan liiketoimintaa kiinteässä vakuutuspaikassa, joka on vakuutussopimuksessa mainittu. Määräyksen tulee perustua vakuutuksenottajan liiketiloissa todettuun tartunta- tai eläintautiin ja sen tulee kohdistua välittömästi vakuutettuun liiketoimintaan ja olla osoitettu vakuutetulle nimetysti. (OP Ryhmän www-sivut 2021.)

Vakuutuksen vastuu-aika alkaa siitä päivämäärästä, josta terveydensuojeluviranomainen on määrännyt liiketoiminnan rajoituksen alkavan. Jos vakuutus on ollut voimassa alle 31 vuorokautta määräyksen antamisesta, se ei korvaa vahinkoa. Jos vakuutus on ollut voimassa toisessa vakuutusyhtiössä sen alkamista edeltäneen vakuutuskauden ajan eikä yritykselle sinä aikana ole annettu terveydensuojeluviranomaisen hygieniaturvallisuuteen perustuvia toimintarajoitusmääräyksiä tai merkittäviä korjaustoimenpiteitä, rajoitusaikaa ei sovelleta. Jos epidemia todetaan ja korvataan, LähiTapiolan vastuu jatkuu, kun on kulunut vähintään yksi vuosi tämän aikaisemman epidemia-vahingon päättymisestä. Vuoden määräaika koskee epidemioita, joilla on sama aiheuttaja, kuten virus tai bakteeri. Määräaika lasketaan alkavaksi siitä, kun viranomaiset antavat toiminnan uudelleen käynnistämiseen luvan. Kun toimintaa rajoittava viranomaismääräys päättyy, korvaukseen oikeuttavaan keskeytysaikaan lasketaan toiminnan uudelleen käynnistämiseksi enintään kaksi viikkoa. (LähiTapiolan www-sivut 2021.) Myös Pohjola Vakuutuksessa vahinkoajaksi lasketaan koko määräyksen voimassaoloaika sekä enintään kaksi viikkoa toiminnan käynnistämiseksi. Jos vakuutus-kirjassa on määritelty euromääräinen korvauskatto, kahden viikon rajoitus ei tule sovellettavaksi. (OP Ryhmän www-sivut 2021.) LähiTapiolan epidemiavakuutuksen enimmäiskorvausmäärä vakuutuskauden aikaisista vahingoista yhteensä on vakuutusmäärä. Verotuksessa annetut säädökset, kuten arvonlisäverolaki, otetaan huomioon vaihto-omaisuuden vahingon ja irtaimen puhdistuskustannuksissa. (LähiTapiolan www-sivut 2021.)

Vahinkoesimerkki 1:

Ruokaravintola suljetaan terveydenhoitoviranomaisen määräyksellä tutkimusten ja puhdistuksen ajaksi, koska sen asiakkaita on sairastunut ruokamyrkytykseen. Tutkimuksissa todetaan, että ruokamyrkytykset on aiheuttanut ruokaerä, joka oli saastunut salmonellaviruksesta asianmukaisesta omavalvonnasta huolimatta.

Epidemiavakuutus korvaa ravintolan sulkemisesta aiheutuneen keskeytysvahingon, hävitettäväksi määrättyjen ruoka-aineiden arvon sekä tilojen desinfiointikustannukset. (LähiTapiolan www-sivut 2021.)

Vahinkoesimerkki 2:

Kunnan yleisen vesijohtoverkoston vedessä todettiin virus ja terveydensuojeluviranomainen määräsi veden kloorattavaksi viruksen hävittämiseksi sekä antoi kehotuksen keittää juomavesi. Epidemiavakuutus ei korvaa kunnan alueella sijaitsevalle yritykselle toimenpiteestä aiheutunutta haittaa, koska toimenpiteet ovat yleisiä varotoimia eikä niillä rajoiteta nimenomaisesti tiettyä yritystä ja sen liiketoimintaa. (LähiTapiolan www-sivut 2021.)

4.2.6 Muita pk-yritysten keskeytysvakuutuksia

Vakuutuksenottajan toiselle vuokrattua rakennusta tai huoneistoa voi myös kohdata esinevahinko. Keskeytysvahinkona on se, että vuokratulot pienenevät, kun vuokraustoiminta keskeytyy. Vakuutuksenottajan harjoittamaa vuokraustoiminnan tulosta voidaan turvata *vuokratuottokeskeytysvakuutuksella*. Vakuutus korvaa saamatta jääneen vuokratulon ja keskeytysvahingon pienentämiseksi maksetut ylimääräiset kulut, jos tapahtunut esinevahinko on esinevakuutusehtojen mukaan korvattava palo-, luonnonilmiö-, vuoto-, rikos- tai rikkovahinko. Esinevahingon tulee olla tapahtunut vakuutuskauden aikana vakuutuksen voimassaoloalueella. Vakuutuksen korvauspiiriin ei kuulu kulut, jotka ovat aiheutuneet vahingon selvittämisestä. Näitä ovat mm. puhelin- ja matkakulut, ansionmenetys, vahingonmäärän laskelmien laatimis- tai hankintakulut tai muut vastaavat kulut. Vahinkoa, joka johtuu terroriteosta, korvataan vahinkoa ja vakuutuskautta kohden enintään 3 000 000 euroa. Enimmäiskorvausmäärä koskee yhteisesti yhdessä vahingossa kaikkia vakuutuksenottajia. Yksi vahinko kattaa samasta tapahtumasta tai olosuhteesta aiheutuneet vahingot. Vakuutussopimuksessa tulee olla nimettynä osoitteellinen toimipaikka, jossa vuokraustoimintaa harjoitetaan. (LähiTapiolan www-sivut 2021.)

Kauppapuutarhakeskeytysvakuutus turvaa vakuutuksenottajan harjoittaman kauppapuutarhaliiketoiminnan tuloksen. Vakuutus korvaa esinevahingon samoin tavoin kuin

yrityskeskeytysvakuutus. Vakuutus korvaa koneen rikkoutumisesta johtuvan vahingon, jos se on rikkoutunut asennus- ja koekäyttövaihetta seuranneen luovutuksen tai käyttöönoton jälkeen tai jos sen rikkoutumisvahingosta maksetaan esinevakuutusehtojen rikkovakuutusehdon mukaisesti korvausta. Vakuutus korvaa myös keskeytysvahingon, joka on seurausta lämmityslaitteesta tai muusta laitteesta äkillisesti ja ennalta arvaamattomasti vapautuneen kaasun kasveille aiheuttamasta vahingosta. Vakuutus korvaa myös, jos kasvihuoneen sähkönjakelun tai hälytyslaitteiden toiminnan keskeytyminen tai häiriintyminen on aiheuttanut kasvihuoneen kuumentumisen tai kylmettymisen ja tästä on seurannut kasveille vahinkoa, mistä aiheutuu toiminnan keskeytyminen. Vakuutuksen korvauspiirin ulkopuolelle kuitenkin jää se, jos sähkönjakelun häiriö on aiheutunut joko valtakunnallisessa tai paikallisessa sähkölaitoksessa tai sähkönjakeluverkossa. Jos keskeytysvahinko aiheutuu kasvitautien tai kasvintuhoojien vuoksi, vakuutus ei korvaa vahinkoa eikä sitä, että näiden vuoksi toiminnan keskeytysaika pitenee. Vakuutuksesta ei korvata vahingon selvittämisestä aiheutuvia kuluja. Vakuutus ei myöskään korvaa vakuutuksenottajalle tai jollekin muulle maksettavaksi tulevaa vahingonkorvausta tai muuta seuraamusta, joka aiheutuu toimituksen viivästyisestä. Vakuutus sopimuksessa tulee olla nimettynä osoitteellinen toimipaikka, jossa vakuutettua liiketoimintaa harjoitetaan. Kauppapuutarhan avomaa- ja lavakasvit sekä niiden viljelmät eivät kuulu vakuutettuun liiketoimintaan. Myös kauppapuutarhakeskeytysvakuutusta koskee vuokratuottokeskeytysvakuutuksen tavoin terroriteosta maksettava yhteinen 3 000 000 euron enimmäiskorvausmäärä. (LähiTapiolan www-sivut 2021.)

Keskeytysvakuutuksia voidaan räätälöidä yrityksille niiden tarpeiden mukaisesti erilaisia yksittäistapauksia varten. Tällöin on kyse *erikoiskeskeytysvakuutuksesta*. Erikoiskeskeytysvakuutukset on tarkoitettu esimerkiksi tapauksiin, joissa esimerkiksi jonkin yleisötapahtuman pääesiintyjän sairastumisen varalle halutaan ottaa keskeytysvakuutus tai vakuutus halutaan ottaa jonkin erityisen tärkeän kuljetuksen myöhästymisen varalle. (LähiTapiolan www-sivut 2021.) Erikoiskeskeytysvakuutuksissa arvioidaan riskin suuruutta ja todennäköisyyttä kunkin asiakkaan mukaan. Tapahtumakeskeytysvakuutuksia on useimmiten tehty omaisuusvahinkojen varalle tai mahdollisesti säätilan varalle. Esimerkiksi kova myrsky voisi turvallisuussyistä aiheuttaa tapahtuman peruuttamisen, mikä olisi korvattava tapahtuma. (Paavilainen henkilökohtainen tiedoksianto 22.3.2021.)

4.3 Keskeytysvakuutuskorvaukset

Keskeytysvakuutus antaa turvaa yrityksen liiketoiminnan jatkuvuudelle tapahtuneen vahingon jälkeen. Etukäteen tiedossa olevista keskeytyksistä ei saa korvauksia. Esimerkiksi taloyhtiön tulevien remonttien aiheuttamaa keskeytystä liiketilassa ei korvata. (Juvonen 2014, 105; Rantala & Kivisaari 2020, 590–591.) Korvaustapauksissa on aina selvitettävä, onko keskeytysvahinko syntynyt. Keskeytysvahingon selvittämiseksi tarkastellaan yrityksen tilinpäätöstä, tuloslaskelmia kuukausitasolla, tuotanto-, myynti- ja varastokirjanpitoa sekä muita vastaavia taloudellisia raportteja. Keskeytysvahingon katsotaan syntyneen, jos tapahtuman jälkeen yrityksen liikevaihto ja keskeytysvakuutuskate laskevat ja jos yritykselle tulee ylimääräisiä kuluja sen vuoksi, että se pyrkii välttämään liikevaihdon pienentymistä ja toiminnan keskeytymistä. (Rantala & Kivisaari 2020, 590–591.) Keskeytysvakuutuskorvauksen edellytyksenä on myös se, että esinevahingon aiheuttama keskeytysvahinko on tapahtunut keskeytysvakuutuksen paikalla. Vakuutuspaikalla tarkoitetaan sitä toimipaikkaa tai toimipaikkoja, joissa vakuutuksenottaja harjoittaa vakuutettua liiketoimintaa. (Pellikka ym. 2020, 357.)

Arvioitaessa keskeytysajan pituutta, on huomioitava toipumisaika, jonka yritys tarvitsee varsinaisen vahingon korjausajan lisäksi, jotta se voi normalisoida toimintansa. Vastuuajaksi kuuluu sekä keskeytys- että toipumisaika. Se alkaa siitä hetkestä, kun omaisuusvahinko tapahtuu. (Pellikka ym. 2020, 358.) Vakuutusyhtiön vastuuta vahingosta rajataan vastuuajalla. Se on pisin yhtäjaksoinen aika, jolta vakuutusyhtiö korvaa keskeytysvahinkoa. Vastuuajan pituus vaikuttaa siihen, mikä vakuutusmaksun suuruus on. Vastuuajaksi määritellään 3, 6, 9, 12, 18 tai 24 kuukautta. Vastuuajaa voidaan jakaa tekniseen ja taloudelliseen vastuuajaksi. Tekninen vastuuajaksi on vahingon tekniseen korjaamiseen kuluva aika. Taloudellinen vastuuajaksi on keskeytysvahingon kaikkien taloudellisten vaikutusten toteutumiseen kuluva aika. (Rantala & Kivisaari 2020, 591.) Omavastuun ajalta keskeytysvahingon kokenut yritys vastaa itse vahingosta ja katteen menetyksestä. Omavastuu määritellään useimmiten vuorokausina, mutta se voi olla myös rahamääräinen, prosentuaalinen tai näiden yhdistelmä. Omavastuu merkitään vakuutuskirjaan ja se vaikuttaa vakuutusmaksuun. (Juvonen 2014, 105; Pellikka ym. 2020, 359; Rantala & Kivisaari 2020, 591.) Omavastuuta lyhyemmän ajan keskeytykset eivät kuulu vakuutuskorvauksen piiriin. Omavastuuajaksi alkaa

vastuuajan laskemisen kanssa samaan aikaan. (LähiTapiolan www-sivut 2021.) Keskeytysvakuutuksissa omavastuu aika määritellään usein ajallisena (If Vahinkovakuutus Oyj:n www-sivut 2021).

Keskeytysvakuutus korvaa myyntikatteen menetystä, työpalkkoja ja ylimääräisiä kuluja. Myyntikatteen menetys aiheutuu korvattavan vahinkotapahtuman vuoksi johtuvasta liikevaihdon ja tuotannon myyntiarvon vähenemisestä. Vakuutus korvaa keskeytysvakuutukseen erikseen sisällytettyjä työpalkkoja, jotka on sosiaalikuuluineen kirjattu muuttuviin kuluihin, ja jotka ovat jääneet katteetta vahingon vuoksi aiheutuvan liikevaihdon vähenemisen takia. Ylimääräisinä kuluina voidaan vaihtoehtoisesti korvata ne kulut, joilla on ollut tarkoitus estää liikevaihdon vähenemistä tai lyhentää keskeytyksen kesto, jotka muutoin olisivat seurausta vahingosta. Kulujen tarkoituksena on ollut myös pienentää vahingosta yritykselle aiheutuvia haittavaikutuksia. Näitä kuluja voivat olla esimerkiksi ylityöt, joita korjaustöiden aikana on tehty tai lisäkulut, joita aiheutuu tilapäisjärjestelyistä. Kulut tulee olla todistettavasti toteutuneita. (Juvonen ym. 2014, 105; Pellikka ym. 2020, 358.) Säästyneitä kuluja ei korvata keskeytysvakuutuksesta. Säästyneinä kuluina korvausmäärästä vähennetään kuluja, jotka korvataan omaisuusvakuutuksella tai joita ei ole vahingon vuoksi tarvinnut maksaa. Korvattavana ei myöskään ole vastuuajan jälkeiseen aikaan kohdistuva keskeytysvahinko. Korvausmäärässä ei huomioida menetystä, joka aiheutuu siitä, että osa vastuuajasta kuluu esinevakuutuksesta korvaamattomaan parannukseen, laajennukseen tai muuhun muutokseen. Kuvassa 3 esitetään vakuutuskorvausmäärän laskeminen. (Pellikka ym. 2020, 359.)

Vahingon määrä =	liikevaihdon väheneminen	x vakuutusmäärä + ylimääräiset kulut - säästyneet kulut - omavastuu
	vastuuajana	
	vuosiliikevaihto	

Kuva 3. Keskeytysvakuutuskorvauksen määrän laskeminen (Pellikka ym. 2020, 359)

Vakuutusmäärä kirjataan vakuutuskirjaan ja se on vakuutuksenottajan ilmoittama vuoden mittaisen ajanjakson myyntikate, työpalkat ja niihin liittyvät sosiaalikulut tai ylimääräiset kulut (Pellikka ym. 2020, 359). Laskelmassa käytetään yrityksen tulevan kauden budjetin lukuja (LähiTapiolan www-sivut 2021). Vakuutusmäärää arvioitaessa tulee huomioida tulevan vakuutuskauden aikainen myyntikatteen ja muuttuvien

palkkojen kehitys. Yritysten, jotka kasvavat nopeasti, tulisi huomioida näiden kehitys myös vakuutuskauden jälkeisenä vuonna, jotta välttyään alivakuuttamiselta. Jos vakuutusmäärä on pienempi kuin myyntikatteen, työpalkkojen tai ylimääräisten kulujen vahinkohetken vakuutusarvo, vakuutuksesta korvataan vakuutusmäärän ja vakuutusarvon välisen suhteen suuruinen osa vahingosta. Jos vakuutusmäärä on suurempi kuin vakuutusarvo, korvausmäärä on vakuutusarvon mukainen. (Pellikka ym. 2020, 359.) Yleisesti vakuutusmääränä on yhden vuoden keskeytysvakuutuskate, vaikka vastuuajan pituus olisi alle vuosi (LähiTapiolan www-sivut 2021).

Vakuutuksenottaja voi hakea korvausta tapahtuneesta vahinkotapahtumasta, jonka hän on vakuuttanut vakuutuksenantajan kanssa tekemällään sopimuksella. Vahinkotapahtuman sattuessa vakuutuksenantaja on velvollinen suorittamaan sopimuksen mukainen korvaus. (Hoppu & Hemmo 2006; Vakuutuslaki 70 § 1 mom.) Korvauksenhakijan tulee esittää vakuutuksenantajalle korvausvaatimus vuoden kuluttua siitä, kun hän on saanut tietää aiheutuneesta vakuutustapahtumasta, siitä johtuneesta seuraamuksesta ja vakuutuksen voimassaolosta. Vaatimus on esitettävä joka tapauksessa kymmenen vuoden kuluessa siitä, kun vahinkotapahtuma sattui tai henkilövahingon tai vahingonkorvausvelvollisuuden varalta otetun vakuutuksen kohdalla on aiheutunut vahinkoseuraamus. Vakuutustapahtumasta tehty ilmoitus rinnastetaan korvausvaatimuksen esittämiseen. Jos näitä aikoja ei noudateta, korvauksenhakijalla ei ole oikeutta korvaukseen. (Rantala & Kivisaari 2020, 341; Vakuutuslaki 73 §.)

Korvauksenhakijan tulee antaa vakuutuksenantajalle sellaiset asiakirjat ja tiedot, jotka ovat tarpeen, jotta vakuutuksenantajan vastuu voidaan selvittää. Korvauksenhakija täyttää siis vahinkoilmoituslomakkeen ja liittää siihen tarvittavat selvitykset. Annettujen asiakirjojen ja tietojen perusteella selvitetään muun muassa, onko vahinkotapahtuma sattunut ja minkä suuruisena ja kenelle korvaus suoritetaan. Ennen selvitysten saamista vakuutuksenantaja ei ole velvollinen suorittamaan korvausta. (Luukkonen, Mäntyniemi, Pekonen-Ranta, Raulos & Santavirta 2018, 251–252; Rantala & Kivisaari 2020, 341–342; Vakuutuslaki 69 §.)

4.4 Vakuutusyhtiöitä ja vakuuttamista koskeva lainsäädäntö

Suomalaisten vakuutusyhtiöiden toimintaa säädetään laissa. Keskeytysvakuutuksiin ja muihin vapaaehtoiisiin vakuutuksiin sovelletaan vakuutussopimuslakia, joka on erityislaki. Sitä sovelletaan myös muihin ei-lakisääteisiin vakuutuksiin. Vakuutussopimuslaki syrjäyttää yleisen sopimusoikeuden säännökset silloin, kun siinä on sopimusoikeudesta poikkeavia säännöksiä. Sitä sovelletaan vain ensivakuutukseen eikä se koske jälleenvakuutusta, jolla ensivakuutettu riski siirretään toiselle jälleenvakuuttajalle. (Hoppu & Hemmo 2006, 8; Norio-Timonen 2018, 6–7; Vakuutussopimuslaki 543/1994, 1 § 1 ja 4 mom.). Vakuutussopimusten kohdalla sopimuksen syntymiseen ja kohtuullistamiseen sovelletaan varallisuus oikeudellisista oikeustoimista annettua lakia (228/1929). Jos vakuutuksenottajana on kuluttaja, sovelletaan kuluttajansuojalain säännöksiä sopimusehtojen sääntelystä sekä tehdyn sopimuksen sovittelusta ja tulokinnasta (Hoppu & Hemmo 2006, 8; Kuluttajansuojalaki 38/1978, 3–4 luku).

Vakuutussopimuslaki on pääsääntöisesti pakottava. Säännöksistä ei voida poiketa niin, että niistä aiheutuu vahinkoa muulle vakuutetulle tai vakuutuskorvaukseen oikeutetulle kuin vakuutuksenottajalle itselle. Säännökset ovat pakottavia myös silloin, kun vakuutuksenottaja on kuluttaja tai sopimuskumppanina kuluttajaksi rinnastettava muu luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö. Tällöin laista ei voida poiketa vakuutuksenottajan vahingoksi. Sopimusehdot, jotka poikkeavat laista aiheuttaen vahinkoa kuluttajille tai muille edellä mainituille tahoille, ovat mitättömiä. (Luukkonen ym. 2018, 182; Vakuutussopimuslaki 3 § 1–2 mom.) Lain pakottavuuden tarkoituksena on suojata heikompaa sopijapuolta sekä turvata sopimusvapautta. Sopimusvapautta turvataan niiden sopimussuhteiden osalta, joissa osapuolet voivat kehittää vakuutussopimustaan sen mukaan mikä heidän kulloinenkin tarpeensa on. (Luukkonen ym. 2018, 182.)

Elinkeinonharjoittajista kuluttajiin rinnastettavia sopimuskumppaneita ovat pienyritykset ja itsenäiset ammatinharjoittajat. Suuria ja keskisuuria yrityksiä ei pidetä kuluttajien rinnastettavina sopimuskumppaneina, joten ne eivät kuulu lain pakottavuuden piiriin. Niiden ottamiin vakuutuksiin kuitenkin sovelletaan vakuutussopimuslakia, jos vakuutussopimuksessa ei ole muuta sovittu. Jos laista poiketaan, vakuutusehdot tulee laatia huolellisesti. (Luukkonen ym. 2018, 182–183.)

4.4.1 Vakuutustarpeen selvittäminen, tiedonantovelvollisuus

Vakuutukset ovat abstrakteja hyödykkeitä, joiden sisältöä voi olla hankalaa hahmottaa sopimusta solmittaessa. Vakuutusten sisältö muotoutuu sopimusehdoista ja lainsäädännöstä. Erityisesti vapaaehtoisten vakuutusten kohdalla sisältövapaus on laaja ja eri vakuutuksenantajien tuotteet voivat olla erilaisia, minkä vuoksi vakuutusten vertailu on vaikeaa. (Luukkonen ym. 2018, 184.) Vakuutussuhteissa vallitsee erityinen lojaliteettiperiaate. Vakuutuksenantajan pitkälle menevänä velvollisuutena on ottaa huomioon myös toisen osapuolen etu, eli auttaa vakuutuksenottajaa. Vakuutussopimuslaissa säädetään, että ennen kuin vakuutuksenantaja tarjoaa vakuutusta vakuutuksen hakijalle, on sen määriteltävä hakijan vakuutustarve pyytämällä tältä tietoja vakuuttamiseen liittyvistä vaatimuksista ja tarpeista. Vakuutuksenottajilla ei usein ole tarpeeksi tietoa vakuutusten tarjonnasta eikä siitä, mikä vakuutus sopii heidän vakuutustarpeeseensa. Tarjottavan vakuutuksen sisältö ja merkitys asiakkaalle määrittelevät sen, mitä tietoja asiakkaalta pyydetään. Vakuutuksenantajan on selvitettävä, vastaako tarjottu vakuutus niitä tarpeita, joita asiakkaalla on. (Luukkonen ym. 2018, 184–185; Vakuutussopimuslaki 4 b § 1 mom.).

Yksi vakuutussopimuslain merkittävimpiä säännöksiä on vakuutusyhtiöitä koskeva tiedonantovelvollisuus. Jotta vakuutuksen hakija voi arvioida vakuutustarvettaan ja vakuutuksen tarkoituksenmukaisuutta sekä verrata eri vaihtoehtoja ja valita itselleen sopivan vakuutuksen, tulee sen saada vakuutusyhtiöltä tarpeelliset tiedot ennen sopimuksen tekemistä. Tarpeellisia tietoja ovat vakuutusmuodot, -maksut, ja -ehdot sekä vakuutusturvaa koskevat olennaiset rajoitukset. Vakuutuksen hakijan tulee saada oikea käsitys siitä, mitä tarjottu vakuutusturva kattaa. Asiakkaalta pyydytetyt tiedot määrittävät myös sitä, mitä tietoja vakuutuksenantajan on annettava tarjoamistaan tuotteista. (Luukkonen ym. 2018, 185–186; Pellikka ym. 2020, 82; Vakuutussopimuslaki 5 § 1 mom.)

Vakuutuksenantajan on toimitettava tiedot asiakkaalle ennen sopimuksen tekemistä pysyvällä tavalla niin, että asiakas voi tallentaa ja toisintaa ne muuttumattomina sekä käyttää niitä myöhemmin. Ne voidaan toimittaa paperilla, verkkosivuston välityksellä asiakkaalle henkilökohtaisesti osoitettuna tai muulla pysyvällä tavalla. Asiakkaan on kuitenkin voitava valikoida, millä tavoin hän tiedot saa. Jos vakuutuksenantaja antaa

tiedot suullisesti myyntikeskustelussa, tulee sen antaa kaikki nämä tiedot myös pysyvällä tavalla kirjallisessa muodossa. Tiedot voi antaa myös sähköisesti toimitettuna tai verkkosivustolla, jos asiakas on antanut siihen suostumuksensa. (Luukkonen ym. 2018, 189; Pellikka ym. 2020, 83; Vakuutuslakia 2 § 1 mom. 5 b k. ja 5 a § 1 mom.) Puhelinmyynnin kohdalla tiedot ja sopimusehdot tulee toimittaa pysyvällä tavalla viipymättä, kun sopimus on tehty. (Luukkonen ym. 2018, 190–191; Kuluttajansuojalaki 6 a 11 §; Pellikka ym. 2020, 83; Vakuutuslakia 5 a § 3 mom.)

Tiedonantovelvollisuuden täyttämiseksi ei riitä ainoastaan vakiovakuutusehtojen luovuttaminen vakuutuksenhakijalle, vaan tietojen sisältö riippuu aina kyseessä olevasta vakuutuksesta, sen laadusta ja sen ottamiseen liittyvistä olosuhteista. Vakuutuksenantajan tulee vakuutuslain tekemisen jälkeen antaa vakuutuksenottajalle ilman aiheutonta viivästystä ns. avaintietoasiakirja eli IPID (Insurance Product Information Document), joka sisältää tiedot vakuutusturvan sisällöstä, vakuutuslain alkaamisesta, päättymisestä ja irtisanomistavoista sekä vakuutusmaksun maksutavoista. Avaintietoasiakirja sisältää tiedot vakuutuksen kohteesta, vakuutusmäärästä, vakuutuksen kattamista riskeistä ja tärkeimmistä rajoituksista. Sen avulla myös vakuutusten vertailu on helpompaa. Vahinkovakuutusten kohdalla avaintietoasiakirja tulee aina antaa vakuutuksenottajalle paperilla tai muulla pysyvällä tavalla. Useimmiten avaintietoasiakirja ei kuitenkaan ole riittävän kattava, jotta se pelkästään täyttäisi tiedonantovelvollisuuden. (Luukkonen ym. 2018, 187; Pellikka ym. 2020, 82–83; Vakuutuslakia 6 §.) Mikäli vakuutusyhtiö antaa vakuutuksesta avaintietoasiakirjan lisäksi vakuutusoppaan, nämä yhdessä täyttävät vakuutusyhtiöiden tiedonantovelvollisuuden. Vakuutusyhtiöt tyypillisesti laativat vakuutusoppaita, joissa esitetään selkeästi esimerkeillä havainnollistaen vakuutuslain vaatimia tietoja. Oppas voidaan pitää esillä internetissä tai antaa vakuutuksenhakijalle. (Luukkonen ym. 2018, 186–187; Pellikka ym. 2020, 83.)

Kuluttajavakuutusten kohdalla tiedonantovelvollisuus korostuu. Yritystoiminnan riskejä vakuutettaessa yritysasiakkaalla on kuluttajaa suurempi velvollisuus perehtyä huolellisesti kirjalliseen vakuutusaineistoon johtuen niiden pienemmästä tiedontarpeesta. Jokaiseen tilanteeseen vaikuttaa kuitenkin olosuhteet, vakuutuksen laatu ja sen merkitys asiakkaalle. (Luukkonen ym. 2018, 188.) Vakuutuksenantajan tiedonantovelvollisuus koskee myös vahinkotapahtuman sattumisen jälkeistä aikaa.

Vakuutuksenantajan on tuolloin annettava korvauksenhakijalle, edunsaajalle sekä vakuutuksen vahinkoa kärsineelle tietoja vakuutuksen sisällöstä. Samalla sen on kerrottava, miten korvauksenhakijan tulee menetellä hakiessaan korvausta. (Luukkonen ym. 2018, 253; Vakuutuslakia 7 § 4 mom.)

4.4.2 Vakuutuksenantajan vastuu puutteellisista tai virheellisistä tiedoista

Jos vakuutuksenantaja tai sen edustaja ei ole antanut vakuutuksenottajalle vakuutuksesta tarpeellisia tietoja vakuutusta markkinoitaessa tai tiedot ovat virheellisiä tai harhaanjohtavia, vakuutuslain on katsottava olevan voimassa sen sisältöisenä kuin vakuutuksenottaja on käsittänyt sen olleen vakuutuksesta saamiensa tietojen perusteella. Tällöin vakuutuksenantaja voi joutua sidotuksi vakuutukseen, jota se ei normaalisti myöntäisi. (Luukkonen ym. 2018, 185, 195; Pellikka ym. 2020, 88; Vakuutuslakia 9 § 1 mom.)

Vakuutuksen markkinoimista katsotaan olevan vakuutuksen tarjoaminen, myynti, mainonta sekä muut myynninedistämistoimet. Näiden lisäksi sopimusneuvottelussa suullisesti annettavien tietojen katsotaan olevan vakuutuksen markkinointia. Vakuutuksenantajan edustajana pidetään henkilöä, joka on kelpoinen antamaan vakuutuksesta tietoja asemansa, tehtävänmäärittelynsä tai toimintatonsa perusteella. Tämä kelpoisuus on kaikilla, jotka kuuluvat vakuutusyhtiön myyntiorganisaatioon. (Luukkonen ym. 2018, 195; Pellikka ym. 2020, 88.) Edellä oleva koskee myös sitä, jos vakuutuksesta on annettu puutteellisia, virheellisiä tai harhaanjohtavia tietoja sen voimassaoloaikana ja niiden voidaan katsoa vaikuttaneen siihen, miten vakuutuksenottaja on menetellyt. Vakuutuksenantajan tai sen edustajan antamia tietoja tulevasta korvauksesta vakuutus tapahtuman sattumisen jälkeen tämä ei kuitenkaan koske. (Vakuutuslakia 9 § 2 mom.)

Puutteellisia ja virheellisiä tietoja on mahdollista täydentää ja oikaista siihen saakka, kunnes sopimus tehdään. Myöhemmin oikaisu tai täydennys ei ole enää mahdollista. Tällöin vakuutuslain on virheellisenä voimassa koko sen voimassaoloajan eikä vakuutuksenantajan vastuu antamistaan virheellisistä tai harhaanjohtavista tiedoista vähenny, vaikka korjatut vakuutusehdot toimitettaisiin sopimuksen teon jälkeen.

(Luukkonen ym. 2018, 197.) Jos vakuutuksenottaja vetoaa virheellisiin tai puutteellisiin tietoihin, hänen tulee näyttää toteen se, mitä tietoja hänelle on annettu sekä mitkä ovat ne perusteet, että hänelle on syntynyt virheellinen käsitys. Jos hän on ennen sopimusta tiennyt tiedon virheelliseksi, siihen ei voida vedota. Myös vakuutuksenantajan on riitatilanteessa todistettava antamansa tiedot tai muutoin vakuutus on voimassa sellaisena, mitä vakuutuksenottajalla on ollut aihetta käsittää. Vaikeinta todistaminen on, kun tiedot on saatu suullisesti ja arvioitaessa, onko vakuutuksenottajalle annettu riittävä kirjallista aineistoa. (Luukkonen ym. 2018, 200–202; Vakuutuslakia 9 § 1 mom.) Jos vakuutuksenantaja tai sen edustaja antaa korvauksenhakijalle sattuneen vahingon tapahtuman jälkeen vääriä ennakkotietoja ja tästä koituu korvauksenhakijalle ylimääräisiä kustannuksia tai muuta vahinkoa, vakuutuksenantaja voi joutua vahingonkorvausvastuuseen. Vahingonkorvausvelvollisuus perustuu sopimussuhteissa koskeviin yleisiin oikeusperiaatteisiin. (Luukkonen ym. 2018, 253.)

4.4.3 Vakuutuksenantajan korvausvastuu

Vakuutuksenantaja on korvausvelvollinen vakuutuksenottajalle tapahtuneesta vahingon tapahtumasta, josta vakuutus sopimus on tehty. Korvausvelvollisuus perustuu siis sopimukseen, jossa vakuutuksenantaja on sitoutunut suorittamaan korvausta. Vakuutus sopimuksen sisältö määrittelee korvausvelvollisuuden syntymisen ja laajuuden. (Hoppu & Hemmo 2006, 9; Pellikka ym. 2020, 133; Vakuutuslakia 70 § 1 mom.)

Vakuutuksenantaja tekee korvauspäätöksen vakuutuksenottajan jättämän korvaus vaatimuksen perusteella. Jos vakuutuksenantaja päättää olla korvaamatta vahingon tapahtumaa, sen tulee ilmoittaa tästä korvauksenhakijalle joutuisasti ja viimeistään kuukauden kuluttua siitä, kun se on saanut tarvittavat asiakirjat ja tiedot. Myös vakuutuskorvaus tulee suorittaa tässä ajassa. (Pellikka ym. 2020, 133; Rantala & Kivisaari 2020, 342; Vakuutuslakia 70 § 1 mom.) Jos korvauksen maksu viivästyy, viivästyneelle korvaukselle on maksettava viivästyskorko, joka on säädetty korkolaissa (Vakuutuslakia 70 § 3 mom.; Korkolaki 633/1982, 4 § 1 mom.). Jos korvaus määrä ei ole riidaton, vakuutuksenantajan tulee kuitenkin suorittaa korvaus riidattomasta osasta. Myös tämä korvaus tulee suorittaa joutuisasti ja viimeistään kuukauden kuluttua siitä,

kun vakuutuksenantaja on saanut tarvittavat asiakirjat ja tiedot. (Vakuutuslakilaki 70 § 4 mom.) Vakuutuslakilaissa ei säädetä korvauspäätöksen perustelemlisesta. Vakuutuksenantajan tulee kuitenkin perustella päätös erityisesti silloin, jos se on hylkäävä tai jos päätös poikkeaa vahinkoilmoituksesta tai korvaushakemuksesta. Perusteltu päätös ratkaisijan ja päätöksen saajan edun lisäksi helpottaa sen mahdollista jatkokäsittelyä. (Rantala & Kivisaari 2020, 342.)

4.5 Vakuutuksenantajan ja vakuutuksenottajan erimielisyydet

Vakuutuksenottaja voi yleensä hakea muutosta saamaansa kielteiseen päätökseen. Yksinkertaisinta on pyytää perustellusti oikaisua vakuutusyhtiöltä. Muutoksenhakuun voi kuulua myös useita muutoksenhakuasteita. Vakuutuksenantajan on annettava korvaushakemukseen antamassaan päätöksessä tai muussa vakuutusta koskevassa päätöksessä tieto, voidaanko ja millä tavalla asia voidaan saattaa tuomioistuimen, kuluttajavalituslautakunnan tai muun vastaavan elimen käsiteltäväksi. Sen tulee myös antaa tarpeelliset ohjeet asian hoitamiseksi, jotta asianomainen voi toimia oikein. Joskus voi kulua useita vuosia, että asiaan saadaan lainvoimainen päätös. (Pellikka ym. 2020, 132; Vakuutuslakilaki 8 §.)

Erimielisyys, joka syntyy korvausasiasta tai muusta vakuutuslakisopimukseen liittyvästä asiasta, voidaan saattaa yleiseen tuomioistuimeen, jossa siihen annetaan ratkaisu. Kanne on nostettava käräjäoikeudessa kolmen vuoden kuluessa siitä, kun vakuutuksenottaja on saanut kirjallisen tiedon vakuutuksenantajan antamasta päätöksestä ja tästä määräajasta. Asiassa menetellään samoin, kuten muissa sopimussuhteissa syntyvissä riitatilanteissa. Saadusta ratkaisusta voidaan viedä valitus hovioikeuteen ja joskus korkeimpaan oikeuteen. (Rantala & Kivisaari 2020, 342, 349; Vakuutuslakilaki 74 §.)

Asian hoitaminen on yleensä hidasta ja siitä aiheutuu ylimääräisiä kuluja. Avuksi erimielisyyksien hoitoon vakuutuslakialalla on erityisiä muutoksenhakujärjestelmiä. Yksityisvakuutuksia varten on lautakuntia ja muita riidanratkaisuelimiä, joista voidaan aluksi pyytää erimielisyyteen lausuntoja ja ratkaisusuosituksia. (Rantala & Kivisaari 2020, 350.) Jos asia saatetaan vireille ennen kanneajan loppuun kulumista

lautakunnassa tai FINEssä, kanneaika katkeaa (Laki velan vanhentumisesta 728/2003, 11 § 1 mom.; Rantala & Kivisaari 2020, 342).

Yritykset voivat hakea neuvonta-apua vakuutus-, pankki- ja arvopaperiasioihin liittyviin ongelmatilanteisiin finanssialalla toimivasta FINEstä. FINEn organisaatioon kuuluvat Vakuutus- ja rahoitusneuvonta, Vakuutuslautakunta, Pankkilautakunta ja Sijoituslautakunta sekä sektorikohtaiset johtokunnat ja hallitus. Neuvonta-avun lisäksi FINE ratkaisee riitoja vapaaehtoisin vakuutuksiin liittyvissä kysymyksissä. (FINEn [www-sivut 2021](#); Luukkonen ym. 2018, 345; Rantala & Kivisaari 2020, 143.) Se antaa neuvontaa myös silloin, jos vakuutusyhtiö antaa korvaushakemukseen kielteisen korvauspäätöksen. Neuvoa voi hakea jo ennen vakuutuksen ottamista. FINE ei tee valitusten laadintaa, vaan asiakkaiden tulee tehdä se itse. Se ei myöskään valvo toimintaa, jota palveluntarjoajat tarjoavat eikä se määrää sanktioita. FINE neuvottelee tarvittaessa vakuutusyhtiön kanssa, jotta tapaus saataisiin sovittua. FINEn toimisto hoitaa suurimman osan riidanratkaisutyöstä, mutta laajoja ja monimutkaisia vakuutusten riita-asioita käsittelee Vakuutuslautakunta. (FINEn [www-sivut 2021](#); Rantala & Kivisaari 2020, 143–144.)

Vakuutuslautakunta käsittelee tulkinnanvaraisia ja uudentyyppejä riita-asioita ja antaa niistä suositusluonteisia ratkaisuja. Vakuutus- ja rahoitusneuvonta ratkaisee asian, jos kyseessä on yksinkertainen ja selkeä riitatapaus tai valmis ratkaisukäytäntö on jo olemassa. Vakuutus- ja rahoitusneuvonnan riidanratkaisuista vastaavat juristit. Ratkaisumenettelyssä noudatetaan sääntelyä, joka koskee ADR-eliä eli vaihtoehtoisia riidanratkaisuelimiä sekä oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin periaatteita, kuten molempien osapuolten kuulemisen sekä riidanratkaisijoiden riippumattomuuden ja puolueettomuuden periaatetta. Ratkaisusuositukset eivät sido oikeudellisesti, mutta useimpien osapuolet noudattavat niitä. Ratkaisusuosituksista ei voi valittaa. FINEn lautakuntien antamat ratkaisusuositukset ovat julkisia, ja ne löytyvät ratkaisutietokannasta FINEn verkkosivuilla. Asianosaisten nimiä ei anneta julkisuuteen. FINE voi tehdä vakuutusasioissa havaintojensa perusteella aloitteita suoraan vakuutusyhtiölle tai vakuutusasioiden johtokunnan kautta. Aloitteet voivat liittyä vakuutusehtoihin, lainsäädäntöön tai vakuutusyhtiöiden palveluun, korvauskäytäntöön tai niiden antamaan informaatioon. FINE myös laatii asiakkaiden käyttöön finanssialan tietoaaineistoja, oppaita ja eri vakuutuslajien vertailuja, jotka ovat esillä FINEn verkkosivuilla. Se tiedottaa

myös toiminnassaan esille tulleista kysymyksistä. (FINEn www-sivut 2021; Luukkonen ym. 2018, 347; Rantala & Kivisaari 2020, 144–145.)

5 KESKEYTYS- JA EPIDEMIAVAKUUTUKSET COVID-19-PANDEMIASSA

5.1 Vakuutusten korvaavuus pandemiatilanteessa

Tutkimuksessa haluttiin selvittää, ovatko pk-yritykset voineet turvata liiketoimintaansa keskeytys- ja epidemiavakuutuksilla koronaviruspandemian aikana ja korvaavatko vakuutukset pandemiarajoituksista aiheutunutta liiketoiminnan keskeytymistä. Tämän perusteella tarkoitus oli luoda käsitys siitä, voivatko pk-yritykset myös tulevaisuudessa turvata vakuutusten avulla liiketoimintaansa mahdollisissa laajemmissa tartuntatautiepidemioissa.

Tutkimuksessa keskityttiin tarkastelemaan LähiTapiolan keskeytysvakuutuksia. Aineiston keräämiseksi haastattelin opinnäytetyöhön Anu Paavilaista LähiTapiolasta. Paavilainen toimii LähiTapiolassa kehityspäällikkönä ja hän työskentelee yritysten omaisuuden ja toiminnan vakuutusten parissa. Haastattelu toteutettiin sähköpostihaastatteluna. Ensimmäiset haastattelukysymykset lähetettiin haastateltavalle sähköpostin liitetiedostona 12.3.2021 ja haastattelun lisäkysymykset 18.3.2021 sekä 6.4.2021. Tutkimusaineistona käytettiin myös keskeytysvakuutusten tuoteoppaita ja sopimusehtoja.

5.1.1 Epidemiakeskeytysvakuutus

LähiTapiolan epidemiakeskeytysvakuutus korvaa pandemiatilanteissa sen mukaan, mitä vakuutusehdoissa sanotaan. Vakuutus ei korvaa silloin, jos liiketoiminnan keskeytyminen johtuu yleisestä suosituksesta välttää ulkona liikkumista ja julkisia paikkoja tai koko toimialaan kohdistetusta liiketoimintakiellosta. Jos viranomainen antaa vakuutuksenottajalle osoitetun kirjallisen määräyksen siitä, että tämän tulisi keskeyttää tai rajoittaa liiketoimintaansa omissa toimitiloissaan havaitun viruksen vuoksi,

epidemiakeskeytysvakuutus korvaisi tämän vahingon. Käytännössä kiellon olisi siis kohdistuttava vakuutuksenottajan harjoittamaan liiketoimintaan vakuutuspaikassa ja kiellon tulisi perustua vakuutuspaikassa todettuun virukseen. Tällöin korvausta maksetaan vakuutuksenottajalle siltä ajalta, kun tiloja puhdistetaan ja desinfioidaan sekä tämän jälkeen, kun liiketoimintaa käynnistetään uudelleen. (LähiTapiolan [www-sivut](http://www.lahitapiola.fi) 2021.)

Myös haastattelussa kysyttiin, mitä LähiTapiolan epidemiavakuutuksesta korvataan. Paavilainen myös vastasi, että epidemiavakuutus korvaa yrityksen keskeytysvahingon silloin, jos yrityksen toimitilat joudutaan sulkemaan ja liiketoiminta keskeyttämään viranomais määräyksellä tiloissa havaitun salmonellan tai muun tarttuvan taudin vuoksi, kun tilat joudutaan puhdistamaan ja desinfioimaan. Tästä syntyneen keskeytysvahingon lisäksi vakuutus korvaa puhdistus- ja desinfiointityötä sekä vaihto-omaisuutta, joka on määrätty hävitettäväksi. Mikäli kyseessä on vahinko, jonka aiheuttajana on sama epidemia kuin alle vuosi sitten samasta vakuutuksesta korvatussa vahingossa, vakuutuskorvausta ei makseta. Epidemiavakuutus ei korvaa myöskään asiakkaalle aiheutuvia vahinkoja. Vakuutus ei korvaa vahinkoa, joka on seurausta sellaisista toimialakohtaisista rajoituksista tai muista rajoituksista, jotka kohdistuvat muihin kuin vakuutuksenottajan omissa toimitiloissa havaittuihin tartuntatauteihin, kuten esimerkiksi koronaviruksen kohdalla, kun on annettu yleisiä suosituksia kontaktien vähentämiseksi. (Paavilainen henkilökohtainen tiedonanto 16.3.2021.)

Kuten edellä Paavilainenkin totesi, epidemiavakuutus ei korvaa liiketoiminnan vahinkoa, joka on aiheutunut, kun Suomessa hallituksen määräyksestä kaikki ravintolat määrättiin suljettavaksi. Vakuutus ei korvaa, jos yrityksen asiakkaat katoavat pandemian tai viranomaisen määräämään varotoimenpiteen seurauksena ja tämän vuoksi yrityksen kassa tyhjenee. Jos ravintolayritys tai hotelli jouduttaisiin sulkemaan siellä todetun COVID-19-tartunnan vuoksi, epidemiavakuutus korvaisi sulkemisesta aiheutuvan vahingon. (Lamassaari & Koskenranta 2020.)

Haastattelussa tarkennettiin, korvaako LähiTapiolan epidemiavakuutus, mikäli yrityksen toimitilat suljettaisiin sen vuoksi, että siellä on todettu COVID-19-tartunta. Paavilainen kertoo, että vakuutusyhtiöiden sopimusehtoihin on koronaviruspandemian aikana lisätty rajoituksia koronavirustautiin, influenssaan ja muihin vastaavan kaltaisiin

tartuntatauteihin liittyen. Rajoitusten sisältöön on merkittävästi vaikuttanut kansainväliset jälleenvakuuttajat sekä niiden tekemät rajoitusehdot jälleenvakuutus sopimuksiin. Myös LähiTapiolan keskeytysvakuutusehtoihin KE1 on kirjattu ehtorajoitus, jonka mukaan vakuutuksesta ei korvata vahinkoa, joka on seurausta tartuntataudista tai sen uhkasta, taudin torjuntatoimenpiteestä tai toimenpiteestä, jolla tartuntataudin aiheuttamia seurauksia pienennetään. LähiTapiolan epidemiavakuutus korvaa keskeytysvahingon, joka on seurausta vakuutuksenottajan omassa toimitilassa todetusta, muusta kuin influenssa- ja koronaviruksen aiheuttamasta tartuntataudista. LähiTapiola on siis rajannut COVID-19-taudin kokonaan epidemiavakuutuksestaan pois, joten vakuutus ei korvaa myöskään esimerkiksi ravintolan tai hotellin sulkemista tiloissa havaitun koronavirustaudin vuoksi. (Paavilainen henkilökohtainen tiedonanto 7.4.2021.)

Jotta vakuutuksenottaja olisi selvillä vakuutuksen korvauspiiristä, tulisi hänen tarkistaa vakuutuksen kattavuus ennen vakuutuksen ottamista. Jos jonkin vakuutusyhtiön epidemiavakuutus korvaa kyseisen vahingon, jokin toinen vakuutusyhtiö on voinut rajata ehdot toisin. Eroja voi olla myös saman yhtiön sisällä eri vakuutusten kohdalla. Koronavirukseen liittyvää epidemiavahinkoa korvaavia vakuutuksia on olemassa hyvin marginaalinen joukko. Tämän lisäksi vakuutusten korvauskattomäärät ovat suhteessa pieniä, koska ne on alun perin tarkoitettu erilaisiin tilanteisiin liiketoiminnan uudelleen käynnistämiseksi. (Lamassaari & Koskenranta 2020.)

Haastattelussa kysyttiin, onko LähiTapiola saanut asiakkailtaan korvaushakemuksia koronaviruspandemian aikana tapahtuneista liiketoiminnan keskeytymisistä ja onko vakuutusyhtiö maksanut näistä korvauksia. Paavilainen kertoo, että LähiTapiolan vakuutustuotetarjontaan on aiemmin kuulunut pienille yrityksille suunnattu vakuutuspaketti, joka on sisältänyt myös epidemiakeskeytysvakuutuksen. LähiTapiola on saanut myös tähän vakuutukseen kohdennettuja korvaushakemuksia. Tämä on ollut yksi poikkeus vakuutustuotteista, joka korvaa koronaviruspandemiasta aiheutunutta keskeytysvahinkoa. Nykyisin tämä vakuutus on poistunut yhtiön uusmyynnistä. (Paavilainen henkilökohtainen tiedoksianto 16.3.2021.) Vakuutuspaketti poistui uusmyynnistä Lähivakuutuksen ja Tapiolan fuusioituessa LähiTapiolaksi, jolloin samalla poistettiin päällekkäisiä vakuutustuotteita. Tuolloin haluttiin, ettei myynnissä ole useita vakuutustuotteilla, joilla on vain pieniä eroavaisuuksia. (Paavilainen henkilökohtainen tiedoksianto 22.3.2021.)

Tässä pienten yritysten vakuutuksessa on ollut koko yhden epidemian kattava enimmäiskorvausmäärä, joka koskee kaikkia asiakkaita yhteisesti. Vakuutuskorvauksista on tiedotettu kaikkia vakuutuksen ottaneita asiakkaita. Vakuutuksenottajat, joita COVID-19-pandemian rajoitukset ovat koskeneet ja joille on aiheutunut liiketoiminnan keskeytymistä, voivat hakea korvauksia vakuutuksesta. Korvauspäätökset näistä hakemuksista voidaan tehdä sitten, kun keskeytysaika on ohi ja todellinen liikevaihdon menetys on nähtävissä. Korvaukset maksetaan kaikille oikeassa suhteessa saatujen korvaushakemusten pohjalta. (Paavilainen henkilökohtainen tiedoksianto 16.3.2021.)

5.1.2 Yrityskeskeytysvakuutus

Paavilainen kertoo haastattelussa, että LähiTapiola on saanut myös yrityskeskeytysvakuutukseen kohdistettuja korvaushakemuksia koronaviruspandemian vuoksi aiheutuneista toiminnan keskeytymisistä. Yrityskeskeytysvakuutus on yleisin käytössä oleva keskeytysvakuutus, jota voidaan täydentää yhdellä tai useammalla muulla keskeytysvakuutuksella. Korvausta hakeneille yrityksille ei kuitenkaan ole sattunut mitään omaisuusvahinkoa eikä siten yrityskeskeytysvakuutuksesta ole mitään korvattavaa. (Paavilainen henkilökohtainen tiedoksianto 16.3.2021.)

Keskeytysvahinko korvataan yrityskeskeytysvakuutuksesta, jos liiketoiminta keskeytyy esinevahingon vuoksi, eli esimerkiksi jos sattuu laiterikko tai tulipalo. Vahingon tulee tapahtua vakuutuksenottajan toimipaikassa ja sen tulee kohdistua omaisuuteen, joka voisi olla esinevakuutuksen kohteena. Sen sijaan, jos omaisuus saastuu viruksen tai bakteerin vuoksi, sitä ei tulkita vakuutusehdoissa esinevahingoksi eikä siten ole korvattava vahinko. (LähiTapiolan www-sivut 2021.)

Haastattelussa kysyttiin, onko vakuutusyhtiön mielestä yrityskeskeytysvakuutuksesta korvausta hakeneilla korvauksenhakijoilla ollut riittävä käsitys vakuutuksen korvauspiiristä. Paavilaisen näkemys on, että vakuutuksenottajilla on ollut riittävä käsitys vakuutusehtojen sisällöstä. Hänen mielestään korvaushakemukset heijastavat sitä yrittäjien lohduttomuutta, jota ravintola-alalla on koronaviruspandemian aiheuttamisen vaikutusten vuoksi ollut. Korvauksia on silti haettu, koska yritykset yrittävät kriisissä

saada rahallista apua edes joltakin taholta. (Paavilainen henkilökohtainen tiedoksianto 22.3.2021.)

Haastattelussa kysyttiin myös, onko yritysten vakuuttaminen keskeytysvakuutustuotteilla lisääntynyt koronaviruspandemian aikana. Yritysten uusvakuuttaminen keskeytysvakuutustuotteilla ei yleisesti ole lisääntynyt koronaviruspandemian aikana LähiTapiolassa. (Paavilainen henkilökohtainen tiedoksianto 16.3.2021.)

5.1.3 Henkilökeskeytysvakuutus, Laaja Henkilökeskeytysvakuutus

LähiTapiolan laaja henkilökeskeytysvakuutus korvaa keskeytysvahingon, jos vakuutuskirjaan nimetty henkilö sairastuu koronavirustautiin. Koronavirukseen sairastuneen tulee jäädä kotiin karanteeniin sairastamisen ajaksi, jolloin tästä aiheutuu henkilön työkyvyttömyys. Sairastumisen tulee kuitenkin ilmetä vakuutuskaudella. Sairastumisesta voi seurata pitkä työstä poissaolo, joka yrityksen avainhenkilön kohdalla voi aiheuttaa toiminnan keskeytymisen osittain tai jopa kokonaan. Vakuutus korvaa tartuntataudista aiheutuvan keskeytysvahingon koko siltä ajalta. Koronavirustaudin aiheuttama kuolema oikeuttaa myös korvaukseen vakuutuskirjaan nimetyn henkilön kohdalla. Korvaavuudessa edellytyksenä on siis se, että vakuutetut henkilöt on nimetty vakuutuskirjaan. Kaikkia työntekijöitä vakuutus ei automaattisesti koske. Mikäli työntekijä asetetaan karanteeniin koronavirukselle altistumisen takia, hänen työkyvyttömyydestään aiheutuvia taloudellisia menetyksiä karanteenin aikana ei kuitenkaan korvata. Vakuutus ei myöskään korvaa sairaanhoidosta tai tapaturmasta koituvia hoitokuluja. (Paavilainen henkilökohtainen tiedonanto 16.3.2021.)

LähiTapiolan henkilökeskeytysvakuutus tai laaja henkilökeskeytysvakuutus ei korvaa vahinkoa tai kustannusta, joka on välitön tai välillinen seuraus tartuntatautilaissa määritellyn tartuntataudin aiheuttamasta sairaudesta tai sen uhkasta, torjuntatoimenpiteistä tai seurausten pienentämiseksi tehdyistä toimenpiteistä. Välillisiä seurauksia voivat olla esimerkiksi muutos asiakkaiden ostokäyttäytymisessä, asiakkaiden menetys, saamatta jäänyt liikevoitto, pienentynyt liikevaihto, omaisuuden käyttöhyödyn menetys, muu taloudellinen menetys tai mainevahinko. Laaja keskeytysvakuutus kuitenkin korvaa tartuntataudista, kuten myös koronavirustaudista aiheutuvan vahingon

siltä ajalta, kun vakuutuskirjaan nimetty henkilö on sairastamisen vuoksi työkyvytön. Vakuutus korvaa nimetyn henkilön samaan tautiin sairastumisesta aiheutuvan vahingon enintään yhden vastuuajan pituiselta yhtenäiseltä ajanjaksolta eli jos henkilö sairastuu koronavirustautiin myöhemmin uudestaan, tätä ei korvata vakuutuksesta uudestaan. (Paavilainen henkilökohtainen tiedoksianto 22.3.2021.)

5.1.4 Riippuvuuskeskeytysvakuutus, Tapahtumakeskeytysvakuutus

LähiTapiolan riippuvuuskeskeytysvakuutus ei korvaa sitä, jos yhteistyökumppani ei voi toimittaa komponentteja koronaviruksen vuoksi. Tässä ei täyty korvattavuuden edellytys siitä, että keskeytys on seurausta omaisuusvahingosta, kuten tulipalosta. (Lammassaari & Koskenranta 2020.)

Mikäli Suomen hallituksen päätösten mukaisesti valmiuslakiin perustuvien asetusten tai määräysten vuoksi tapahtumanjärjestäjän tapahtuma perutaan, tätä ei lähtökohtaisesti korvata keskeytysvakuutuksesta. Keskeytysvakuutuksella tapahtumia vakuutetaan vain rajatusti ja yleensä tapahtuman keskeytyminen vakuutetaan vain, jos keskeytyminen tapahtuu omaisuuteen kohdistuvasta vahingosta, kuten tulipalosta tai sähkökatkoksesta. Jos tapahtuma perutaan koronaviruspandemian leviämisen ehkäisemiseksi, tätä ei korvata keskeytysvakuutuksesta. (Lammassaari & Koskenranta 2020; LähiTapiolan www-sivut 2021.)

Haastattelussa Paavilainen kertoo, että tällä hetkellä jälleenvakuuttajat ovat rajanneet jälleenvakuutussopimuksista ulkopuolelle koronaviruksen aiheuttamat vahingot. Jos vakuutus tehtäisiin esimerkiksi jonkin artistin esiintymisen varalle, nykyisessä tilanteessa vakuutuksen ehto voitaisiin kirjata esimerkiksi niin, että vakuutus on voimassa koronavirustautiin sairastumisen varalta vain siinä tapauksessa, että artisti on saanut rokotteen, sairastanut taudin jo kertaalleen tai artisti pitää ennen tilaisuutta etukäteiskaranteenia. Vakuutuksen hinnoittelussa tulisi ottaa huomioon vakuutetun ikäryhmä sekä asuinpaikan sairastumistodennäköisyys. (Paavilainen henkilökohtainen tiedoksianto 22.3.2021.)

5.1.5 Vakuuttaminen pandemiaa vastaan

Haastattelussa kysyttiin, onko markkinoilla olemassa vakuutustuotetta, joka olisi suunnattu kattamaan koronavirustautien kaltaisista tartuntataudeista johtuvien epidemioiden ja pandemioiden aiheuttamaa liiketoiminnan keskeytymistä. Paavilainen kertoo, ettei LähiTapiolassa eikä hänen tietääkseen muissakaan vakuutusyhtiöissä ole vastaavaa vakuutusta. Epidemiavakuutuksen nimi itsessään on hieman huono kuvaamaan vakuutuksen tarkoitusta. Paavilainen kertoo, että kansainvälisillä markkinoilla on joskus ollut pandemiavakuutus, mutta asiakkaat eivät ole olleet siitä kiinnostuneita. (Paavilainen henkilökohtainen tiedoksianto 16.3.2021.)

Haastattelussa kysyttiin myös, miksi markkinoilla ei ole vakuutusta, joka korvaisi liiketoiminnan keskeytymistä pandemiatilanteessa. Paavilainen kertoo, että jos markkinoille tulisi vakuutustuote, joka kattaisi COVID-19-pandemian kaltaisten epidemioiden aiheuttamat keskeytysvahingot, vakuutuksen maksu olisi suuri eivätkä asiakkaat olisi valmiita maksamaan siitä huomattavan korkeaa hintaa. Vakuutusyhtiön tulisi kuitenkin pystyä kattamaan kerätyillä vakuutusmaksuilla vakuutetulle sattunut vahinko sekä lisäksi maksujen tulisi kattaa yhtiön liikekulut. Vakuuttamisen peruseriaate on, että vakuutusmaksua kerätään usealta, jotta voidaan korvata yhdelle sattunut vahinko. Pandemiassa, kuten esimerkiksi myös ilmastonmuutoksen seurauksena, vahinko sattuu yhtäaikaaisesti monelle toimialalle. Ilmastonmuutoksen kohdalla vahingot tosin voivat olla pysyviä, kuten esimerkiksi helsinkiläisellä retkiluistinten vuokrausyrityksellä. (Paavilainen henkilökohtainen tiedoksianto 22.3.2021.)

FINEn epidemiakeskeytysvakuutusta koskevassa ratkaisusuosituksessa myös todetaan vakuutusyhtiön lausuneen, ettei epidemiakeskeytysvakuutusten realistista hintaa ole voitu laskea vakuutusmatemaattisin keinoin, koska olemassa ei ole ollut tarvittavia tietoja. ”Jos vakuutuksen hinnan laskeminen olisi ollut mahdollista, se olisi noussut niin korkeaksi, että ilman konkreettista uhkaa oli selvää, että hyvin harva, jos kukaan, olisi vakuutuksen ottanut.” (FINE, 2020.)

Haastattelussa kysyttiin myös, voisiko tulevaisuudessa vakuutusyhtiöillä olla vakuutusinstrumentteja pandemiatilanteita varten. Paavilainen kertoo, että tulevaisuudessa voi olla mahdollista, että pandemioihin liittyviä turvia voidaan räätälöidä yritysten

erikoiskeskeytysvakuutuksiin. Nämä tuskin tulisivat kuulumaan vakuutuksiin automaattisesti, vaan ne olisivat saatavana ainoastaan lisämaksusta. Paavilaisen näkemys on, että jos pandemian aiheuttamia liiketoimintavaikutuksia haluttaisiin vakuuttaa, tulisi sen olla jokin lakisääteinen lisä, kuten esimerkiksi potilasvakuutus on. Tällöin vakuuttaminen tapahtuisi vakuutusyhtiössä, mutta jokin yhteinen taho hoitaisi vahinkokäsittelyn ja korvausmaksut. (Paavilainen henkilökohtainen tiedoksianto 22.3.2021.)

Erityisten pandemiavakuutusten sijaan, ehkä tulevaisuudessa vakuutusyhtiöt voisivat tarjota pk-yrityksille rahastotyyppistä ratkaisua, jolla yritykset voisivat varautua vastaavanlaisia epidemioita tai pandemioita varten. Tuolloin yritykset tallettaisivat rahastoon rahaa ja pandemian aikana he voisivat sitä nostaa pärjätäkseen paremmin taloudellisessa haasteessa. (Paavilainen henkilökohtainen tiedoksianto 22.3.2021 & 7.4.2021).

Taulukossa 3 esitetään kootusti LähiTapiolan olemassa olevien keskeytys- ja epidemiavakuutusten korvaavuus tilanteissa, jotka COVID-19-pandemian aikana ovat saataneet aiheuttaa yritysten liiketoiminnan keskeytymisen. Taulukosta voidaan nähdä, että vakuutusten korvauspiiri COVID-19-pandemiassa on hyvin rajallinen.

Taulukko 3. LähiTapiolan keskeytysvakuutusten korvaavuus COVID-19-pandemiassa (LähiTapiolan www-sivut 2021; Paavilainen henkilökohtainen tiedoksianto 16.3.2021)

	Yrityskeskeytysvakuutus	Epidemia-keskeytysvakuutus	Pienten yritysten vakuutuspaketin epidemiavakuutus*	Henkilökeskeytysvakuutus	Laaja henkilökeskeytysvakuutus	Riippuvuuskeskeytysvakuutus	Erikoiskeskeytysvakuutus
Liiketoiminnan keskeytyminen yleisten rajoitusten vuoksi	-	-	kyllä	-	-	-	-
Liiketoiminnan keskeytyminen yrityksen liiketilassa todetun COVID-19-tartunnan vuoksi	-	-	kyllä	-	-	-	-
Nimetyn henkilön COVID-19-taudin aiheuttaman työkyvyttömyyden tai kuoleman vuoksi aiheutunut liiketoiminnan keskeytyminen	-	-	-	-	kyllä	-	-
Työntekijän / yrittäjän karanteeni	-	-	-	-	-	-	-
Tapahtuman peruuntuminen määrätyn rajoituksen vuoksi	-	-	-	-	-	-	-

*poistunut uusmyynnistä

Taulukossa 4 esitetään, mitkä ovat ehdot, joiden tulee täytyä samanaikaisesti, jotta epidemiakeskeytysvakuutus tai laaja henkilökeskeytysvakuutus korvaa liiketoiminnan keskeytymisen.

Taulukko 4. Vakuutusten korvausehdot, joiden tulee täyttyä samanaikaisesti (Lähi-Tapiolan www-sivut 2021; Paavilainen henkilökohtainen tiedoksianto 16.3.2021)

Epidemiakeskeytysvakuutus

- Vakuutuksenottajalle nimetysti osoitettu viranomaisen antama tartuntatauti-, eläintauti- tai elintarvikelakiin perustuva velvoittava määräys
- Rajoitus liittyy välittömästi vakuutettuun liiketoimintaan
- Liiketoimintaa rajoitetaan vakuutussopimuksessa mainitussa kiinteässä sijaintipaikassa siellä todetun tartuntataudin vuoksi
- Määräys on annettu vakuutuskauden aikana

Laaja Henkilökeskeytysvakuutus

- Keskeytyminen johtuu vakuutussopimuksessa nimetyn henkilön sairastumisen tai kuoleman aiheuttamasta työkyvyttömyydestä
- Vakuutettu on täyttänyt terveys selvityksen
- Työkyvyttömyys ei johdu sopimuksessa pois rajatuista syistä
- Sairastuminen ilmenee vakuutuskaudella

5.2 Erimielisyyksiä vakuutusten sopimusehtojen tulkinnassa

Tutkimuksessa tarkasteltiin myös epidemiakeskeytysvakuutustapauksia, joissa korvauksenhakijat ovat valittaneet vakuutusyhtiöltä saamastaan kielteisestä korvauspäätöksestä. Tarkoituksena oli tarkastella sitä, miten näissä tapauksissa on tulkittu vakuutusten sopimusehtoja. Tutkimusta varten haastateltiin FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonnan edustajaa, koska FINE on käsitellyt epidemiakeskeytysvakuutusten riitatapauksia. Haastattelu toteutettiin sähköpostihaastatteluna. Ensimmäiset haastattelukysymykset lähetettiin haastateltavalle sähköpostin liitetiedostona 12.3.2021 ja haastattelun lisäkysymykset 29.3.2021. Riitatapauksia tutkittaessa aineistona toimivat myös FINEn antamat ratkaisusuositukset sekä erilaiset julkaisut tapauksiin liittyen.

Koronaviruspandemian aikana uutisoinnissa on noussut esille useita kymmeniä riitatapauksia koskien yritysten keskeytys- ja epidemiavakuutuksia (Pietarila 2020). Nimestään huolimatta epidemiavakuutus ei välttämättä kata koronaviruspandemiaan liittyvien rajoitustoimenpiteiden aiheuttamaa liiketoiminnan keskeytymistä. Erimielisyydet Pohjola Vakuutuksen antamiin korvauspäätöksiin johtuvat siitä, että vakuutusyhtiön epidemiavakuutuksen vakuutusehdoissa ei ollut huomioitu tartuntatautilain muuttamista eikä ehdoissa ollut aiemmin rajattu COVID-19-pandemian kaltaisia epidemioiden korvauspiirin ulkopuolelle. Koronaviruspandemian puhjettua yhtiö teki

epidemiavakuutuksensa ehtoihin muutoksia. Samalla se irtisanoi tuhansien yrityksiä asiakkaidensa epidemiavakuutukset. Yhtiö perusteli toimea sillä, että muutoksia epidemiavakuutusturvaan täytyi tehdä tartuntatautilain muuttamisen vuoksi. Vakuutusyhtiön mukaan tartuntatautilain muutoksia ei olla voitu huomioida vakuutuksen hinnoittelussa, minkä vuoksi vakuutusehtoja on täytynyt muuttaa vastaamaan paremmin vakuutuksen tarkoitusta. Riitatapausten vuoksi 50 vakuutustapausta on päätyvässä käsittelyssä Helsingin kärjäoikeuteen. (Ainasoja 2021.)

Vakuutusopimuslain mukaan vakuutuksenantajalla on oikeus irtisanoa vakuutus vakuutuskauden aikana, jos sopimusta päätettäessä ilmoitetuissa olosuhteissa tai vakuutuskirjaan merkityssä asiantilassa on vakuutuskauden aikana tapahtunut olennaisesti vahingonvaaraa lisäävä muutos, jota vakuutuksenantajan ei voida katsoa ottaneen lukuun sopimusta päätettäessä (Vakuutusopimuslaki 15 § 1 mom. 2 k.). Pohjolan mukaan epidemiakeskeytysvakuutusta ei olla alun perin suunniteltu maailmanlaajuiseen pandemiatilanteeseen, jossa viranomaiset määräävät liiketoimitiloja suljettavaksi. Pohjola Vakuutuksen epidemiakeskeytysvakuutus on suunniteltu korvaamaan keskeytymistä silloin, kun yksittäisissä liiketoimitiloissa havaitaan esimerkiksi salmonellatartunta ja tilat pitää sulkea niiden puhdistamisen vuoksi. (Ainasoja 2021.)

5.2.1 Vakuutuksen tarkoituksen ymmärtäminen

Pohjola Vakuutus on tarjonnut epidemiavakuutusta koronaviruspandemian aikana myös kuntosaliryttäjille, jotka ovat jäljempänä olleet pettyneitä siihen, etteivät he saakaan vakuutuksesta epidemiakorvausta koronaviruspandemian aiheuttamaan tulonmenetykseen. Yrittäjät ovat ottaneet olemassa olevaan vakuutukseensa epidemialisän koronaviruspandemian alussa turvatakseen liiketoimeen pandemian aikana. Yrittäjät kertovat, että vakuutus on myyty heille pandemiakeskeytysturvana ja vakuutusta on perusteltu sillä, että yrittäjät saavat vakuutuksesta korvauksen menetetyistä tulosta, jos Suomen hallitus päättää sulkea kuntosalit tartuntojen leviämisen ehkäisemiseksi. (Ainasoja 2021.)

Muuttaessaan epidemiavakuutusturvaa, Pohjola Vakuutus rajasi vakuutuksesta pois COVID-19-pandemian ja siihen liittyvät toimenpiteet. Aiemman, vakuutusyhtiön

irtisanoman vakuutussopimuksen mukaan kuntosaleille olisi korvattu myös koronaviruspandemian aikana hallituksen määräämän liiketilan sulkemisesta aiheutunut keskeytyminen. Kuntosaliyrittäjät ovat kokeneet maksaneensa vakuutuksesta turhaan, koska vakuutus on myyty heille nimenomaisesti suojaksi koronaviruspandemiassa. Näin ollen voidaan katsoa, että yrittäjille on alun perin myyty vakuutus virheellisesti. Vakuutuksen nykyisessä sopimusmuodossa sille ei yrittäjien liiketoimitiloissa ole todellista tarvetta, koska kuntosaleilla salmonellatartunnan ilmeneminen on hyvin epätodennäköistä. Kuntosaleilla voisi kuitenkin ilmetä norovirustartunta, jolloin toimitilat saatettaisiin joutua sulkemaan puhdistamisen ajaksi, jolloin epidemiakeskeytysvakuutuksesta saataisiin korvauksia. Vakuutusta ottaessaan yrittäjillä on kuitenkin ollut aiomuksena turvata liiketoimintaa koronaviruspandemiassa. (Ainasoja 2021.)

FINEn edustajaa haastateltaessa kysyttiin, onko FINE saanut yhteydenottoja yritysten keskeytys- tai epidemiavakuutuksista, joista yritykset ovat odottaneet saavansa vakuutusyhtiöiltä korvauksia koronaviruspandemiasta aiheutuneista keskeytymisvahingoista. FINEstä kerrotaan, että koronaviruspandemian aikana se on saanut yritysten epidemiakeskeytysvakuutuksia koskevia yhteydenottoja noin 70. Tyypillistä yhteydenotoille on ollut se, että niitä on tullut pääasiassa ravitsemisalan yrityksiltä, mutta yksittäisiä yhteydenottoja on tullut myös terveydenhuoltoalalla toimivilta yrityksiltä, kuten hierojilta ja fysioterapeuteilta. Tapauksissa on kysytty neuvoa vakuutusten korvaavuudesta ja siitä, onko vakuutusyhtiön tekemä kielteinen päätös ollut oikea. (FINE henkilökohtainen tiedonanto 26.3.2021.)

Aikaisempiin vuosiin verrattuna ero FINEn saamissa yhteydenotoissa on ollut se, että koronaviruspandemian aikana niitä on tullut erityisesti epidemiavakuutusta koskien. Tapausten joukossa on ollut pari yksittäistä tapausta, joissa yritysvakuutuspaketti on otettu koronaviruspandemian alussa. Näiden kohdalla voidaan nähdä olevan mahdollista, että vakuutus on otettu nimenomaisesti koronaviruspandemiaa ajatellen. Yleensä epidemiavakuutukset kuitenkin myydään osana keskeytysvakuutusta, joten ainoastaan epidemiavakuutusta koskevia tapauksia FINE ei ole saanut käsiteltäväkseen. (FINE henkilökohtainen tiedonanto 31.3.2021.)

FINE kertoo, että heidän käsityksensä havaintojen perusteella on ollut se, että vakuutuksenottajat ovat yleisesti olleet heikosti perehtyneitä vakuutusehdoissa määriteltyyn

korvausperusteeseen ja siten varsin tietämättömiä vakuutuksen korvaavuudesta, vaikka vakuutusyhtiöt ovatkin antaneet heille tietoa vakuutusten sisällöstä. (FINE henkilökohtainen tiedonanto 26.3.2021.)

5.2.2 Sopimusehtojen mukaisen lain perusteella annettu viranomaispäätös

FINEn antamista ratkaisusuosituksista nähdään, että osassa tapauksista ratkaisusuositus on yhdenmukainen vakuutusyhtiön kielteisen päätöksen kanssa, mutta osaan tapauksista vakuutuslautakunta on antanut ratkaisun, jossa se suosittaa vakuutusyhtiötä maksamaan vakuutus sopimuksen mukaisia korvauksia vakuutuksenottajille. FINEn lautakunnan päätökset perustuvat vakuutusehtojen sisältöön. (FINE, 2020; Reinikainen 2020.) Tapauksissa kyseessä olleen vakuutusyhtiön keskeytysvakuutuksen erityisehdoissa epidemiakeskeytyksestä sanotaan, että vakuutuksesta korvataan keskeytysvahinko, joka on suoranainen seuraus Suomen viranomaisen vakuutuskauden aikana antamasta tartuntatauti-, eläintauti- tai elintarvikelakiin perustuvasta velvoittavasta määräyksestä, jolla vastustetaan tartunta- tai eläintautia. Toimenpiteiden, jotka määräyksestä aiheutuvat, tulee liittyä välittömästi vakuutettuun liiketoimintaan. (FINE, 2020.)

FINEn antamissa ratkaisusuosituksissa on ollut kyse tapauksissa, joissa yritysten toimintaa on rajoitettu koronavirustaudin leviämisen ehkäisemiseksi. 1.6.2020 alkaen rajoitukset perustuivat tartuntatautilain väliaikaiseen muuttamiseen. Tapauksessa kyseessä olleen vakuutusyhtiön epidemiakeskeytysvakuutuksen vakuutusehdoissa on mainittu, että vakuutuskorvauksen edellytyksenä on rajoitusten pohjautuminen tartuntatautilakiin, mutta ehdoissa ei aiemmin kuitenkaan huomioitu sitä mahdollisuutta, että lakia muutettaisiin. Lautakunta oli päätöksessään sitä mieltä, että vakuutusyhtiö on korvausvelvollinen epidemiavakuutuksesta. Lautakunnan päätös on kuitenkin ainoastaan suositusluontoinen eikä se velvoita vakuutusyhtiötä suorittamaan korvausta. Vakuutusyhtiön korvausvelvollisuus on huomattava, mutta lautakunnan näkemyksen mukaan ei niin raskas, että sitä pitäisi kohtuullistaa. (FINE, 2020; Reinikainen 2020.)

4.4.–31.5.2020 voimassa ollut ravintoloiden sulkemismääräys pohjautui majoitus- ja ravitsemusliikkeistä annetun lain muuttamiseen. Tämä määräys perustui asetukseen,

joka oli annettu majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annettuun lakiin poikkeusaikana säädetyllä väliaikaisella muutoksella. (FINE, 2020; Reinikainen 2020.) Määräyksen mukaan ravitsemisliikkeiden tuli lopettaa tiloissaan tuotteiden tarjoaminen asiakkaille. Ulosmyynti oli kuitenkin mahdollista. (HE 25/2020, 4.) Ravintoloiden sulkeminen ei tuona aikana siis perustunut tartuntatauti-, eläintauti- tai elintarvikelakiin eikä mikään näistä laista tuolloin mahdollistanut sellaisia ravintolaliiketoiminnan rajoituksia kuin mitä tuolla ajanjaksolla lainsäädännöllisin toimenpitein toteutettiin (FINE, 2020).

Ravintoloiden toiminnan rajoitukset eivät siis perustuneet sopimusehtojen mukaisen lain perusteella annettuun viranomaismääräykseen, minkä vuoksi sekä vakuutusyhtiö että vakuutuslautakunta olivat sitä mieltä, ettei rajoitukset ajalla 4.4.–31.5.2020 täytä keskeytysvakuutuksen korvauskriteeriä (FINE, 2020; Reinikainen 2020). Myös niissä tapauksissa, joissa FINE oli antamassaan ratkaisussa samaa mieltä vakuutusyhtiön kanssa, korvaushakemukset koskivat liiketoiminnan keskeytymistä pelkästään 4.4.–31.5.2020 välisenä aikana. Näissäkään toiminnan keskeytyminen ei johtunut tartuntatautilain perusteella annetusta viranomaispäätöksestä. (FINE, 2020.)

Vakuutuslautakunnan näkemys oli, että valtion ylintä toimeenpanovaltaa käyttävän valtioneuvoston asetuksella antamaa määräystä siitä, että ravitsemisliikkeet oli suljettava ja tartuntatautilakiin sen väliaikaisesta muuttamisesta annetulla lailla lisätyn 58 a §:n nojalla annettujen asetusten määräyksiä oli pidettävä vakuutusehdoissa mainittuina Suomen viranomaisen antamina määräyksinä, jotka velvoittivat kyseessä olleita asiakasyrityksiä. Julkisen vallan käyttönä määräysten vaatimat toimenpiteet ovat koskeneet välittömästi ja suoraan yritysten liiketoimintaa, jonka ne ovat vakuuttaneet kyseisellä keskeytysvakuutuksella. Vakuutuslautakunta katsoi, että vakuutusyhtiön esittämälle seikalle siitä, että annetut viranomaismääräykset ovat samanaikaisesti koskeneet koko toimialaa, ei voida antaa vakuutusehdossa olevan sanamuodon perusteella vakuutusyhtiön korvausvastuuta poistavaa merkitystä. (FINE, 2020.)

5.2.3 Sopimusvelvoitteen täyttäminen

Vakuutuslautakunta lausui, että myös sopimukseen vaikuttavien olosuhteiden muuttuessa, sopimusosapuolen on pääsääntöisesti pyrittävä täyttämään sopimusvelvoitteensa.

Tämä pätee erityisesti silloin, jos sopimusehdoissa ei ole erikseen ennakolta muuta määrätty. On kuitenkin huomioitava, että muutokset, joita lainsäädäntöön tehdään, voivat vaikuttaa sopimuksen sitovuuteen tilanteesta riippuen. Joissain tilanteissa yksittäistä sopimusehtoa, sopimusvelvoitteen laajuutta tai koko sopimusta voidaan poikkeuksellisista olosuhteista johtuvien muutosten vuoksi joutua sovitteluun osapuolten välillä. Vakuutuslautakunta totesi, että määriteltäessä vakuutuksesta korvattavaa vaaraa, kyseessä on seikka, joka kuuluu vakuutuksenantajan keskeisen asiantuntemusvaatimuksen ja liikeriskin piiriin, eikä sitä voida vierittää vakuutuksenottajalle. Jos vakuutusehdoissa vaaran määrittely epäonnistuu, vakuutuksenantaja ei pääsääntöisesti vapaudu vastuustaan vain sillä perusteella, että vahinkoja sattuu suuremmassa mittakaavassa kuin vakuutuksenantaja on laskenut. Näissä tapauksissa vakuutusyhtiö ei ole myöskään varautunut vakuutusehdoissa yksilöityjen lakien muuttumiseen. (FINE, 2020.)

Vakuutuslautakunta katsoo, että yleisesti on tiedossa, ettei epidemiaturvan nimestä voida päätellä, onko vahinko korvattava vai ei, ja vakuutuksenottajan olisi pitänyt tämä käsittää jo vakuutusta ottaessaan. Lautakunta muistuttaa, että vakuutuksenottajan velvollisuutena on perehtyä tekeillä olevan vakuutus sopimuksen sisältöön. Vakuutuksenottajan tulee myös selvittää korvauspiiri, joka ilmenee vakuutusehdoista. FINElle tulleissa tapauksissa on kyse epidemiakeskeytysvakuutusten vakuutusehdon ja korvauspiirin tulkinnasta. Pääsääntönä sopimusehtojen tulkinnassa on vakuutuslautakunnan toteamuksen mukaan se, että ehtoja on tulkittava niiden sanamuodon mukaisesti. Sopimusehtoja on samalla tarkasteltava kokonaisuutena. (FINE, 2020.)

Vakuutusyhtiön vakuutusehdoissa korvattava epidemiakeskeytysvahinko syntyy suoranaisena seurauksena tilanteessa, jossa yrityksen liiketoiminta keskeytyy viranomaisen antaessa tartuntatauti-, eläintauti- tai elintarvikelakiin perustuvan velvoittavan määräyksen tartunta- tai eläintautien vastustamiseksi. Vakuutusyhtiö ei ole vakuutusehdossaan sitoutunut suorittamaan korvausta millä tahansa perusteella viranomaisten määräämästä yritystoiminnan keskeyttämisestä, vaan vakuutusehdon sanamuodon mukaan viranomaismääräyksen on perustuttava vakuutusehdossa erikseen yksilöityihin lakeihin, jotta oikeus korvaukseen syntyy. COVID-19 on tartuntatautilain mukainen laaja tartunnan vaara aiheuttava yleisvaarallinen tartuntatauti ja näissä

tapauksissa yritysten toimintaa rajoittava määräys on perustunut tartuntatautilakiin. (FINE, 2020.)

Vakuutusehdoissa määritetään, että määräyksestä aiheutuvien toimenpiteiden tulee myös välittömästi liittyä liiketoimintaan, jonka vakuutuksenottaja on vakuuttanut. Vakuutusyhtiön mukaan valtioneuvoston ja aluehallintovirastojen määräyksistä aiheutuneet toimenpiteet eivät olleet liittyneet välittömästi asiakkaan vakuuttamaan liiketoimintaan. Määräysten vuoksi ihmiset kuitenkin lopettivat ravitsemisliikkeissä käymisen, joten lautakunta katsoi näissä tapauksissa toimenpiteiden liittyneen välittömästi vakuutettuun liiketoimintaan. Koska korvausedellytykset täyttyvät, vakuutuslautakunta katsoo tartuntataudista aiheutuvan keskeytysvahingon oikeuttavan korvauksen saamiseen vakuutuksesta. (FINE, 2020.)

Vakuutuksessa vakuutuksenantaja ottaa kannettavakseen vakuutussopimuksessa määritellyn riskin vakuutuksenottajan maksamaa vakuutusmaksua vastaan. Riski on epävarma tapahtuma ja myös sen toteutuminen tai toteutumisen ajankohta on epävarma. Vakuutusyhtiön mukaan riskien, jotka ovat kohteena yksittäisissä vakuutussopimuksissa, tulisi olla kuitenkin ennakoitavissa tilastollisesti. Vakuutusyhtiön mielestä perustuslain 23 §:n perusteella poikkeusoloissa ihmisten perusoikeuksiin puuttumisessa oli kyseessä sellainen riski, jota ei voitu ennakoida eikä se siten ollut vakuuttamiskelpoinen. Vakuutusyhtiön kanta myös oli, että tartuntatautilain muuttamisen yhteydessä oli myös mielletty se seikka, että taloudelliset menetykset eivät tule korvattavaksi yritysten vapaaehtoisista vakuutuksista. Tarkoituksena on ollut, että vakuutusyhtiöiden sijaan yrityksille aiheutuvat menetykset kompensoidaan yhteiskunnan taholta. Vakuutusyhtiön näkemys oli myös se, että vaikka rajoitukset olisi sisällytetty tartuntatautilakiin lakiteknisesti, vakuutus ei olisi silloinkaan korvannut aiheutunutta vahinkoa. (FINE, 2020.)

Vakuutusyhtiö on itse määritellyt minkälaisen epidemiakeskeytysriskin se vakuuttaa ja myös millä ehdoilla. FINE huomauttaa, että kun vakuutusyhtiö on sitoutunut tekemäänsä vakuutussopimukseen, se ei voi supistaa vakuutusehtojen sisältöä sen omalla ehtojen tulkinnallaan. Epätarkkaa ehtoa tulee tulkita laatijan vahingoksi. Vakuutusyhtiö ei voi vedota siihen, että riski on poikkeuksellinen tai ennakoimaton, jos ei ole sitä ehdoissaan tehnyt mahdolliseksi. (FINE, 2020.)

Tapauksissa, joissa korvauksenhakija oli saanut vakuutusyhtiöltä kielteisen päätöksen, korvauksenhakijan perusteena päätöksestä valittamiselle oli muun muassa se, että vakuutussopimusta tehtäessä ei ollut mainittu sitä, että korvauksen edellytyksenä on tartuntatauti-, eläintauti- tai elintarvikelaista riippuva päätös, vaan edellytyksenä oli, että viranomainen antaa velvoittavan määräyksen tartunta- ja eläintaudin vastustamiseksi. Korvauksenhakijan mukaan hän ei saanut mistään tietoa siitä, että päätöksen tulisi perustua johonkin tiettyyn lakiin. Hänen mukaansa vakuutusyhtiö on käyttänyt päätöksen perusteena muodollista tulkintaa, joka on vakuutuksen tarkoituksen vastainen, vaikka määräyksen perusteena oli hyvin laajalle levinneen ja vaikutuksiltaan vakavaa suuronnettomuutta vastanneen vaarallisen tartuntataudin leviämisen estäminen. (FINE, 2021.)

Tässä asia koski liiketoiminnan keskeytymisestä ajalla 4.4.-31.5.2020, jolloin toiminnan keskeytyminen ei johtunut tartuntatautilain perusteella annetusta viranomaispäätöksestä. Tapausta koskevassa vakuutussopimuksessa ei ollut myöskään rajoitusta lainsäädännön muuttumisen varalta. Jos vakuutussopimuksen tekemisen jälkeen haluttiin vedota olosuhteiden muuttumiseen, se olisi pitänyt tehdä irtisanomalla sopimus. Vakuutusyhtiö oli perustellut päätöstään myös sillä, ettei rajoituksissa ollut kyseessä viranomaisen antama velvoittava määräys eikä määräyksen katsottu liittyvän vakuutettuun liiketoimintaan. (FINE, 2021.)

5.2.4 Käräjäoikeuden kanteet

Haastattelussa FINEltä kysyttiin, miten asiakas voi edetä asiassaan FINEltä saadun ratkaisusuosituksen jälkeen. FINEstä vastattiin, että jos korvauksenhakija on ollut tyytyväinen saamaansa ratkaisusuositukseen, hän jää odottamaan vakuutusyhtiön päätöstä siitä, noudattaako se suositusta. FINE on tuomioistuimelle vaihtoehtoinen riidanratkaisija ja kuten aiemmin todettiin, sen antamat ratkaisusuositukset ovat luonteeltaan suosituksia eikä niistä voida valittaa. Jos asiakas on tyytymätön ratkaisusuositukseen, korvauksenhakija voi muutoksenhakuohjeen mukaisesti viedä vakuutusyhtiöltä saamansa päätöksen käräjäoikeuden tutkittavaksi. (FINE henkilökohtainen tiedonanto 26.3.2021.)

Jo aiemmin todettiin, että vakuutusyhtiöt yleensä noudattavat FINEn antamia ratkaisusuosituksia. FINEstä kerrotaan, että vakuutusyhtiöt suhtautuvat ratkaisusuositukseen kunnioittavasti ja suosituksia on kautta aikojen noudatettu erittäin hyvin. FINEn käsittelemiä riita-asioita päättyy vuosittain yli 800 ja niistä vain 1–2 tapausta jää vuosittain noudattamatta. (FINE henkilökohtainen tiedonanto 26.3.2021.) FINE julkaisee pääsääntöisesti kaikki antamansa ratkaisusuositukset tietokannassaan. Poikkeuksena on jotkin rutiininomaiset ratkaisut, joita kaikkia ei julkaista. Tapauksia, joissa asianosaiset ovat tunnistettavissa tapahtumatietojen perusteella, ei julkaista. (FINE henkilökohtainen tiedonanto 31.3.2021.)

Koronaviruspandemian aikaisissa epidemiavakuutuksia koskevissa tapauksissa Pohjola Vakuutus päätti aikaisemman kielteisen korvauspäätöksensä mukaisesti olla noudattamatta FINEn antamaa ratkaisusuositusta niissä tapauksissa, joissa lautakunta suosittelee vakuutusyhtiötä ottamaan asian uudelleen käsiteltäväksi. Osa kielteisen korvauspäätöksen saaneista yrityksistä on päättänyt nostaa kanteen vakuutusyhtiötä vastaan. (Pietarila 2020.) Tähän mennessä yhdestä epidemiavakuutusta koskevasta kanteesta on annettu käräjäoikeuden päätös. Käräjäoikeuden päätöksen mukaan vakuutusyhtiön on korvattava ravintolalle keskeytysvahinko epidemiaehdon perusteella. Vakuutusyhtiön tulee maksaa yritykselle keskeytyskorvauksia 1.6.2020 alkaen. (Hertsu 2021.) Vakuutusyhtiön korvausvelvollisuus ei käräjäoikeuden päätöksellä koske huhti-toukokuuta, jolloin rajoitukset eivät perustuneet tartuntatautilakiin (FINE 2020; Hertsu 2021). FINE kertoo, että käräjäoikeuden päätöksen perustelu tapauksesta oli ratkaisevilta osiltaan sama kuin heidän antamassaan ratkaisusuosituksessa (FINE henkilökohtainen tiedonanto 31.3.2021).

On mahdollista, että osapuolet valittavat käräjäoikeuden tuomiosta vielä hovioikeuteen. Käräjäoikeuteen on menossa vielä noin 60 muun ravitsemusalan yrityksen kanteet. Nämä käsitellään niiden vakuutusehtojen mukaan, jotka vakuutuksilla oli ennen kuin Pohjola Vakuutus irtisanoi vakuutukset. Pohjolan vakuutusten vastuu-aika on normaalisti 12 kuukautta. Kanteet pyydetään käsittelemään yhdessä muun muassa kustannussyistä. Korvauksia ollaan hakemassa kesäkuussa alkaneiden rajoitusten lisäksi ravintoloiden sulkemisen aiheuttamista vahingoista ja yleisötilaisuuksien perumisesta. Yleisötilaisuuksien rajoitukset ovat edelleen aluekohtaisesti voimassa niiden tultua

voimaan 18.3.2020. (Hertsu 2021.) Haastattelussa FINE kertoo, että myös Pohjola Vakuutus on ilmoittanut haluavansa tässä perusteellisessa ja hankalassa asiassa tuomioistuimen ratkaisun (FINE henkilökohtainen tiedonanto 26.3.2021).

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, mitä vahinkotapahtumia pk-yritysten keskeytys- ja epidemiavakuutusten korvauspiiriin kuuluu ja korvaavatko vakuutukset koronaviruspandemian aiheuttamaa liiketoiminnan keskeytymistä. Työssä myös selvennettiin, voivatko pk-yritykset turvata liiketoimintaansa näillä vakuutuksilla tulevaisuuden epidemiatilanteissa. Työn tarkoituksena on toimia apuna pk-yrityksille keskeytys- ja epidemiavakuutusten tarvearvioinnissa.

Tutkimuksen tuloksena nähtiin, että keskeytys- ja epidemiavakuutusten korvauspiirin ulkopuolelle on rajattu COVID-19-taudin kaltaiset laajat tartuntatautiepidemiat, joiden leviämisen estämiseksi annetaan myös yritysten toimintaan vaikuttavia yleisiä, ihmisten liikkumista ja käyttäytymistä sääteleviä rajoituksia.

Keskeytysvakuutusten korvausehdot ovat selkeät ja ne on rajattu ainoastaan tiettyihin vahinkotapahtumiin. Myös epidemiavakuutusten korvauspiiri on hyvin rajallinen ja yritykset saavat niistä turvaa vain silloin, jos niiden omissa toimitiloissa havaitaan esimerkiksi salmonella tai norovirus ja tilat täytyy tartuntatauti-, eläintauti- tai elintarvikelakiin perustuvalla viranomais määräyksellä sulkea siivoamisen ja desinfioimisen vuoksi. Keskeytys- ja epidemiavakuutukset eivät siis pääasiallisesti toimi riittävänä riskienhallintamenetelmänä koronaviruspandemiasta johtuvalle liiketoiminnan keskeytymiselle. Aikaisemmat epidemiakeskeytysvakuutus sopimukset saattavat oikeuttaa korvauksiin COVID-19-pandemiassa, mutta uusia vakuutuksia ja uusittuja vakuutus sopimuksia tämä ei enää pääsääntöisesti koske. Keskeytys- ja epidemiavakuutukset eivät siis tällä hetkellä turvaa yritysten liiketoimea pandemiatilanteessa.

Vakuutusyhtiöt ovat rajanneet COVID-19-taudin vakuutusten ulkopuolelle, koska taudin vuoksi tehtyjen rajoitusten vaikutukset ovat kohdistuneet hyvin suureen määrään yrityksiä samanaikaisesti ja hyvin laajassa mittakaavassa. Kuten myös Finanssiala Ry on todennut, epidemiavakuutuksia ei olla suunniteltu katastrofeihin, jotka ovat laajamittaisia. Ne on suunniteltu yksittäisiä tautitapauksia varten. Koronaviruspandemian kaltaisiin laaja-alaisiin riskeihin ei olla varauduttu silloin, kun vakuutuksia on suunniteltu. Lähtökohtana keskeytys- ja epidemiavakuutuksissa onkin, että ne eivät korvaa liiketoiminnan keskeytymistä koronaviruspandemian ehkäisemiseksi tehtyjen rajoitusten vuoksi. (Finanssiala Ry:n [www-sivut](http://www.finanssiala.fi) 2021.)

Tietyissä tapauksissa koronaviruksen aiheuttamasta liiketoiminnan keskeytymisestä voidaan kuitenkin saada korvausta epidemiavakuutuksesta, kuten LähiTapiolan pienten yritysten vakuutuspaketin kohdalla. Vielä ei ole tietoa siitä, mikä käräjäoikeuteen vietyjen, Pohjola Vakuutuksen epidemiavakuutuksia koskevien kanteiden päätös tulee olemaan ja tuleeko vakuutusyhtiö tapauksissa korvausvelvolliseksi. Myös henkilökeskeytysvakuutuksista voidaan saada korvauksia, mikäli vakuutussopimuksessa nimetty henkilö sairastuu koronavirustautiin tai mikäli tapahtumanjärjestäjä on voinut ennalta vakuuttaa koronaviruksen vuoksi peruuntuneen tapahtumansa. Ei voida siis yleistäen sanoa, että vakuutukset eivät koronavirustaudin kohdalla maksa korvauksia missään tilanteessa. Kuitenkaan muut yritysten keskeytysvakuutukset, kuin epidemiakeskeytysvakuutus, henkilökeskeytysvakuutus tai tietyissä tapauksissa erikoiseskeytysvakuutus, eivät korvaa koronaviruksesta aiheutunutta liiketoiminnan keskeytymistä.

Korvauspäätöksissä keskiössä on vakuutusehtojen tulkinta. Yritysassiakkaita koskee kuluttaja-asiakkaita korostuneempi velvollisuus perehtyä vakuutusta koskeviin ehtoihin. Vakuutuksia koskevissa riitatapauksissa korostuu myös vakuutuksenantajan vastuu vakuutuksenottajan vakuutustarpeen selvittämisestä sekä vakuutuksenantajan tiedonantovelvollisuus ja vastuu puutteellisista tai virheellisistä tiedoista. Vakuutuksen on katsottava olevan voimassa sen sisältöisenä kuin vakuutuksenottajalla on ollut aihetta käsittää saamiensa tietojen pohjalta vakuutuksenantajan tai sen edustajan vakuutusta markkinoitaessa (Vakuutussopimuslaki 9 § 1 mom.). Tämä aiheuttaa sen, että vakuutuksenantaja voi olla sidottu vakuutukseen, jollaista se ei normaalisti myönnä (Luukkonen ym. 2018, 185).

7 POHDINTA

Tutkimuksen aihepiiri oli kiinnostava, koska aihe on tällä hetkellä hyvin ajankohtainen. Erityisesti ravitsemisalan yritykset ovat koronakriisissä kärsineet suurista taloudellisista vaikeuksista, minkä vuoksi tutkimuksella haluttiin selvittää, pystyvätkö yritykset turvaamaan liiketoimintaansa keskeytys- ja epidemiavakuutuksilla ja saavatko ne niistä korvausta liiketoiminnan keskeytyessä globaalin pandemian vuoksi. Aihe on siinä mielessä tärkeä ja huomionarvoinen, että kuten opinnäytetyössä esitettiin, on hyvin mahdollista, että myös tulevaisuudessa voidaan kohdata uusien tartuntatautiepidemioiden mukanaan tuomia haasteita. Pk-yritysten olisikin hyvä huomioida tartuntatautiriskit riskienhallintasuunnittelussaan.

Johtopäätös tutkimusongelmaan oli, että yritykset eivät pääsääntöisesti voi epidemia- ja pandemiatilanteissa turvata liiketoimintaansa keskeytys- ja epidemiavakuutuksilla. Liiketoiminnan keskeytymisen riskeihin varautuminen keskeytysvakuutuksilla yleisesti on kuitenkin järkevää, kun osataan valita omaan liiketoimeen ja yritykselle sopiva vakuutusmuoto. Myös epidemiakeskeytysvakuutus on erityisesti ravitsemisliikkeille hyvä turvautumiskeino, koska niille salmonellan riski on aina mahdollinen. Muiden pk-yritysten on kuitenkin hyvä harkita, onko heille todellista hyötyä epidemiakeskeytysvakuutuksesta, erityisesti kun vakuutukset eivät turvaa koronaviruspandemiassa.

Yritysten avainhenkilöiden vakuuttaminen henkilökeskeytysvakuutuksella on järkevää, koska vakuutukset pätevät myös muun sairastumisen, kuin koronavirustaudin kohdalla. Henkilön sairastuminen ja siitä seuraava työkyvyttömyys on mahdollista esimerkiksi Suomessa yleisesti esiintyvän punkin puremasta johtuvan borrelioosin vuoksi. Henkilökeskeytysvakuutuksesta on hyötyä myös epidemiatilanteissa, koska koronaviruksen tai jopa niin sanotun perinteisen influenssan aiheuttamasta sairastumisesta johtuva työkyvyttömyys voi olla pitkäkestoista. Erityisesti pienille yrityksille avainhenkilön työkyvyttömyydestä voi konkretisoitua iso vahinko.

Ennen COVID-19-pandemiaa ei osattu ennakoida sitä, että ravitsemisliikkeitä tul-tai-siin sulkemaan perusoikeuksiin puuttumalla tai että yritykset tulisivat kohtaamaan näin laaja-alaisia keskeytysvahinkoja tartuntatautiepidemian seurauksena. Pandemia on

laittanut vakuutusyhtiöt tarkastelemaan vakuutusehtojaan perusteellisesti. Rajoitustoimista aiheutuva liiketoiminnan keskeytyminen koetaan niin suureksi vahingoksi, että sitä on kohtuutonta vakuutuksesta korvata. Yrityksillä on kuitenkin ollut osin virheelisiäkin oletuksia siitä, että vakuutukset korvaavat keskeytymisestä aiheutunutta vahinkoa pandemian aikana. Vakuutusehtojen tulkinta on jäänyt osassa tapauksia liian vähäiseksi. Toisaalta voidaan nähdä, että vakuutusehtoja on tulkittu myös tarkasti, koska yritykset ovat vieneet asiaa eteenpäin vakuutusyhtiöltä saadun päätöksen jälkeen.

Mikäli vakuutusehtojen tulkinnan perusteella vakuutuksen tulee korvata pandemiasta aiheutunut liiketoiminnan keskeytyminen, ei voida vedota yllättävään ja äkilliseen, mittavaikutuksiltaan laajaan vahinkoon, minkä vuoksi vakuutusyhtiöiden korvausvelvollisuus raukeaisi. Jos taas vakuutus on myyty vakuutuksenottajalle nimenomaisena epidemiaturvana myös koronaviruspandemian varalle, vakuutuksen tulee vakuutuksenantajan vastuun mukaisesti kattaa myös koronaviruspandemian aiheuttamat vahingot. Esille kuitenkin nousee se, että vakuutusyhtiön antamien tietojen todistaminen voi olla hankalaa, varsinkin jos myyntikeskustelu on käyty vakuutuksenottajan kanssa suullisesti. Voi olla vaikeaa arvioida sitä, onko vakuutuksenottajalle annettu vakuutuksesta riittävästi tietoa ja minkälaisena vakuutus on hänelle myyty. Tutkimuksen perusteella kyseessä on ollut myös tapauksia, joissa vakuutuksenottajat ovat käsittäneet ottaneensa epidemiavakuutuksen nimenomaisesti COVID-19-pandemiaa varten.

Pohjola Vakuutusta vastaan nostetuissa kanteissa huomioitavaa on se, että tapauksia on useita kymmeniä, mikä on erityisen suuri määrä samaa vakuutusturvaa koskevassa asiassa. Tapauksiin tullaan saamaan käräjäoikeudelta päätös ja nähtäväksi jää, jatkuuko tapausten käsittely oikeudessa vielä tämän jälkeen. Prosessi voi kestää pitkään, mutta yrittäjät ovat varmasti valmiita katsomaan sen loppuun asti. On kuitenkin selvää, että vakuutusyhtiöltä haetut korvausmaksut tulisivat monelle pk-yritykselle suureen tarpeeseen, koska osa yrityksissä pyristelee jopa konkurssin partaalla. Yritysten tulevaisuus voi olla kiinni vakuutuskorvauksista, elleivät ne saa elvytettyä liiketoimintaansa riittävästi muilla keinoin.

Jos markkinoille tulevaisuudessa tulisi erityinen pandemiavakuutus, oletettavasti vain harva yritys haluaisi ottaa sen vakuutuksen korkea hinnan vuoksi. Turvatakseen

liiketoimintaansa tulevaisuuden pandemiatilanteissa, pk-yritysten tulee miettiä yrityksen riskienhallintaa kokonaisuutena. COVID-19-pandemian aikana tekemiensä havaintojen ja kokemusten pohjalta pk-yritysten olisi hyvä varautua suunnitelmalla, jonka mukaan yritys toimii, jos vastaavanlainen kriisi vielä kohdataan. Tällöin liiketoiminnassa on helpompi tehdä nopeita muutoksia ja liikkumavaraa on enemmän, kun riskiin voidaan varautua muutoin kuin vakuutuksilla.

Pandemian myötä myös vakuutusyhtiöille tulee mietittäväksi se, kuinka ne voisivat vastata pk-yritysten tarpeisiin tulevaisuudessa, mikäli vastaavia epidemioihin liittyviä haasteita vielä kohdataan. Koronakriisin aikana pk-yrityksille on myös voinut syntyä tahtoa vakuuttaa liiketoimintaansa kattavammin. Tutkimusta voitaisiin laajentaa selvittämällä jatkotutkimuksella sitä, olisiko pk-yrityksillä kiinnostusta rahastotyyppiin turvaan, josta yritykset voisivat nostaa rahaa erilaisissa yrityksen taloudellisissa kriisitilanteissa.

Opinnäytetyö edistyi suunnitellussa aikataulussa. Tutkimusta varten tehdyt haastattelut saatiin toteutettua suunnitellusti ja aikataulussa. Haastatteluita saatiin laajennettua jatkokysymyksillä niin, että aiheesta pystyttiin luomaan syvempi käsitys. Tutkimusta varten olisi voitu haastatella myös pk-yrityksiä ja laajentaa siten tutkimuksen näkökantaa. Teorian, haastatteluiden ja aineistoanalyysin pohjalta tutkimuksessa kyettiin luomaan selvitys siitä, millainen keskeytys- ja epidemiavakuutusten korvauspiiri on koronaviruspandemiassa. Tutkimuksen tuloksilla päästiin siis opinnäytetyön tavoitteeseen. Työ auttaa myös pk-yrityksiä arvioimaan sitä, onko niiden hyödyllistä vakuuttaa liiketoimintaansa keskeytys- ja epidemiavakuutuksilla ja mitä niiden tulee vakuutusten kohdalla huomioida.

LÄHTEET

Ahteensivu, A., Koskinen L., Kulmala, J. & Havakka, P. 2018. Riskienhallinnan ajankohtaisia teemoja. Tampere: Tampere University Press. Viitattu 21.1.2021. <https://samk.finna.fi/Record/samk.991282206605968>

Ainasoja, P. 2021. Pohjola irtisanoi tuhansia epidemiavakuutuksia – ei korvaakaan koronan aiheuttamia menetyksiä: "Aika petetty olo". Viitattu 23.3.2021. <https://www.mtvuutiset.fi/>

Bisnes.fi:n www-sivut. 2021. Viitattu 15.3.2021. <https://bisnes.fi/>

Calleja, M. & Kaila, L. 2020. Korona: Virus joka mullisti maailman. Helsinki: Op-pian.

Finanssiala Ry:n www-sivut. 2021. Viitattu 7.4.2021. <https://www.finanssiala.fi>

FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonta ratkaisu. 2020. FINE-031113. Viitattu 16.4.2021. <https://www.fine.fi/>

FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonta ratkaisu. 2020. FINE-031456. Viitattu 16.4.2021. <https://www.fine.fi/>

FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonta ratkaisu. 2020. FINE-029509. Viitattu 19.4.2021. <https://www.fine.fi/>

FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonta ratkaisu. 2020. FINE-029172. Viitattu 19.4.2021. <https://www.fine.fi/>

FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonnan www-sivut. 2021. Viitattu 22.1.2021. <https://www.fine.fi/>

FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonta. 2021. Helsinki. Sähköpostihaastattelu 26.3.2021 ja 31.3.2021. Haastattelijana Elina Mustajärvi. Muistiinpanot haastattelijan hallussa.

HE 25/2020 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta.

Hertsi, A. Kajaanilaisravintola voitti osin oikeusriitansa Pohjolaa vastaan – Rajoituksista on maksettava korvausta, sulkemisesta ei. Kauppalehti. 5.2.2021. Viitattu 10.4.2021. <https://www-kauppalehti-fi>

Hoppu, E. & Hemmo, M. 2006. Vakuutusosoikeus. Helsinki: WSOYpro. Viitattu 2.3.2021. <https://samk.finna.fi/Record/samk.991029636605968>

Huovinen, J. Korona runtelee yrityksiä eri puolilla Suomea. 2020. Viitattu 6.3.2021. <https://ek.fi>

If Vahinkovakuutus Oyj:n www-sivut. 2021. Viitattu 1.4.2021. <https://www.if.fi>

Ilmonen, I., Kallio, J., Koskinen, J. & Rajamäki, M. 2016. Johda riskejä: Käytännön opas yrityksen riskienhallintaan. Toinen laitos. Helsinki: Finva.

Juvonen, M., Koskensyrjä, M., Kuhanen, L., Ojala, V., Pentti, A., Porvari, P. & Talala, T. 2014. Yrityksen riskienhallinta. Helsinki: Finanssi ja vakuutuskustannus FINVA.

Kananen, J. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä: Miten kirjoitan kvalitatiivisen opinnäytetyön vaihe vaiheelta. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kananen, J. 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kananen, J. 2019. Opinnäytetyön ja pro gradun pikaopas: Avain opinnäytetyön ja pro gradun kirjoittamiseen. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas: Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Korkolaki 20.8.1982/633 muutoksineen.

Kuluttajansuojalaki 20.1.1978/38 muutoksineen.

Laki varallisuus oikeudellisista oikeustoimista 13.6.1929/228 muutoksineen.

Laki velan vanhentumisesta 15.8.2003/728 muutoksineen.

Lamassaari, J. & Koskenranta, R. 2020. Korvaako vakuutus koronan aiheuttamia vahinkoja? Lue tästä jutusta keskeytys- ja epidemiovakuutusten tärkeimmät kohdat. Viitattu 20.4.2021. <https://www.yrittajat.fi/>

Luukka, T. 2021. Eduskunta hyväksyi ja presidentti vahvisti lain: Ravintolat menevät kiinni ensi yönä kolmeksi viikoksi. Helsingin Sanomat. 8.3.2021. Viitattu 8.3.2021. <https://www.hs.fi/>

Luukkonen, I., Mäntyniemi, L., Pekonen-Ranta, M., Raulos, V. & Santavirta, P. 2018. Vakuutuslainsäädäntö. 5. uud. p. Helsinki: Finva.

LähiTapiolan www-sivut. 2021. Viitattu 17.3.2021. <https://www.lahitapiola.fi/>

Marinov, M. A. & Marinova, S. T. 2020. COVID-19 and international business: Change of era. 1st edition. London: Routledge. Viitattu 27.1.2021. <https://samk.finna.fi/Record/samk.991381003105968>

Norio-Timonen, J. 2018. Vakuutus sopimuslain pääkohdat. 2. uud. p. Helsinki: Alma Talent Oy. Viitattu 8.2.2021. <https://samk.finna.fi/Record/samk.991281996605968>

OP Ryhmän www-sivut. 2021. Viitattu 21.3.2021. <https://www.op.fi/>

Paavilainen, A. 2021. Kehityspäällikkö, LähiTapiola. Tampere. Sähköpostihaastattelu 16.3.2021, 22.3.2021 ja 7.4.2021. Haastattelijana Elina Mustajärvi. Muistiinpanot haastattelijan hallussa.

Pellikka, T., Peilimö, P., Puntari, P. & Vaitomaa, M. 2020. Omaisuuden vakuuttaminen. 4. uud. p. Helsinki: Finva, Finanssi- ja vakuutuskustannus Oy.

Pietarila, P. 2020. Korona-ajan vakuutuksissa muhii jättiriita, kymmenet yrittäjät aikovat viedä Pohjolan käräjille: "Tämä katsotaan loppuun saakka". Kauppalehti. 5.12.2020. Viitattu 29.3.2021. <https://www-kauppalehti-fi>

Pk-yritykset ja koronan aiheuttama poikkeustilanne. Pk-yritysbarometri. Syksy 2020. Viitattu 9.3.2021. <https://www.yrittajat.fi>

Pro Riskienhallinnan www-sivut. 2021. Viitattu 17.2.2021. <http://www.riskienhallinta.org>

Puusa, A. & Juuti, P. I. 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus.

Rantala, J. & Kivisaari, E. 2020. Vakuutusoppi. 13. uud. p. Helsinki: Finva.

Reinikainen, P. 2020. Vakuutusyhtiötä suositetaan korvaamaan koronamenetykset – Ravintolayrittäjä riemuitsee: "Olen valmis menemään oikeuteen asti". Viitattu 25.3.2021. <https://www.yrittajat.fi/>

Riskikompassin www-sivut. 2021. Viitattu 25.1.2021. <https://riskikompassi.fi/>

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön www-sivut 2021. Viitattu 27.1.2021. <https://stm.fi>

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731 muutoksineen.

Suomen Riskienhallintayhdistyksen www-sivut 2021. Viitattu 25.1.2021. <https://pk-rh.fi/>

Tartuntatautilaki 21.12.2016/1227 muutoksineen.

Tartunta varmistui koronavirukseksi Suomessa – Tämä tapauksesta tiedetään nyt. 2020. Helsingin Sanomat. 28.1.2020. Viitattu 16.3.2021. <https://www.hs.fi/>

Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen www-sivut. 2021. Viitattu 27.1.2021. <https://thl.fi/>

Tilastokeskuksen www-sivut. 2021. Viitattu 17.2.2021. <https://www.stat.fi/>

Vakuutuslakilaki 28.6.1994/543 muutoksineen.

Valmiuslaki 29.12.2011/1552 muutoksineen.

Valtioneuvoston www-sivut. 2021. Viitattu 27.1.2021. <https://valtioneuvosto.fi/>

Vuento, M. 2016 & 2020. Virukset: Näkymättömät viholliset. Helsinki: Gaudeamus.

World Health Organizationin www-sivut. 2021. Viitattu 22.2.2021.
<https://www.who.int/>

LähiTapiola

12.2.2021 Haastattelu 1

KESKEYTYSVAKUUTUKSEN KATTAMAT VAHINKOTAPAHTUMAT

1. Mitä vahinkotapahtumia LähiTapiolan keskeytysvakuutus kattaa?
Minkälaisia epidemioita vakuutus kattaa?
2. Onko markkinoilla olemassa vakuutustuotetta, joka on suunnattu kattamaan epidemioiden ja pandemioiden vuoksi aiheutuneita liiketoiminnan riskejä, kuten liiketoiminnan keskeytymistä asetettujen rajoitusten vuoksi?

VAKUUTUSKORVAUKSET

3. Onko LähiTapiola saanut yritysasiakkailtaan korvaushakemuksia tai muita yhteydenottoja koskien keskeytysvakuutusten korvauksia koronaviruspandemiatilanteessa?
Mikäli on, onko saaduilla yhteydenotoilla ollut jotain yhteneväistä?
4. Mikäli LähiTapiola on saanut korvaushakemuksia keskeytysvakuutuksista, onko LähiTapiola tehnyt hakemusten mukaisia keskeytysvakuutuskorvauspäätöksiä koronaviruspandemian aiheuttamista liiketoiminnan keskeytymisistä?

VAKUUTTAMISEN TARVE

5. Miten pk-yritykset ovat suhtautuneet vakuuttamiseen koronaviruspandemian aikana?
Ovatko yritykset lisänneet vakuuttamistaan keskeytysvakuutuksilla tai muilla vakuutuksilla?
6. Minkälaisia riskejä pk-yritykset vakuuttavat keskeytysvakuutuksilla?

LähiTapiola

18.3.2021 Haastattelu 2

KESKEYTYSVAKUUTUKSEN KATTAMAT VAHINKOTAPAHTUMAT

1. Korvaako laaja henkilökeskeytysvakuutus, jos avainhenkilö sairastuu pitkään koronavirustautiin? Korvaako vakuutus tästä aiheutunutta kuolemaa?
Kattaako vakuutus kaikki sairaudet vai tuleeko sairaudet eritellä vakuutus sopimuksessa?
Miten sairaus määritellään, tuleeko sen aiheuttaa pysyvä työkyvyttömyys?
2. Voidaanko erikoiskeskeytysvakuutuksella vakuuttaa esimerkiksi yleisötapahtuman pääesiintyjän sairastumista tartuntatautiin (kuten COVID-19)?
Voidaanko ko. vakuutuksella vakuuttaa erityisen tärkeän kuljetuksen myöhästymistä, jos myöhästyminen johtuisi epidemian leviämisen estämiseksi tehdyistä rajoituksista?
3. Miksi vakuutusyhtiöiden vakuutustuotteisiin ei kuulu keskeytysvakuutusta, joka korvaa yritysten liikevaihdon menetystä, joka aiheutuu viranomaisten määräämistä rajoituksista tartuntatautiepidemioiden leviämisen ehkäisemiseksi?
Onko tällaista suunniteltu otettavan vakuutustuotetarjontaan tulevaisuudessa?
Mikäli ei, miksi?
4. Milloin LähiTapiolan uusmyynnistä poistui pienten yritysten vakuutuspaketti, joka sisälsi myös epidemiakeskeytysvakuutuksen?
Onko tämä korvattu jollain muulla vakuutustuotteella?

VAKUUTUSKORVAUKSET

5. Kerroitte, että olette koronaviruspandemian vuoksi saaneet korvaushakemuksia, jotka on kohdistettu yrityskeskeytysvakuutukseen, vaikka tämä vakuutus ei koronaviruspandemian aiheuttamia vahinkoja kata.

Mikä on näkemyksenne, onko näillä korvauksenhakijoilla ollut riittävä käsitys siitä, mitä vahinkotapahtumia kyseinen vakuutus korvaa?

6. Kerroitte, että LähiTapiola tulee saamaan korvaushakemuksia pienten yritysten vakuutuspakettiin sisältyneestä epidemiakeskeytysvakuutuksesta, mutta yritykset voivat tehdä korvaushakemuksen vasta, kun keskeytysaika on ohi ja todellinen liikevaihdon menetys voidaan nähdä.

Onko korvaushakemuksille asetettu jokin määräaika?

Miten varmistatte, että saatte kaikki korvaushakemukset määräajassa?

Kuinka pitkäksi uskotte tämän prosessin venyvän ja missä ajassa yritykset voivat odottaa saavansa korvauksia?

7. Onko edellä mainittu pienten yritysten vakuutuspaketti voimassa sen ottaneille asiakkaille vielä senkin jälkeen, kun he saavat korvauksen koronapandemian aikaisista liikevaihdon menetyksistä?

Korvaako ko. vakuutus uudelleen, mikäli Suomessa lähivuosina kohdattaisiin jokin muu tartuntataudista aiheutunut epidemia kuin COVID-19-pandemia?

LähiTapiola

6.4.2021 Haastattelu 3

KESKEYTYSVAKUUTUKSEN KATTAMAT VAHINKOTAPAHTUMAT

1. LähiTapiolan epidemiavakuutus korvaa keskeytysvahingon, jos toimitilat joudutaan terveysviranomaisen päätöksellä sulkemaan siksi aikaa, kunnes tilat on puhdistettu ja desinfioitu.

Jos esim. ravintolayritys saa tiedon, että yrityksen tiloissa on ollut asiakkaana koronavirustautiin sairastunut henkilö tai joku sen työntekijöistä on ollut töissä koronavirustautiin sairastuneena, korvaako ravintolan epidemiavakuutus puhdistuksen ajaksi toimitilojen sulkemisesta aiheutuneen keskeytysvahingon?

Mikäli kyllä, mitä edellytyksiä tälle on?

VAKUUTTAMISEN TARVE

2. Voisiko tulevaisuudessa Suomessa vakuutusyhtiöillä olla tarjolla pk-yrityksille rahastotyyppistä ratkaisua, josta yritykset voisivat saada turvaa epidemioita tai pandemioita varten?

FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonta

12.3.2021 Haastattelu 1

KESKEYTYS- JA EPIDEMIAVAKUUTUSTEN KORVAUKSET

1. Onko FINE saanut yhteydenottoja yritysten keskeytys- tai epidemiavakuutuksista, joista yritykset ovat odottaneet saavansa vakuutusyhtiöiltä korvauksia koronaviruspandemiasta aiheutuneista haitoista?

Mikäli on, minkä verran?

2. Onko edellisessä kysymyksessä mainituille yritysten yhteydenotoille ollut jotain tyypillistä?

VAKUUTUKSENANTAJAN JA VAKUUTUKSENOTTAJAN ERIMIELISYYDET

3. Onko FINE saanut ratkaistavakseen muita kuin koronaviruspandemiaan liittyviä riita-asioita koskien yritysten muita keskeytysvakuutuksia?

Mikäli on, minkälaisia keskeytysvahinkoja yhteydenotot yleensä koskevat?

4. Millä tavalla korvauksenhakija voi edetä asiassaan FINEltä saamansa ratkaisusuosituksen jälkeen?
5. Miten vakuutusyhtiöt suhtautuvat FINEn antamiin ratkaisusuosituksiin?
6. Mikä FINEn käsitys on siitä, miksi Pohjola Vakuutus on kieltäytynyt korvaamasta korvauksenhakijoiden epidemiakeskeytyksiä FINEn antamasta ratkaisusuosituksesta huolimatta?

FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonta

29.3.2021 Haastattelu 2

KESKEYTYS- JA EPIDEMIAVAKUUTUSTEN KORVAUKSET

1. Onko FINE saanut yhteydenottoja yrityksiltä, jotka ovat COVID-19-pandemian alkuvaiheessa ottaneet epidemiavakuutuksen nimenomaisesti suojataksseen liiketoimintaansa koronaviruspandemiatilanteessa?

Mikäli on, onko näille ollut jotain yhteneväistä?

2. Onko koronaviruspandemian aikana näkynyt muutosta yritysten yhteydenottojen määrässä muihin vuosiin verrattuna?

VAKUUTUKSENANTAJAN JA VAKUUTUKSENOTTAJAN ERIMIELISYYDET

3. Löytyvätkö kaikki FINEn antamat ratkaisusuositukset ratkaisutietokannasta?
4. Käräjäoikeus on antanut päätöksen, jonka mukaan vakuutusyhtiön tulee korvata korvauksia hakeneelle ravintolayritykselle tartuntatautilain väliaikaisella muutoksella rajoitettujen ravintoloiden aukioloaikojen ja asiakasmäärien vuoksi aiheutuneesta tulonmenetyksestä.

Oliko käräjäoikeuden päätöksen perustelu sama kuin FINEn asiasta antamassa ratkaisusuosituksessa?